

OB ZAČETKU NOVEGA ŠOLSKEGA LETA

Ljubljanski nadškof msgr. Franc Rode je ob začetku šolskega leta napisal poslanico, ki bi po svojem širokem duhovnem zamahu lahko bila odlično napotilo ne le za konfesionalne, marveč tudi za državne laične šole. Zaželel jim je, da bi pri vzgoji upoštevale celega človeka v vseh njegovih razsežnostih, da bi mladim omogočile pridobivati znanja, predvsem pa pomagale rasti v modrosti in odgovornosti. Tudi našim šolam, na katerih se bo prihodnji ponedeljek po poletnem premoru obnovil pouk, bi težko voščili kaj bolj primerne in globoke. In zanimivo je, da je modrost kot sintezo znanja in vrednot izpostavila tudi dr. Aleksandra Kornhauser na uvodnem predavanju nedavnega seminarja za slovenske šolnike v Italiji: dokaz, da resničnim humanistom tudi ob različnih svetovno-nazorskih izhodiščih ni težko najti skupnega jezika.

Toda od načelne odločitve za modrost in odgovornost do njih dejanskega udejanjanja v vsakdanji učno-vzgojni praksi je pot dolga in posejana z ovirami. Nekatere težave so splošnega značaja in zadevajo malodane vse sodobne šolske sisteme, npr. ta, da se v sodobni pluralistični družbi ni lahko dogovoriti, kaj je resnično znanje, kaj resnična modrost in odgovornost. In ker je tak dogovor marsikdaj nemogoč, se vsa pozornost osredotoči na metode in tehnike učenja, medtem ko vsebine in najgloblji cilji pouka ostajajo nedorečeni. Na misel mi prihaja prispodoba iz neke knjige patra Marka Rupnika: med plovbo potniki vneto razpravljajo o vseh vidikih življenja na ladji, ne pa o tem, kam ladja pluje.

Za Slovence v Italiji pa je začetek rednega pouka priložnost za razmislek tudi o našem, slovenskem šolstvu v Italiji. Resnici na ljubo je treba priznati, da je slovenska javnost v zadnjih nekaj letih šoli posvetila več pozornosti kot sicer. Zvrstilo se je kar nekaj posvetov in simpozijev, v dnevnem časopisu je bilo objavljenih več obširnih razprav in kritičnih komentarjev. Morda je to oživljeno zanimanje za šolo v prvi vrsti odziv na poskuse krčenja naše šolske mreže s strani šolskih oblasti, morda pa tudi pokazatelj večje zavesti o nenadomestljivi vlogi šole v življenju vsake narodne skupnosti, zlasti manjšinske. Na nekem simpoziju je nekemu diskutantu ušlo priznanje, da bo ODSLEJ tudi v šoli važna kvaliteta in da se je manjšina kot celota, zlasti pa nekateri njeni segmenti, DOSLEJ za šolo premalo zanimala.

Mislim, da smo si edini, da slovensko šolstvo v Italiji ni še zadovoljivo urejeno. Zlasti se ni še premaknilo z mrtve točke vprašanje upravne in didaktične avtonomije, ki je že več kot dvajset let poglavitna zahteva naše narodne manjšine na področju šolstva. Priznanje avtonomije pa pogojuje celo vrsto drugih vprašanj, od odločanja o šolski mreži ter finančnih dotacijah preko pravice do študijskega in strokovnega izpopolnjevanja v maternem jeziku do vloge slovenščine v šolski upravi.

/ STRAN 2

TOMAŽ SIMČIČ

02

Andrej Bratuž
ŠKOTSKA AVTONOMIJI NAPROTI

Sanjam, da bi lahko pred smrtjo na planini Porčinj blagoslovil spominsko ploščo s temle besedilom: "Krvavi dogodki v tem kraju nas opozarjajo, da moramo spoštovati v vsaki skupnosti kateregakoli ljudstva tako domovino kot narodnost." (MSGR. ALDO MORETTI, "LINO")

NADJA MAGANJA

V veliko čast si štejem, da lahko danes spregovorim na tem mestu, saj je za vse nas simbol trpljenja in kljubovanja primorskega človeka v času fašističnega terorja. Sem sem večkrat zahajala s svojimi učenci, da bi na tak način počastili dan rajnih. Ganljivo je bilo poslušati otroške glasove, ki so v prihajajoči zimi skušali preglasiti tuljenje kraške burje, ki se je še s posebno ihto zaletavala v smreke, ki so nekoč krasile ta skromni spomenik. Še posebno nam je bila pri srcu poezija Karla Široka "Kako je bilo Tebi, Marija, pri srcu takrat..."

Kako je bilo pri srcu takrat
širim ženam, // širim ženam,
širim materam: // materi Milo-
ševi, materi Bidoveči, // mate-
ri Marušičevi, // materi Valenči-
čevi, // ki so čule obsodbo: //
Jutri bo tvoj sin s krvjo oblit, //
Jutri ob zori bo tvoj sin ubit.

Živela je v krajih, kjer življenje ni življenje, le smrt je res smrt. Učila je: "Daj svetu največ, kar lahko daš, in boš tepen. Ni pomembno, daj največ!" Pa še to je zapisala: "To, kar delaš dobrega, bo jutri pozabljeno. Ni pomembno, še naprej delaj dobro!... Kar si gradil leta in leta, je lahko uničeno v enem samem trenutku. Ni važno, nadaljuj z gradnjo!" Ni poskusila premagati smrti niti spremeniti sveta; skušala je samo narediti, kar je bilo v njenih močeh, da bi bila smrt in svet za vsakogar vsaj sprejemljiva.

V BAZOVICI, 7. SEPTEMBRA LETOS

SPRAVA ZAHTEVA DEJANJA!

S temi materami je takrat jokala vsa Primorska, ki je doživljala najtežje trenutke v svoji zgodovini. Ko se že 52 let Slovenci skupaj z italijanskimi demokrati zbiramo okoli spomenika, da bi na tak način izrazili spoštovanje in hvaležnost tem štirim junakom, a tudi drugim Slovincem, ki so dali v boju za pravičnejši svet, kar jim je bilo najdragocenejše, svoja življenja, se sprašujem, če smo v teh letih znali premostiti tisto sovražstvo, predsodke, nestrpnost, ki so rodili to tragedijo. Pol stoletja živimo res v nevojnem stanju, v blaginji, a smo resnično imuni pred nevarnostmi vojnih konfliktov? Je balkanska morija resnično daleč od naših domov?

Z velikim zanimanjem prebiram članke, razprave, mnenja o predlogih za spravo med Slovenci in Italijani na tem koščku zemlje. Nekateri politiki so že storili simbolna dejanja

sprave. Vendar se takrat ozračje v mestu ni nič spremenilo. Demonstrativna gesla ostanejo mrtva črka, če jim ne sledijo konkretna dejanja, dejanja, ki lahko spremenijo čutenje in odnose med ljudmi. Pred leti je bil tak spravi obred, katekrega se je udeležil sam predsednik republike Milan Kučan, tudi v Kočevskem Rogu, vendar je vse ostalo pri starem in danes so Slovenci v matični domovini še bolj razdvojeni kot nekoč. Smo Slovenci zmožni sprave? Še preden govorimo o spravi z Italijani, si moramo mi sami izprašati vest in pogledati, kakšni so odnosi med nami. Smo zmožni tistega dialoga, strpnosti, sodelovanja, ki jih pričakujemo od naših someščanov druge narodnosti? Lansko leto smo doživeli tako katastrofo, da je manjšino postavila na rob preživetja. Vendar imam vtis, da živimo naprej po starih tirnicah, kot da se ne bi nič zgodilo. Z veliko muko so se

naši politiki sporazumeli glede rešitve Primorskega dnevnika. Drugi problemi še čakajo in manjšina ostaja še vedno predmet političnega barantanja in mednarodnih razmerij.

Poleg tega je našo manjšino zajel isti val potrošniške miselnosti, hedonizma, skrajnega individualizma, ki so tako značilni za sodobno družbo. Ustvarjamo družbo, ki ni prijazna našim otrokom. Če se po eni strani čudim vitalnosti, ustvarjalnosti, delavnosti, požrtvovalnosti naših ljudi, se po drugi strani sprašujem, če skrbimo dovolj za prihodnost naših otrok, ki ni le v iskanju zaposlitve. Usmerjamo svoje sile k bistvenim potrebam? Kakšne ideale ponujamo danes mladim? Znamo posredovati našim otrokom dovolj ljubezni, čuta za dialog, za lepoto, spoštovanja do drugih in do vsega, kar nas obdaja? V bistvu gre za to.

STRAN 16

UMRLA JE MATI TEREZIJA IZ KALKUTE

USMILJENJE IN POGUM

DANIJELO DEVETAK

Ob koncu tega viharnega in zmedenega stoletja - in tisočletja - je ugasnila še ena velika luč, še en zgled tistega, kar svetu najbolj manjka: solidarnost. V petek, 5. septembra, je v Kalkuti umrla velikanka tega stoletja - Mati Terezija. Imenovali so jo "angel revnih", "ikona Božje ljubezni", "Božji nasmeh"... sama pa je gledala nase kot na skromen "svinčnik" v Božjih rokah...

Prebredla je svet v iskanju Razloga za svoj obstoj, pa je našla svoje mesto, kjer obstoj množic brez glasu in imena ni imel razloga. Sklonila se je nad umirajočimi in jim skušala dati ne upanja, ki bi bilo zanje le iluzija, ampak dostojanstvo človeka vredne smrti kot zadnje možno darilo. V središču Kalkute, simbola sodobne revščine, je odprla t.i.

Hišo umirajočih, kjer je živela med gobavci, sirotami in bolnimi za aidsom, še najbolj vneto pa se je posvečala prav tem, ki so ležali na smrtni postelji. Želela je, da bi jim bilo življenje-prekletstvo vsaj v poslednjem trenutku blagoslov. Eden izmed njih je rekel: "Živel sem kot žival, umiram kot angel..."

STRAN 4

03

Marko Vuk / intervju
FRANC RUPNIK

05

Jurij Paljk
"NEPOZABNA PRIČA LJUBEZNI"

06

Klara Krapež
VABILO NA VILENICO 97

07

Vladimir Vremec
ŠE O PLEČNIKOVIM RAZSTAVI

08

Ivan Žerjal
DRAGA 97

11

SELITEV SLOVENSKE SEKCIJE ITI

12

Erika Jazbar, Mirko Špacapan
V ŠPETRU O ZAŠČITNEM ZAKONU

13

Marjan Drobež
SOLKAN: PRIMORSKA 1918-1947

14

O GOVEDOREJI V SLOVENIJI

15

Erik Dolhar
NOVOSTI PRI VALU IN KOIMPEXU

OB ZAČETKU ŠOLSKEGA LETA

Šolarji, dijaki in njihovi starši, pa tudi učitelji in profesorji se v razredu seveda ne srečujejo ne z "avtonomijo" ne s "preurejanjem šolske mreže" ne z izpopolnjevanjem v Sloveniji ne s prevodi raznih ministrskih uredb in okrožnic. Na prvi pogled vse to niti nima neposrednega vpliva na učno-vzgojne procese in na vsakdanji življenjski utrip v razredu ali v zbornici. Toda dokler se bodo morali ravnatelj, sindikat in drugi zastopniki slovenske šole boriti za vsak prevod, za vsak izpopolnjevalni tečaj, za upoštevanje slovenske prisotnosti pri širših pobudah, dokler bodo za zamrznitev posameznih ukrepov o združevanju šol potrebne spomence, sestanki, potovanja v Rim, dokler bodo za izpolnitev zakonskih obveznosti in dodelitev že priznanih prispevkov tolikokrat potrebni nešteti posegi, neštete poti, bo neizogibno manj energij in manj časa za to, kar pa bi bilo na šoli pravzaprav poglavitno: za kvaliteto pouka, torej za rast v modrosti in odgovornosti.

Seveda ostajata kvalitetno delo v razredu in osebni odnos med učiteljem in učencem še naprej najpomembnejša. A tudi za ureditev omenjenih odprtih vprašanj je potrebna večja zavzetost: s strani politikov, da zastavijo vse svoje moči, da vlada, parlament in krajevne uprave sprejmejo neobhodno potrebne zakonske in upravne ukrepe v korist slovenske šole; s strani šolnikov, da se pripravijo na prevzemanje bolj odgovornih in zahtevnih, tudi vodilnih služb, ki bodo v spremenjenih okoliščinah na slovenski šoli gotovo potrebne. Tudi tako bomo eni in drugi omogočili mladim, ki se izobražujejo na naših šolah, da bodo deležni celostne vzgoje in primerne priprave na življenje.

Ko danes govorimo o politični Evropi, mislimo v resnici na Evropo držav, ki jo sestavljajo od Irskine mimo Skandinavije do Portugalske in Grčije. Govorimo pa tudi o Evropi narodov in dežel, ki naj bi zamenjala centralistično Evropo današnje petnajsterice in v kateri bi namesto osrednjih vlad prevladovala deželne avtonomije in narodnostne pravice državljanov. V ta okvir se uvršča tudi govor o raznolikosti raznih velikih ali malih držav Evropske unije, kot so npr. Španija, Francija, Velika Britanija (da niti ne omenjamo Italije, v kateri sami živimo in itak predobro poznamo ves ta problem narodnih in jezikovnih razlik). Na straneh našega tednika smo že pisali o Baskih in Irčih. Tu naj se pa zaustavimo ob deželi iz zgodovinskih, etničnimi in jezikovnimi posebnostmi Velike Britanije, kot je recimo Škotska.

Pobudi za to nam je nehoti dal novi angleški laburistični premier Blair, ki je napovedal v bodoče posebno avtonomijo za Škotsko in Wales z ustanovitvijo (oz. obnovitvijo) parlamentov v mestih Edinburgh in Cardiff, prestolnicah obeh dežel. Pri vsem tem gre ne samo za zgodovinsko ovrednotenje obeh narodnostnih skupnosti, ampak tudi za pravo nacionalno in kulturno obnovo. Vse te novosti so zato tudi za Veliko Britanijo (po-

sebnost za Anglijo) pravi šok in kažejo na novo pot, ki jo sedanja laburistična vlada namerava izvesti. Pri tem naj še spomnimo, da je sam premier Blair tudi škotskega rodu. Pomembno škotsko mesto je seveda še Glasgow.

Kaj vse to pomeni? Če se zaustavimo ob Škotski, naj podčrtamo, da gre tu za deželo, ki je vsa stoletja moderne zgodovine tekmovala z Anglijo in potem klonila pred angleško nadoblastjo, kar se je zgodilo dokončno leta 1707 z Aktom o uniji. Prej naj še posebej omenimo znano škotsko kraljevsko rodbino Stuart (Stewart), ki je zlasti med 16. in 17. stoletjem igrala veliko vlogo v angleški zgodovini nasploh. Škotska pa je tudi dežela z bogato zgodovino in kulturo; že v srednjem veku imamo razne velike filozofe z vzdevkom Scotus (Scotus Erigena, kasneje Tomažev sodobnik Duns Scotus, pred leti proglašen za blaženega). Škot je bil tudi veliki moderni filozof David Hume iz 18. stol. Pisatelj Walter Scott iz zgodnje angleške romantike je pa najbolj popularen med osebnostmi te dežele. Dežela sama pa je tudi znana po svojih zgodovinskih gradovih, svojih ljudeh (moško krilo "kilt"), svojem whiskyju, svojih dudah v glasbi, svojih jezerih (z legen-

darno pošastjo Nessie) itd. Prestolnica Edinburgh (soproj britanske kraljice je njegov vojvoda) slovi po znanem mednarodnem poletnem festivalu. Škotje so znani po svojih značilnostih, kot je npr. varčnost. Sploh je to dežela, ki nudi nešteto zanimivosti in izzivov tudi za naše čase.

Kako pa naj bi bila urejena bodoča škotska avtonomija oz. oblast? O tem se Škoti odločajo na referendumu prav danes, 11. septembra. V Edinburghu naj bi bil sedež parlamenta in izvršne oblasti, kateri naj bi načeloval t.i. "first minister", prvi minister, za razliko od britanskega "prime minister", sicer tudi prvi minister. Škotski premier bi moral od-

govarjati edinburškemu parlamentu in bi lahko občasno predstavljal celotno Združeno kraljestvo, tudi v odnosih do evropskih organizmov. S tem bi torej Škotska imela odprto pot tudi v politično Evropo. (Ne pozabimo, da ima že danes Škotska tudi lastno nogometno ekipo...).

Vsi ti politični procesi, ki gredo v smeri avtonomij in ovrednotenja specifičnih značilnosti prebivalstva Škotske (pa velja malo za vse podobne situacije), imajo danes svoj pomen in vlogo. Evropa sama ne more mimo teh sprememb. Naj tu pripomnimo, da imajo na Škotskem tudi avtonomistično močno stranko Scottish National Party (škotsko narodno stranko), ki skupno z drugimi evropskimi manjšinskimi strankami sodeluje v evropski manjšinski zvezi ALE. Evropska poslanka te stranke je bila več let tudi predsednica te mednarodne organizacije.

Zanimiv je komentar, ki ga je napisal pariški Le Monde pod naslovom Škotska v Evropi. Ko člankar omenja najprej nasilno borbo s terorističnimi dejanji med Irčini in Baski, pa tako piše: "Škotska pot, če bo sledila predvidevanjem, se bo verjetno izkazala za dobro. Gre namreč za to, da se skuša preko avtonomije in v sklopu Evrope mirno rešiti dolgoletne spore. Škotje so Britanci po Aktu o uniji iz leta 1707. Oni so tudi Evropejci. Kot Katalonci, Baski... in Bretonci." In - bi dodali - kot Slovenci!

SLOVO "LJUDSKE PRINCESE"

S svečanim pogrebom se je končala žalostna zgodba princeze Diane.

V soboto, 6. t.m., se je v Londonu trlo ljudi, ki so hoteli še zadnjikrat pozdraviti nesrečno princeso Diano, mater dveh mladoletnikov, od katerih bo eden v tretjem tisočletju postal kralj angleške monarhije.

Pa vendar Diana ni bila samo to, saj so predvsem sredstva javnega obveščanja naredila iz nje osebnost, ki je zdaleč prekašala njene človeške zmogljivosti. Nobene neupravičene kritike ni v tej trditvi, le gola ugotovitev, da so prav sredstva obveščanja, ki so nesrečni princesi onemogočila vsakršno kolikor toliko normalno življenje, princesi pripisovala tako prevelike odlike

kot prevelike slabosti, ki jih najbrž nesrečna nekdanja žena britanskega prestolonaslednika nikdar ni imela. Prav medijsko bombardiranje Diane in tudi medijsko kritje njenega pogreba, ki ga je gledal ves svet, je tudi ponoven dokaz, kako prav sredstva obveščanja ustvarjajo moderne mite, kako so prav sredstva obveščanja tista, ki najbolj potrebujejo visoka etična in moralna določila. Z ugotovitvijo, ki meji že na cinizem, lahko rečemo, da so princeso Diano ustvarili in tudi dobesedno pokopali mediji.

Pa vendar je bil to pogreb žene in matere, nesrečne Diane; za njeno krsto sta stopala sinova, ki sta planila v jok šele

v westminstrski gotski opatiji, kjer je Dianin veliki prijatelj Elton John zapel priredbo svoje otožne pesmi *Candle in the wind* - Sveča v vetru.

Diana počiva sedaj na posestvu svojih staršev in lahko samo upamo, da bodo njen grob pustili v miru. Želimo si tudi, da bi njena sinova pustili v miru vsaj do takrat, ko bosta odrasla. Njena nesrečna smrt bi lahko služila vsaj temu. Seveda pa tudi kot opomin vsem časnikarjem in fotografom, sredstvom obveščanja, da v življenju obstajajo neke meje spodobnosti, človeškega dostojanstva, ki jih v času življenja ni bilo ravno veliko.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

MANJŠINA BI SE MORALA NA STANJE V SLOVENIJI AKTIVNO ODZVATI

Manjšini v nobenem primeru ne more biti vseeno, kakšno je stanje v Republiki Sloveniji. Matična domovina je bistveno obeleževala razmere v manjšini v povojnem obdobju in jih tudi sedaj, po uvedbi demokracije. Toda če je bilo v času komunizma popolnoma iluzorno razmišljati o kakršnih koli spremembah, je demokracija tak družbeni sistem, za katerega je nepretrgano spreminjanje in dopolnjevanje tako rekoč pravilo. Ni torej več razlogov za mirno ali prisilno sprejemanje vsega, kar prihaja iz matične domovine, pač pa so vse močnejši razlogi za aktivno vlogo manjšine pri soustvarjanju celokupnega slovenskega prostora.

Kljub lastni državi in uvedbi demokracije Slovenija ni uspela učinkovito povezati svojih temeljnih političnih in življenjskih različnosti, ravno narobe: v zadnjem času se je pokazalo, da se notranje razdalje večajo in poglabljajo. V državi je izrazito prevladala leva politična miselnost nekdanjega partijskega režima in to prav na dveh bistvenih ravneh. Prva je šibak občutek za narodnost v celoti, druga raven pa je izrazito in pogostoma kar nestrpno nasprotovanje veri oziroma katoliški Cerkvi. Obe ravni, narodnost in vera, sta še kako odločilni, saj najmočnejše zblížujeta ali oddaljujeta državljane. Žal se v Sloveniji dogaja slabša možnost in ni dovolj posluha za narod v celoti niti za umestitev vere. Celo Hrvaška je v tej točki neprimerno na boljšem, saj sicer v mnogočem sporna vladajoča

politika celovito povezuje svoje državljane bodisi na narodnostni kakor tudi verski ravni. Poleg tega je z najvišjega slovenskega političnega vrha mogoče nepretrgoma poslušati pozive, naj bi gledali le v prihodnost in pozabili na preteklost. Tovrstna politična filozofija je že sama po sebi vprašljiva in to toliko bolj zaradi dejstva, ker v isti sapi isti politiki brez pretanjenega posluha povečujejo predvsem revolucionarno partizanstvo kot simbol, ki ne more spravno združevati vseh Slovencev.

Ob vsem tem manjšina težko mirno stoji ob strani, ker nadvse politične pobude v Sloveniji razdruževalno delujejo tudi nanjo. Bati se je namreč, da bi poglabljanje notranjih slovenskih razdalj utegnilo dobiti še globlje razsežnosti. Kako daleč lahko sežejo tovrstni procesi, priča Srbija, kjer je kljub demokraciji družba praktično razpadla v dva dela, predvsem pa popolnoma zastala. Tudi tu se levi politični tabor ni odločil za nujno zblížanje notranjih razdalj, druga stran pa v tem trenutku nima moči, da bi preusmerila tok dogodkov. Zaradi tega je prav, da tudi v manjšini v interesu vsega slovenskega dejavno podpremo vse tiste sile v matični državi, ki si resnično prizadevajo za ustvarjanje celovite družbe s povezanimi političnimi različnostmi. Po vsej verjetnosti ne živimo več v času, ko bi manjšina matično domovino le bolj ali manj negibno opazovala in to brez lastnega sovpivanja.

NOVI
GLAS

UREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177
FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473
FAX 040 / 775419

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

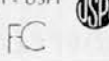
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 65.000,

INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 120.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / FRANC RUPNIK

"LJUDJE SI NE UPAJO OTRESTI SE STAREGA STRAHU..."

MARKO VUK

Gospod dekan, v Kobariču služujete že 25 let; kako bi opredelili versko stanje v tem kraju in okolici, pa tudi sploh na Primorskem?

Res, prvega septembra letos je poteklo 25 let, odkar sem bil premeščen iz Spodnje Idrije, kjer sem služboval 24 let, v svetovno znani Kobarič za naslednika dekana Ludvika Likarja, mojega prednika v Spodnji Idriji skozi 25 let. Če primerjam versko stanje sedanje župnije z verskim stanjem v prejšnji, moram reči, da ne vidim bistvenih razlik. V prejšnji župniji je veliko ljudi živelo od dela pri živorebrnem rudniku v Idriji, ki je slovel kot nekakšen izvor ateizma v kraju in okolici. V sedanji pa je priseljencev mnogo policajev in carnikov z družinami, ki jim je bil prav tako praktično onemogočen vsak zunanji stik z vero in Cerkvijo. Tudi zadnja leta po osamosvojitvi ni opaziti bistvenih sprememb. Če je torej v kraju okrog 500 ljudi, ki jim vera ni več potrebna, potem si lahko sami predstavljate, kakšno je versko stanje župnije. Če me sprašujete o verskem stanju okolice (dekanije), moram reči, da je precej različno: od tradicionalno versko hladne Bovške do malo boljše libušenske župnije in Livka pa do še najboljše župnije Drežnice. Že nekdanji veljal pregovor: sveta Drežnica, blažene Libušnje in peklensko brezno kobariško. Danes seveda to ne velja več čisto dobesedno za nobeno od teh, ker ljudje živijo v drugačnih družbenih razmerah, se preseljujejo, delajo skupaj v tovarnah, so pod vplivom istih medijev, vendar tudi tradicija še drži tam, kjer ni preveč priseljencev z drugačnimi nazori ali navadami. Glede verskega stanja Cerkve na Primorskem v koprski škofiji pa priča Letopis leta 1991, da je še vedno okrog 80% ljudi katoličanov. Kakšni so ti katoličani, je seveda drugo vprašanje.

Iz raznih predelov Slovenije pribijajo zaskrbljujoči podatki o upadanju števila rojstev. Kako je s tem v vaših krajih?

Na naglo upadanje rojstev in izumiranje Slovencev je v vseh letih škofovanja neprestano opozarjal verniki in oblastniki pok. koprski škof dr. Janez Jenko, a je naletel na gluha ušesa in posmehovanje. V zadnji 24. številki Družine vidimo žalostni prikaz in dokaze, da bomo Slovenci zares v kratkem izumrli, če ne bomo upoštevali etičnih osnov. Na to pereče vprašanje je odločno opozoril ljubljanski nadškof in metropolit dr. Franc Rode v skrbni za obstoj slovenskega naroda, pa so ga mediji prikazali kot nestrpneža in atentatorja na pridobljene liberalne svoboščine. Statistična ugotavljanja že več časa napovedujejo, da nas bo Slovencev prihodnjega stoletja še samo milijon, a vse zaman. Tudi kobariška dekanija v tem ni izjema. Lani je bilo v dekaniji 100 umrlih (cerkveno pokopanih) in samo 50 krščenih otrok (tudi rojenih in nekrščenih skupaj ne veliko več).

Malo semenišče oz. klasično gimnazijo ste obiskovali v Gorici in Vidmu. Ali bi nam opisali tista leta, ki se ujemajo tudi z vojnim časom? Po razmejitvi ste končali študije v Ljubljani. Imate v zvezi s tem kakšne posebne spomine?

Gimnazijo sem študiral v malem semenišču v Gorici od leta 1936 do 1940, od tega leta do razsula Italije (1943) v velikem semenišču v Vi-

dmu, ker je goriška škofija odstopila malo semenišče za vojaško bolnišnico. Maturiral sem leta 1944 v Centralnem semenišču v Gorici, tam nadaljeval teološke študije do priključitve leta 1947; po izgonu dr. Franca Močnika pa sem jih dokončal v velikem semenišču v Ljubljani oz. na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani (kjer sem se vpisoval še v vse semestre do služenja vojaškega roka leta 1951), v duhovnika pa me je posvetil ljubljanski škof msgr. Anton Vovk 4. julija 1948. Subdiakon in diakon sem prejel že v Gorici, novo mašo pa sem pel šele 25. julija 1948, takoj potem, ko je bila domača župnijska cerkev v Črmem vrhu, med vojno požgana od partizanov, za silo usposobljena za bogoslužje. Kot je razvidno že iz teh kratkih podatkov, študijska leta naše generacije niso bila lahka. Marsikdaj smo bili lačni in večkrat v smrtni nevarnosti. Po preseljanju šolanja smo bili goriški bogoslovci nemalo zaskrbljeni, kako bo izgledalo naše goriško znanje na Univerzi v Ljubljani. A že po prvih otipavanjih smo videli, da se nimamo česa sramovati. Celo velikega spoštovanja in občudovanja smo bili deležni od sošolcev in profesorjev posebno zaradi znanja latinščine.

Slovenija je v zadnjih letih doživela "tektonske" spremembe. Zrušil se je enostrankarski komunistični sistem, uvedena je bila parlamentarna demokracija, nastala je samostojna država Slovenija. Kako bi, upoštevajoč te spremembe, opredelili današnji položaj Cerkve in vernikov na Slovenskem?

Po padcu komunizma v Rusiji, drugih satelitskih državah in končno tudi pri nas, smo se verni Slovenci oddahnili in hvalili Boga, da se je Rusija spreobrnila, kot je Devica Marija napovedala v Fatimi. Tej nenadni preobrazbi in spremenitvi skoraj nismo mogli verjeti. Ko je bila razglašena samostojna Slovenija, smo bili duhovniki še pred koncem vojne povabljeni k blagoslavljanju lip in drugih proslav. Ker smo verjeli, da se je komunistični sistem zares sesul sam zaradi notranje praznine, smo pričakovali, da se bodo tudi vsi dotedanji komunistični voditelji slovenskega naroda umaknili, utihnili in dali besedo in prostor na stolčkih drugim voditeljem in strankam. To bi bilo edino pravično in pošteno. A ni bilo tako. Le majhno igrico so si privoščili s Peterletom, da so ga prav kmalu razglasili za izdajalca in razprodajalca Slovenije (potem pa so sami prišli na čisto demokratični parlamentarni način "pošteno" do istega ali še slabšega). Glede Cerkve in vere pa se je pri nas po teh spremembah predruščilo samo to, da zdaj more tudi Cerkev vsaj po nekaterih medijih govoriti in pisati o tem, kar je njena osnovna pravica in dolžnost, čeprav še zdaleč ni kos vedno bolj nizkotnim udarcem. Najbolj opazna sprememba pa je v tem, da je bila Cerkev pred temi spremembami cokla in največja ovira za napredek naroda in zato tudi največja sovražnica države, zdaj pa je Cerkev dobrodošla v toliko, kolikor pomaga obdržati na stolčkih iste dosedanje voditelje in v kolikor pomaga Sloveniji k ugledu v svetu (saj jo je med prvimi priznal

papež sam) in s tem pri vstopu v Evropsko skupnost in Nato. V kolikor pa Cerkev noče ali ne more biti dekla države, se že najdejo tisočeri še bolj prefinjeni načini diskreditiranja, da se prejšnji skriti načini preganjanja Cerkve nadaljujejo s širjenjem liberalizma, ki ne trpi nad seboj nobenih moralnih učiteljev. To seveda prija ljudem, ki so bili nad pol stoletja pod pritiskom enoumja. In zato se ljudje še vedno ne upajo se otresti starega strahu, se zares zavzeto vključevati v družbeno dogajanje in soodločanje niti v cerkvenih zadevah, saj "so pri vrhu še vedno isti". To je žalostno ugotavljanje, ki priča, da komunizem (kakor tudi fašizem) v resnici ni mrtev, pač pa se je samo potuhnil in stopil spet "v ilegalo", v kateri še najbolj uspeva. Prav pa bi bilo, da bi se tudi verniki tega zavedali, da ne bi obupovali, pač pa spoznali, da je bila Cerkev najbolj močna in sveta, ko je bila preganjana na tak ali drugačen način.

Znamo nam je Vaše zanimanje za položaj zamejskih, še posebej beneških Slovencev, saj Vas pogosto opažamo na slovesnostih in prireditvah v tistih krajih in beremo Vaše dopise v listu Dom. Odkod izvira ta Vaša občutljivost?

Moje zanimanje in ljubezen do bratov Benečanov izvira še iz časa mojega študija v semenišču v Vidmu (1940-43), kjer sem se prvič seznanil s mnogimi beneškimi bogoslovci in smo jim postali goriški študentje edinstvena prilika za skrite pogovore v prepovedanem materinem jeziku. Beneško narečje mi je postalo prijetno zaradi posebne mehke, ki jo ima. Ko pa so se po dolgih letih železne zaves vsaj nekoliko odprle, smo duhovniki idrijske dekanije skupaj obiskali glavne kraje in bolj znane duhovnike, gg. Lavrenciga (Lavrenčiča) in Cenciga (Cenciča), oni pa so nam obisk vrnili na Idrijskem. Skupaj smo obujali spomine na njihovega buditelja Ivana Trinka (ki je bil tudi moj profesor slovenščine) in na njihove in naše skupne težave. Ko pa sem bil premeščen v Kobarič v neposredno bližino Benečije, sem se čutil dolžnega, da to svoje zanimanje zanje, do sosedov poglobim in ovrednotim. Ko smo se bolje spoznali tudi s sodelavci pri

Domu in so me prosili, naj bi tudi jaz kaj napisal v čimbolj preprosti in razumljivi slovenščini, sem to rad storil in še vedno delam tudi zato, da se lažje privajajo slovenščini in tako spoznavajo, da v knjižnem jeziku ni nevarnosti, da bi se izgubilo njihovo lepo narečje, temveč je v njem podlaga za obstoj le-tega. Pa še drug razlog za moje sodelovanje je bil v ozadju. Videl sem, kako se tudi naša tolminska komunistična oblast zavzema za Benečane, večkrat nagradjuje duhovnike z medaljami v priznanje za njihovo narodno zavednost. To pa je dajalo priložnost KD in drugim sovražnikom Slovencev v Benečiji, da so dokazovali, da so vsi narodno zavedni Benečani z duhovniki vred komunisti in zato sovražniki Benečije in Italije. Zato sem imel za potrebno, da bi začeli sodelovati na verskem področju z medsebojnimi srečanji med beneškimi, furlanskimi in tolminskimi duhovniki, s skupnimi romanji na Staro goro in še prej v Viškoršo, kjer je upokojeni župnik, preganjeni g. Arturo Blasutto, oživil staro pobožnost "poljubljanja križev" in s tem dal idejo za Srečanje treh dežel, ki še vedno živi. Prav tako živi občasno srečanje duhovnikov iz Benečije, s Furlanskega in Tolminskega v Kobariču, ki pomaga k počasnemu odстранjevanju medsebojnih obtoževanj in predsodkov.

V Vaših zgodovinskih oz. arhivskih raziskavah dokazujete starodavne povezave med prebivalci Kobariča in okolice ter beneškimi Slovenci. Iz kakšnega gradiva črpate ta spoznanja?

O starih sorodstvenih zvezah med ljudmi na Kobariškem, posebno na Livškem, in Benečani, sem obširno pisal med svojimi prvimi prispevki v Domu v letih 1981-82 pod naslovom *Ljubezen ne pozna meja*. Kot gradivo so mi služile matične knjige župnij Livek in Kobarič. Poimenoma sem navajal vsa imena in priimke številnih deklet in fantov, ki so se v preteklih 200 letih poročili v Benečijo, in onih, ki so se poročili k nam. Zadnja leta pa je g. Božo Zuanella v mnogih člankih analiziral mnoge priimke mož in fantov, ki so se zatekli v Benečijo pred obvezno vojaščino ali v begu pred kaznimi ob tolminskem puntu. Druge trgovske, delovne in prijateljske povezave med ljudmi na Kobariškem, na Tolminskem in v Benečiji so same po sebi umevne. Zato je katerokoli dokazovanje (tudi najnovejše v obširni knjigi J. Jeklina, ki ima svoje prednike s Šentviške gore) naravnost smešno, ko hočejo dokazati, da so Benečani "Slovenji", ne pa Slovenci.

Že kmalu po Vašem pribodu v Kobarič je Tolminsko leta 1976 prizadel bud potres. Tudi Vi ste si mnogo prizadevali za obnovo poškodovanih cerkva. Ali nam lahko natančneje opišete te napore?

Takoj po moji preselitvi v Kobarič leta 1972 je bilo prvo najhujše popravilo pri cerkvi na strehi zvonika župnijske cerkve, ki je bila krita s kamnitimi škrlami, ki pa so ob vsakem hujšem vetru padale na spodnji trg in ogrožale življenje ljudi ter varnost prometa. V strehi je bilo tudi

več velikih lukenj, skozi katere je zamakala deževnica in kamor so se ugnedzili golobi z vso nesnago, ki jih spremlja. Potrebno je bilo dveletno dokazovanje spomeniškega varstva v Novi Gorici, da je streho najbolj pametno pokriti z bakreno pločevino, posebno ker je bila prejšnja oblika baročna in jo je bilo bolj primerno spet tako oblikovati. To je bilo izvršeno po načrtih arh. ing. Janeza Valentinčiča po dobrem mojstru J. Geršaku iz Bistrice ob Sotli, a nalezelo je na kritiko najbolj cerkvenih ljudi. Čez dve leti, ob potresu pa so se pohvalili: dobro, da smo zvonik popravili pred potresom. Župnijska cerkev je bila precej razmajana, posebno ob stičiščih zidov in stropov, na zvoniku pa ni bilo skoraj nobene poškodbe. Še bolj kot župnijska cerkev so bile ob potresu prizadete okoliške cerkve: najbolj sv. Helena v Podbeli (se razsula skoraj do tal - zdaj je spet pokonci!), cerkev sv. Marjete pod Stolom (udrta streha v prezbitariju - popravili so jo domačini iz Breginje), cerkev sv. Nikolaja v Breginju, cerkev Device Marije Snežne na Kladju nad Breginjem, sv. Križa na pokopališču v Sedlu, cerkev sv. Treh Kraljev v Sužidu (popadlo iz stropa več reber in močno poškodovan slavalok), cerkev sv. Tomaža na Idrijskem (počila prek sredine in poškodovan glavni marmornati oltar), cerkev sv. Florjana na Srpenici (razmajan zvonik), cerkev sv. Trojice na Kamnem (poškodovan strop). Vse druge cerkve so bile nekoliko manj poškodovane: cerkev sv. Križa v Sedlu, cerkev sv. Primoža in Felicijana v Logjah, cerkev sv. Katarine v Borjani, cerkev sv. Nikolaja v Kredu, cerkev sv. Andreja na Svinem, cerkev sv. Antona v Čezsoči, cerkev sv. Štefana v Logu pod Mangrtom in cerkev sv. Antona na griču. Poleg cerkva so bila močno poškodovana župnišča v Breginju, na Srpenici, na Kamnem in v Kobariču. Vso to škodo je Odbor za odpravo posledic potresa (Investbiro) ocenil, potem pa se zadovoljil s tem, da je dal vse te objekte zaznamovati z rdečo (za rušenje) ali rumeno (Andrejev križ), kar je pomenilo, da so neuporabni do strokovno opravljene sanacije. Zato po teh cerkvah duhovniki niso smeli maševati, ker bi to pomenilo ogrožanje ljudi. Pa tudi župnišča so bila uvrščena med sakralne objekte. Zato za duhovnike ni veljalo načelo: najprej ljudem streho nad glavo, potem šele vse drugo. Šele na pritisk od zunaj so bili duhovniki klicani v Tolmin, obdolženi, da so sami krivi, da niso ničesar dobili, potem pa potolaženi, da bodo dobili vsaj nekaj posojila za popravo župnišč. Zato so se sami sestali v Tolminu, sami oblikovali koordinacijski odbor in določili, katere cerkve in župnišča so potrebni popravila v prvi fazi, katere v drugi in naslednjih (med prvimi je bilo 11 objektov, med drugimi 18). V skladu s temi ocenitvami se je potem delila pomoč, ki je pritekala počasi iz posameznih župnij, potem pa tudi iz škofij in od drugih dobrotnikov iz inozemstva. Tako je bilo razdeljenih 431 milijonov dinarjev, ki so bili nakazani direktno na dekanjski urad Kobarič, druga pomoč pa je pritekala še v naslednjih letih na posamezne župnijske urade. Brez potrebe je zato poudarjati, skozi kakšno trpljenje, fizično in psihično, skozi koliko ur garanja po strehah so morali več ali manj vsi duhovniki na tem področju, pa za to niso dobili najmanjšega priznanja od strani tistih, ki bi bili morali za to delo poskrbeti, pa so od njih dobivali le ovire.

KONEC STR. 4

3

ČETRTEK
11. SEPTEMBRA
1997

RAST V VERI

DUHOVNA PRIPRAVA
NA JUBILEJNO LETO 2000VODIČ: EVANGELIST MARKO
DOPIŠNIK: ZVONE ŠTRUBELJZ JEZUSOM NA OBALI, V ČOLNU,
NA POTI IN V MESTU (14)

PREŽIVITE PET MINUT Z BOŽJO BESEDO, PREBERITE SI ENAJSTO IN DVANAJSTO POGLAVJE MARKOVEGA EVANGELIJA, KI NAS PRIPRAVLJA NA NEIZBEŽNO JEZUSOVO SMRT V JERUZALEMU

Jeruzalem, Jeruzalem, ki moriš preroke...

Z Jezusom smo vstopili v mesto Jeruzalem in naleteli na prva nasprotja. "Medtem ko je hodil po templju, so prišli k njemu veliki duhovniki, pismouki in starešine in so mu rekli: S kakšno oblastjo to delaš? Kdo ti je dal to oblast, da to delaš?" (11,27-28). Jezus na to vprašanje odgovori z vprašanjem. Uvršča se v preroško tradicijo in izpostavi Janeza Krstnika. "Ali je bil Janezov krst iz nebes ali od ljudi? Odgovorite mi!" (11,30).

Predstavniki uradnega Jeruzalema so v pasti. Vedo, da tudi Janeza Krstnika Jeruzalem ni sprejel. Če odgovorijo: iz nebes, bodo v zadregi, saj mu nikoli niso dali prav. Če rečejo, da je bil od ljudi, bodo v težavah pri ljudeh, ki so ga imeli za preroka. Zato so odgovorili: "Ne vemo." Nato jim je Jezus rekel: "Tudi jaz ne povem, s kakšno oblastjo to delam" (11,38). Jasno je, da jim gre s takim obnašanjem Jezus čedalje bolj na živce. Zagode jim še s priliko o vinogradu in viničarjih (prim. 12, 1-12).

V priliki o hudobnih vinogradnikih, ki ubijejo gospodarjeve odposlance in tudi gospodarjevega sina, evangelist Marko podčrta univerzalni pomen Jezusovega poslanstva in odprtost njegovega oznanila ne samo do izvoljenega ljudstva, ampak do vseh narodov. "Kaj bo torej storil gospodar vinograda? Prišel bo in viničarje pokončal, vinograd pa dal drugim. Ali niste brali tega Pisma: Kamen, ki so ga zidarji zavrgli, je postal vogelni kamen. Gospod je to naredil in čudovito je v naših očeh." (12,9-11). S tem sporočilom Jezus odgovarja na zgoraj zastavljeno vprašanje. Ne uvršča se samo v preroško tradicijo, kot smo to lahko videli v pogovoru z velikimi duhovniki, pismouki in jeruzalemskimi starešinami. V priliki sebe primerja dediču vinograda. Reakcija sogovornikov je razumljiva: "In poskušali so ga zgrabiti, pa so se zbal množice. Spoznali so seveda, da je to prilika rekel proti njim. Pustili so ga torej in odšli" (12,12).

V Jeruzalemu je navzoč tudi rimski imperij in njegova oblast. Soočanje med Jezusom in Jeruzalemom zajame tudi to, za Jude, sila sporno vprašanje. "Ali smemo dajati cesarju davek ali ne? Naj ga dajemo ali ne dajemo?" (12,14). Hoteli so ga ujeti v besedi, vendar se Jezus znajde: "Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je Božjega!" (12,17). Ne mešajte politike v stvari vere! S tem odgovorom jim da pošteno klofuto, obenem zaščititi svoj nauk o božjem kraljestvu pred erozijo pozemeljskih, političnih razprtij. Bog je vrednota, s katero se ne trguje in ne strankari.

Z Marijo v tretje tisočletje!

Prvo leto duhovne priprave
na jubilejno leto odrešenja - 2000

49. MARIJANSKI SHOD

V NEDELJO, 14. SEPTEMBRA,
NA OPČINAH PRI TRSTU

Shod bo vodil tržaški škof msgr. Evgen Ravignani.

Shod se bo začel ob 15. uri v cerkvi z molitvijo in razmišljanjem ob besedah iz Marijine pesmi: "Poslušaj naše klice, izprosi nam modrost!"

Ob 15.30 bo procesija po vasi, po procesiji maša na prostem. Od 15. ure pa do začetka maše bo v cerkvi priložnost za spoved. Ob grdem vremenu bo vse v cerkvi.

PRISRČNO VABLJENI!

USMILJENJE IN POGUM

Agnes Gonxha Bojaxhiu, bolj poznana kot Mati Terezija iz Kalkute, rojena v Skopju leta 1910 v družini albanskega rodu, je s svojim življenjem zgradila najmočnejšo podobo ženske v tem stoletju. Čeprav njen vzor ženskosti, kot pravi italijanski pisatelj Vittorio Messori, sodobnega človeka naravnost bega in straši, je ob njeni smrti ves svet soglasno zaklical, naj bo čimprej proglašena za svetnico, kajti prav to je vsakdo - veren in neveren, kristjan in nekristjan - videl v tej kleni redovnici že v času njenega zemškega življenja. Z osemnajstimi leti je stopila v red, posvečen loretski Materi Božji; po sedemnajstih letih poučevanja na neki elitni šoli je doživela pravi preobrat v svojem življenju in si zaželela, da bi odtlej skrbela za najrevnejše med revnimi. Začela je tako, da je umivala 4-5 zapuščenih otrok. Glas o njenem delu se je kmalu razširil. Ko je nato v Kalkuti videla ljudi umirati po cestah, med smetmi, si je želela, da bi "jim čistila rane, jih umivala, pokazala, kako se ljubezen ne ustavi pred smrtjo".

Poglavitne vrline Matere Terezije so bile usmiljenje in pogum, sveto spoštovanje do smrti, predvsem pa veličanska ljubezen do življenja. Vrlina, ki so danes skoraj pokopane... Svet je Mater Terezijo obdaril z "odličjem", ki je zanj v tem veku ena največjih vrednot: občudoval jo je kot živ mit, mit izgubljenih kreposti, tistih, ki bi jih radi živeli, a pogosto nimamo dovolj poguma, da bi to storili. Veljaki cinične zahodne omike so jo ovenčali s številnimi priznanji in ji podelili znatne finančne podpore; pogosto, žal, le zato, da bi skrbela za tiste, na katere se civilizirani človek noče niti spomniti, kaj še, da bi se jih dotaknil. Pooblastili so jo, naj skrbi za zapostavljene, izrinjene žrtve napredka, človeške odmečke; tako so si umili roke. Ona je sprejela tudi to. Svoje reveže je ljubila kot Kristusa. Vse je delala le zanj, saj je služila ubogim, "da bi služila življenju". Mala Albanka ni poznala tuje učnosti, živela je blagre; "Nimam teologije, živim Evangelij..." Nikakor se ni imela za bolničarko, zdravnico ali socialno asistentko. Bila je redovnica, ženska molitve. Prav iz le-te je pred skoraj petimi desetletji nastal red misijonark usmiljenja, ki šteje danes nad 4000 redovnic v 95 državah sveta. Obstaja več kot 400 hiš, kjer živijo "sestre Matere Terezije". V vsaki hiši je kapelica, v vsaki kapelici je na glavno mesto postavljeno razpelo; ob njem stoji napis: "Žejen sem". V tistih, ki so izdihili v Terezijinem naročju, je gledala žejnega Kristusa; hotela ga je postreči s tihim usmilje-

njem, ganjenim in dobrohotnim nasmehom.

S svojo dosledno, neuklonljivo in karizmatično avtoriteto se je pokojna Mati Terezija zavzemala in jasno opredeljevala za stališča (predvsem glede splava in omejevanja rodnosti), ki jih vsega presiti sinovi evropske celine v udobnih naslanjačih in toplih domovih pogosto niso mogli in ne morejo doumeti. Na življenje je gledala kot na dar, ki je dan in odvzet. Njeno nagubano obličje je z očmi, polnimi sočutja, izražalo hkrati neizbežnost usode in milino človeka, ki jo sprejme; moč neumrljivega duha in šibkost krhkega človeštva. Rokovala se je tako s političnimi in gospodarskimi motki kot z največjimi reveži na svetu, kajti zanj je bil vsakdo najprej oseba. Ko je pobirala reveže po cesti, ni spraševala, katere vere so.

Ker ne obstaja Nobelova nagrada za usmiljenje, je leta 1979 prejela Nobelovo nagrado za mir. Pozanimala se je, koliko bi stala slavnostna

večerja ob podelitvi nagrade; organizatorje je prosila, če se gostiji lahko odreče in izkupiček raje nameni tistim, ki nimajo ničesar. Osupljeni prireditelji so ji naredili tudi to veselje.

Janez Pavel II., ki se je te dni globoko užaloščen ob vsaki javni priložnosti spominjal na pokojnico, je bil od samega začetka svojega papeževanja njen veliki prijatelj. Obiskal je tudi Hišo umirajočih v Kalkuti. Dogodek je pokojnica takole opisala: "Tam je ostal dolgo, ni sprégoval niti besede, jokal je."

Pred dvema letoma sem obiskal hišo sester usmiljenk blizu Koloseja v Rimu. Tam je bila tudi Mati Terezija. Stopil sem do nje in me je s svojim utrujenim in vedrim glasom pozdravila "God bless you!" (Bog naj te blagoslovi). Na glavo mi je položila svojo hrapavo roko, tisto roko, ki je dala v sedemdesetih letih nesebičnega dela milijonom oseb smisel življenja in umiranja.

REDOVNI
POKLIC

Dekle ali fant, ki se odloči za redovni poklic, mora tega najprej dobro spoznati. Temu preverjanju Božjega klica je namenjen čas uvajanja v redovno življenje. Ko kandidat vstopi v red in nekoliko spozna novi način življenja, začne s t.i. noviciatom, intenzivnim časom uvajanja v redovno življenje. Ta traja eno ali dve leti. Končanemu noviciatu sledijo prve zaobljube. Te sočasne nad njim (vse do samomora) ipd. Zato naš tolikokrat žalostni in naveličani čas potrebuje "simbole upanja", ki bodo kazali, da ima življenje smisel in cilj ter da se človek lahko svobodno odloči za popolno službo človeku in predanost Bogu. Svetel zgled takšne izbire je (bila) Mati Terezija. To ji pripravi ves svet.

dejanje popolne podaritve Bogu v službi bratom in sestrām.

Redovniki lahko opravijo zaobljube v rojstni župniji ali pa v župniji oz. samostanu, kjer delujejo. Včasih je obred z zaobljubami potekal za zidovi samostana, danes pa želijo s takimi slovesnostmi pomagati mladim, ki v sebi čutijo Božji klic, k odločitvi. V našem času smo pri mnogih mladih pomanjkanja smisla in cilja v življenju. Nimajo poguma, da bi se odločili za visoke ideale; žalostno se zato predajajo brezupu, naveličanosti nad življenjem, obupom nad njim (vse do samomora) ipd. Zato naš tolikokrat žalostni in naveličani čas potrebuje "simbole upanja", ki bodo kazali, da ima življenje smisel in cilj ter da se človek lahko svobodno odloči za popolno službo človeku in predanost Bogu. Svetel zgled takšne izbire je (bila) Mati Terezija. To ji pripravi ves svet.

S 3. STRANI

"LJUDJE SI
NE UPAJO..."

V javnosti ste znani
tudi kot škofijski
kolavdator zvonov.

V nič kaj lahko, a odgovorno službo kolavdatorja zvonov sem padel čisto slučajno. V Spodnji Idriji je počil veliki zvon. Zaradi premajhnega odstotka kositra v njem se ga ni splačalo prelivati. V Žalcu so pri Ferralitu začeli s prvimi poskusmi vliivanja zvonov po zaslugi I. Šorlija. Za Vojsko je malo prej g. A. Požar dal vliti na Rakovniku en ne posebno posrečen zvon. Zato je želel še enega boljšega iz nove livarne zvonov v Žalcu. Tam so imeli že vlit večji zvon za razstavo v Beogradu z reliefom podviga Apola leta 1969. Tega sem kupil za "ta večjega" v Spodnji Idriji. Prej sem bil pri kolavdaciji, ki jo je takrat opravljal za ljubljansko škofijo skladatelj p. France Ačko. Pri njem sem se naučil, kaj je vse treba pri preizkusu prav vlitiga zvona, in ko je on obnemogel, ni bilo nobenega drugega, ki bi vsaj toliko znal kot jaz in bi hotel ta posel opravljati. Dal sem si narediti piščalko po vzoru originalne, ki je bila last zvonoslovca I. Mercina in z njo sem doslej (brez drugih kovinastih vilic ali modernih japonskih aparatov) s precej dobrim posluhom pregledal čez 300 zvonov skoraj v vseh dekanijah naše škofije, nekaj pa tudi po ljubljanski škofiji in na Štajerskem.

In za konec še eno,
skoraj obvezno vprašanje:
kako ocenjujete
tednik Novi glas?

Tednik Novi glas se mi zdi še kar posrečen sad sporazuma med Novim listom in Katoliškim glasom in ima od vsakega nekaj: od tržaškega "Novi", od goriškega "Glas" in to ne samo po naslovu, pač pa tudi po lepo opremljeni bogati in raznoliki vsebini. Je kvaliteten list in na visoki ravni, le za širšo Primorsko morda premalo zanimiv, premalo preprosto in domače.

SVETI OČE O MATERI TEREZIJ

"NEPOZABNA PRIČA LJUBEZNI"

Ko je papež Janez Pavel II. zvedel za smrt dobrotnice ubogih, Matere Terezije iz Kalkute, je v petek, 5. t.m., odšel v svojo kapelo v Vatikanu in molil zanjo.

Svetega očeta je smrt Matere Terezije zelo prizadela, saj jo je imel srčno rad in je ob vsaki priložnosti podpiral njeno delo. Cenil je njene napore in delo njenih sester, misijonark usmiljenja, ki so svoje življenje posvetile najbolj ubogim med najrevnejšimi na svetu.

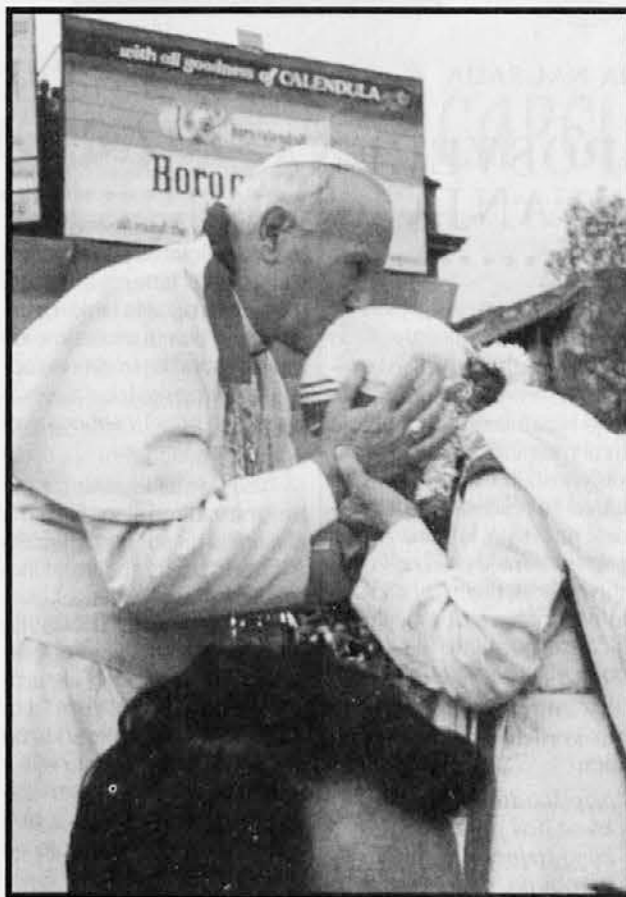
V soboto, 6. t.m., je sveti oče daroval mašo zadušnico za pokojnico in se v homiliji spomnil njenega lika. Dejal je, da je Mati Terezija "trajno znamenovala zgodovino našega stoletja, ker je pogumno branila življenje, je služila vsakemu človeku in se zavzemala za njegovo dostojanstvo in spoštovanje." Istega dne se je sv. oče srečal s člani Družbe prostovoljcev trpljenja ob 50-letnici njihovega združenja in se je v nagovoru spet dotaknil svetlega lika: "Mati Terezija, ki je odšla včeraj v hišo Očetovo, je izreden zgled tihega poslanstva ljubezni in dobrotelosti. Ta ljubezen se rodi v neprestanem občudovanju Jezusa na križu. Danes jutraj sem globoko pretresen daroval sveto mašo zanjo, ki je bila nepozabna priča ljubezni. Njena ljubezen se je spremenila v konkretno in nenehno služenje na rob potisnjenim in najrevnejšim bratom. Mati Terezija je v obrazu najrevnejših prepoznala Jezusov obraz, ki s križa pravi: »Žejnen sem.« Ta krik je slišala iz ust in src umirajočih, zapuščenih otrok, žena in moških, katere sta združila trpljenje in osamljenost; prav njim je posvetila svoje življenje...."

Papež Janez Pavel II. je nadaljeval: "Mati Terezija je »poražencem v življenju« pomagala, da so občutili neznost Boga, ki je ljubezniv oče vsakega svojega ustvarjenega človeka. Bila je živa priča evangelija ljubezni, ki se po-

življa sama s sabo vse do smrti. Take se je spominjamo in prosimo zanjo zaslužne nagrade, ki čaka vsakega zvestega služabnika Božjega kraljestva. Želimo si tudi, da bi bil njen svetel zgled ljubezni do najbolj ubogih tako v tolažbo kot tudi spodbuda za njeno duhovno družino, za Cerkev in za vse človeštvo."

Papež se je spomnil pokojne tudi pri molitvi angelskega češčenja v nedeljo, ko je v polletni rezidenci v Castelgandolfo opoldan nagovoril zbrane vernike: "Zelo rad se ob naši skupni molitvi spomnim tudi vsem zelo drage sestre: Matere Terezije iz Kalkute. Večkrat sem jo srečal; v živem spominu imam njeno malo postavo, upognjeno od življenja, ki ga je posvetila najbolj revnim med revnimi. Vedno je bila polna neuničljive notranje energije, energije Kristusove ljubezni in ljubezni do Kristusa. Vsem nam zapuščala pričevanje ljubezni Boga, katerega je sprejela, in Bog ji je spremenil življenje v popolno darovanje sobratom, ki jih je uspela najti med revnimi, zapuščenimi in umirajočimi." Sveti oče je še enkrat prikazal zbranim lik Matere Terezije in med drugim dejal: "Njena dobra dela govorijo sama zase in govorijo ljudem našega časa o visokem pomenu življenja, ki se žal danes vse bolj izgublja."

Papež Wojtyła je tudi ponovil geslo Matere Terezije: "Služiti ubogim, da lahko služimo življenju." O tem je še dejal: "Mati Terezija ni izgubila nobene priložnosti, da bi podarila ljubezen do življenja. Zaradi lastnih izkušenj je dobro vedela, da življenje dobi vso svojo vrednost, ko se sreča z ljubeznijo." JUP

novice

MOLITVENI DAN NA SVETI GORI

V soboto, 13. septembra, bo koprski škof Metod Pirih vodil škofijski molitveni dan na Sveti gori pri Gorici. Gre za običajno obliko romanj, v katerih Cerkev prosi "Gospoda žetve, naj pošlje delavce na svojo žetev", to je za nove duhovne poklice (duhovnike, redovnike, redovnice in misionarje). Molitveni dan poteka na vseh treh največjih slovenskih božjih poteh v istem času: na Brezjah za ljubljansko nadškofijo (vodi nadškof Rode), na Ptujski gori za mariborsko (vodi škof Kramberger) in na Sveti gori.

Posebnost primorskega romanja je, da romarji strmo pot do svetogorskega svetišča prehodijo peš v skupni molitvi. Romanje se tako začne ob 8. uri peš s Prevala do cerkve. Ob 10.30 bo maša, ki jo bo vodil škof Pirih. K somaševanju so vabljeni zlasti duhovniki jubilanti. Med mašo bo škof sprejel bogoslovce petega letnika za pripravnike za diakonat in prezbiteriat-duhovništvo. Med bogoslužjem bodo ob sklepu študija prejeli diplome katehizacije in katehisti (tisti, ki pomagajo učiti verouk po župnijah).

Popoldne ob 14. uri bosta koncert kapucinskih patrov in sklep dneva s petimi litanijami Matere Božje.

PASTORALNI TEČAJ NA MIRENSKEM GRADU

V torek in sredo (9. in 10. t.m.) je bil na Mirenskem Gradu pri Gorici pastoralni tečaj za koprsko škofijo. Gre za običajno srečanje duhovnikov in drugih pastoralnih delavcev koprške škofije na začetku septembra, t.j. na začetku pastoralnega leta. Vsako leto na predavanjih in pogovoru obravnavajo določeno aktualno temo. Tema letošnjega tečaja je bila priprava na zakon. Nosilni predavanji sta imela profesorja Teološke fakultete v Ljubljani dr. Vinko Potočnik (Priprava na zakon v Cerкви na Slovenskem) in dr. Christian

Gostečnik (Odrešenijska komponenta v predzakonski pastoralni). V času, ko precej mladih nima več poguma skleniti zakon, ko veliko zakonskih zvez razpada, ko je veliko otrok z bridko izkušnjo, ker prihajajo iz razbitih družin, išče Cerkev nove načine, da bi odgovorila na potrebe časa in stiske ljudi ter mladim s pripravo na zakon pomagala graditi trdne temelje za lep, prijeten, ljubeč in trden zakon, ki je osnova za srečno družino.

Pastoralni tečaj z isto vsebino bo potekal tudi v drugih dveh slovenskih škofijah. Posebnost pastoralnega tečaja v koprski škofiji pa je, da traja dva dni. Drugi dan posvetijo obravnavanju škofijske problematike.

NOVO ŠOLSKO LETO V ŠTIRIH KATOLIŠKIH GIMNAZIJAH V SLOVENIJI

S 1. septembrom se je v Sloveniji začelo novo šolsko leto tudi na štirih škofijskih gimnazijah. V Zavod sv. Stanislava v Šentvidu se je vpisalo 655 dijakov in dijakinj, v salezijanski zavod v Želmlju 202, v Mariboru 120, v Vipavi 110. Skupno torej 1.090 dijakov in dijakinj. Vpisalo bi se jih še več, toda prostori so omejeni in so zato morali marsikoga odkloniti. Videti je tudi, da starši zapajajo katoliškim zavodom, ki nudijo dijakom ne samo humanistično znanje, temveč tudi vzgojo po krščanskih načelih. Podobno je bil pri nas na Primorskem pred drugo svetovno vojno, gimnazija v goriškem malem semenišču je bila vedno polno zasedena, v osmih razredih je bilo vpisanih nad 160 dijakov, Slovencev, Italijanov in tudi Hrvatov iz Istre, četudi je bil zavod samo za fante, ki so dajali upanje, da bodo šli pozneje za duhovnike. Seveda se je marsikdo premislil in pozneje izstopil, toda vsi so dobili trdno humanistično znanje in dobro vzgojo, kot pričajo številni, ki so izstopili.

BESEDA ŽIVLJENJA

24. NAVADNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

Vere ni brez ljubezni

Med slavi ob 12. svetovnem dnevu mladih je papež Janez Pavel II. v pariški stolnici Notre Dame 22. avgusta 1997 razglasil za blaženega Frédérica Ozanama (1813-1853), velikega karitativnega delavca, ustanovitelja Vincencijevih konferenc, prek katerih so zavzeti krščanski laiki nudili materialno in duhovno podporo potrebnim. K temu ga je spodbudilo govorjenje ljudi iz njegovega okolja, češ da se krščanstvo izgublja le v lepih besedah, življenja ljudi pa se ne dotakne. Ozanam je hotel pokazati "vero iz del". Poudarjal je, da "revežev ne ustvarja Bog", temveč ljudje. Odgovorne v družbi je spodbujal, naj uvajajo ustanove za socialno skrbstvo. Svoje sodelavce pri Vincencijevih konferencah (predhodnicah današnje Karitas) je učil, da je krščanska vera pristna le tedaj, če zajame celotnega človeka. Po besedah apostola Pavla mora "vera delovati po ljubezni". O tem nas prepričuje tudi apostol Jakob v drugem berilu "Kaj pomaga, bratje moji, če kdo pravi, da ima vero, del pa nima?" Veliki apostol gobavec Raoul Follereau, ki je umrl pred dvajsetimi leti, piše v eni svojih knjižic, kako je neki "neoporečen" kristjan ob koncu življenja prišel pred Boga in mu dejal: "Gospod, vse življenje sem ti zvesto služil. Moje roke so čiste." Bog pa mu je odgovoril: "Res so čiste, vendar so tudi prazne."

Tako razsodbo bi utegnil slišati marsikdo med nami, ki živi svoje krščanstvo površno, brezosebno, iz navade. Jezusovo vprašanje, postavljeno učencem v današnjem evangeliju: "Kaj vi pravite, kdo sem?", je namenjeno slehernemu od nas: "Kaj ti praviš, kdo je Jezus Kristus?" To terja od nas oseben, enkratni in tudi obvezujoč odgovor, ki ga ne bomo izrekli z jezikom, temveč s svojim življenjem. Za Jezusovo pot, nad katero se razteza senca križa. Jezus nam daje vedeti, da njegov odhod v trpljenje in smrt ni samo njegov, temveč tudi vseh tistih, ki hočejo v veri hoditi za njim. "Tu dobi Jakobov nauk o veri in delih svojo dejansko neizpodbitnost. Vera brez dela trpljenja ni krščanska vera. Vera, ki se hoče rešiti in se izgubi, bo vse izgubila. Hoteti rešiti sebe je sebičnost, egoizem, ki je nezdržljiv z vero, katere ni mogoče ločiti od ljubezni" (Hans Urs von Balthasar).

Pri jezuitih v Dravljah je lani izšla knjižica *Moj polomljeni Kristus*. Pater Ramon Cué, španski jezuit, v njej pripoveduje, kako je kot ljubitelj umetnosti iskal kakšno izjemno upodobitev Jezusa na križu. V neki prodajalni marin je odkril kip Križanega, ki je bil hudo poškodovan med državljansko vojno leta 1936. Kupil ga je in sklenil, da ga obnovi. Tedaj je Križani spregovoril: "Poslušaj, če že vpričo mojih polomljenih udov obujaš spomin na tiste, ki so v vojni uničevali moje podobe, kako da ti ne pride na misel toliko in toliko tistih, ki žaliyo, ranijo, zlorablajo in pohablajo svoje brate v času po vojni?... Poglej, sam veš, da se veliko, neizmerno veliko kristjanov utaplja v pobožnosti, v poljubih, v svečah in cvetju nam lepimi Kristusi, pri tem pa pozabljajo na svoje brate, na ljudi: na grde, polomljene in trpeče Kristuse. S tem se ne morem strinjati."

Francoski duhovnik in pisatelj Michel Quoist svoje razmišljanje ob štirinajsti postaji križevega pota zaključuje s prošnjo: "Gospod, pomagaj mi, da te spoznam in ti pomagam v vseh svojih bratih na potovanju, zakaj laž bi bila jokati pred tvojo hladno podobo, če ne bi šel po poti za teboj v ljudeh, v katerih trpiš."

VESTI S ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE V VIPAVI

Ravnatelj Škofijske gimnazije v Vipavi Vinko Lapajne je v pogovoru za naš tednik povedal, da omenjeno vzgojno in izobraževalno ustanovo v tem šolskem letu obiskuje skupaj 110 dijakov, med katerimi je 63 deklet in 47 fantov. V prvem letniku gimnazije imajo 29 dijakov, in sicer 16 fantov in 13 deklet. Poudaril je tudi, da je maturo v junjskem roku polagalo 29 dijakov in so jo vsi uspešno opravili. Škofijsko gimnazijo v Vipavi povečini obiskujejo dijaki

iz Vipavske doline, Nove Gorice in iz drugih občin na Goriškem. Vse kaže, da bodo v tem šolskem letu pričeli tudi z gradnjo novega poslopja, za kar zbirajo prispevke verniki na območju koprške škofije. Načrte za zgradbo bo izdelalo podjetje *Investburo Koper*; to je zmagalo na internem razpisu za izdelavo idejnih načrtov novega gimnazijskega poslopja, ki ga bodo zgradili skoraj v samem središču Vipave. Na natečaju, ki ga je razpisala škofija, je sodelovalo 5 arhitektov oz. projektantskih organizacij.

MEDSOSEDSKA SLOVESNOST V BUJAH

Koprski škof Metod Pirih je v nedeljo, 7. septembra, v istrskem mestecu Buje somaševal s poreško-puljskim škofom Antunom Bogetičem. Tržaško škofijo je zastopal msgr. Piergiorgio Ragazzoni, ki je kot generalni vikar prebral priložnostno pismo; spremljala ga je skupina Bujčanov, ki sicer živijo v Trstu, prisotni pa so bili tudi ljudje iz tistih slovenskih župnij, ki so tradicionalno ob malem šmarnu obiskovali to Marijino cerkev. Šlo je za načrtovano srečanje, ki je znamenje prijateljstva med dvema sosednjima škofijama, koprsko in poreško-puljsko. Srečanja take vrste dokazujejo, kako lahko krščanska vera združuje ljudi preko meja, pripadnike različnih narodov, kultur, jezikov in tradicij. Škof Pirih je poudaril prav dejstvo, da tovrstne pobude utrjujejo

dobre sosedske odnose in sožitje med ljudmi.

Na slovesnosti v Bujah so se spominjali 500-letnice kipa Marije, Matere milosti. Prebivalci Buj ta Marijin kip zelo častijo, zlasti v najtežjih obdobjih svojega življenja in zgodovine mesta. Ob kipu so se stoletja zbirali verniki različnih jezikov, kultur in tradicij. Tudi ob tej slovesnosti je Marija, ki jo kip upodablja, združila ob sebi različne ljudi.

"Slavljenje 500-letnice z romanjem in pobožnostjo do Device Marije, upodobljene v dragocenem, pozlačenem kipu, ki smo ga prejeli od prejšnjih rodov, naj bo trajen spomin in naj ostane spodbuda prihodnjim rodovom, da se bodo zbirali ob njem," so zapisali organizatorji srečanja.

PRESTIŽNA EVROPSKA LITERARNA NAGRAĐA

VILENICA 97 TOKRAT POSVEČENA DEMONU ZAPELJEVANJA

KLARA KRAPEŽ

Skrivnostna lepota - kraška jama Vilenica - vnovič odpira svoje tihe podzemne rove in vabi, da se ji skupaj s pesniki in pisatelji pridružite na letošnjem dvanajstem srečanju...

Že ducat mednarodnih vileniških srečanj dokazuje, da se je nagrada, namenjena srednjeevropskemu ustvarjanju, dodobra uveljavila, postala pa je tudi ena najprestižnejših evropskih nagrad. Ustvarjalci književnosti prihajajo na Kras vsako leto, in kot bi jih lepota jame na poseben način uročila, se tisti, ki so sem prišli vsaj enkrat, vedno znova vračajo. Ne le zaradi srečevanja s kolegi, temveč tudi zaradi prijaznosti domačinov iz Lokve, organizatorjev srečanja, in zaradi specifičnosti te prireditve.

A Vilenica ni le srečanje. Je kulturni dogodek izrednega pomena, ki poleg kulturne vloge vsebuje tudi duhovno poslanstvo. Prvič se je tovrstna prireditev začela leta 1986, imela pa je dva namena. Najprej opozoriti na slovensko literaturo, ki v delu Evrope živi in deluje kot enakovreden del ostale evropske kulture. Drugi namen je bila želja, da se svet zave Srednje Evrope, iz katere izvirata neka posebna kultura in umetniška artikulacija. Na tem območju je bilo namreč zelo značilno nenehno spreminjanje političnih in državnih meja, kultura pa je kljub temu ali pa prav

zaradi tega obstajala. Izpričevala je svojo specifično izkušnjo strpnosti in odprtosti do drugih kultur, obenem pa se je zavedala, da je sama po sebi nezadostna.

Tako Vilenica še danes ohranja dva smisla - Srednja Evropa je postala realnost med Zahodom, ki je kultura zase, in Vzhodom, ki je prav tako povsem drugačna, samosvoja kultura z veliko mero svobodnosti. Tretji namen vileniške prireditve pa je bil po besedah Vena Tauferja, predsednika mednarodnega srečanja, tudi prispevek oziroma želja po demokratizaciji Slovenije, kar je edini cilj, ki ga ni potrebno več izpolnjevati, saj smo zdaj sami svoji gospodarji in si demokratičnost krijimo v lastno usodo.

Društvo slovenskih pesnikov in pisateljev podeljuje nagrado Vilenica za izjemne dosežke v poeziji, pripovedništvu, dramatik in esejistiki; delom, ki nastajajo v srednjeevropskem kulturnem prostoru in s posebno estetsko prepričljivostjo izražajo človeške in kulturne izkušnje narodov od Baltika do Jadrana, od Berna do Beograda. Ta prostor opredeljuje predvsem usmeritev tistega duha srednjeevropske duhovne umetniške izkušnje, za katero naj bi bila značilna strpnost in pluralizem.

V vsej svoji desetletni zgodovini je vileniška prireditev skušala tematsko opozoriti na razmere srednjeevropskega prostora. Lanskoletni nagradenec, poljski pesnik Adam Zagajewski, je ob Vilenici 96 tako dejal: "Tu praznujemo poezijo, njeno magično moč. Ta

ne pripada nikomur in obenem pripada vsem. Vsi, ki jo ustvarjamo, in tisti, ki jo bomo, vemo, da ni samo naša in je hkrati last vseh. Jama je tisti magični prostor, poln skrivnosti in tišine, ki poezijo naredi še veličastnejšo. Umetnost pa je tista, ki edina zmore presegati meje med različnostjo bivanja, dojemati različna in nezdružljiva območja resničnosti, poezija je torej edina domovina."

V eni njegovih pesmi se mu je med drugim zapisalo tako:

*Napiši o trenutkih,
ko se brvi prijateljstva
zdijo trajnejše
od obupa.
Napiši o ljubezni,
dolgih večerih,
jutru,
drevesih,
neskončni potrpežljivosti
luči.*

SLOVENSKI OKTET NA MIRENSKEM GRADU

V zadnji številki NG smo že poročali o nastopu Slovenskega okteta na Mirenskem Gradu, ki bo v nedeljo, 14. t.m., ob 19. uri. Tokrat dodajamo še nekaj podrobnosti. Oktet prihaja z bogatim pevskim programom, ki se bo začel z mašo Charlesa Gounoda *Deuxieme messe pour les societes chorales* (za moški zbor in orgle). Sledila bo Mozartova *Ave verum*, nato pa še skladbe K. Pahorja, A. Foersterja, M. Kogojca, S. Mokranjca, S. Rahmaninova v priredbi V. Berdovića, M. Gabrijelčiča ter dve prireditvi S. Žarova in K. Pahorja. Za uvod bo štiri pesmi predsta-

Letošnji nagrajenec Vilenice 97 je slovaški pisatelj Pavel Vilikovski, katerega celotni dosednji opus bi lahko označili kot trpko in groteskno izpoved slovaške srednjeevropske in evropske izkušnje. Nagrado bo prejel v soboto zvečer v jami Vilenica.

Vse, ki vas literatura zanima, pa vabimo še na literarne večere in disput pisateljev. Prvič bodo udeleženci svojo literaturo prebirali v četrtek zvečer, 11. t.m., ob 21. uri, v atriju hotela Klub v Lipici; v petek bo taka prireditev ob 19. uri v župni cerkvi sv. Mihaela v Lokvi, sobota pa nam ob 11. uri ponuja literarno matinejo v gradu Štanjel. Slovesen zaključek Vilenice 97 bo v jami z istim imenom v soboto ob 19.30. uri.

Vsem, ki vam je pisana beseda blizu, ne sme biti vseeno za magičen večer v podzemni jami; zato pridite v jama Vilenica v soboto, 13. t.m.

vil MePZ Škofijske gimnazije Vipava. Prostovoljni prispevki poslušalcev bodo namenjeni izgradnji nove gimnazije v Vipavi. Koncert je posvečen 750-letnici župnije Miren in 50-letnici priključitve Primorske matični domovini. - PB

"Sardinija, otok pregnancev" na Radiu Slovenija

Radio Slovenija bo v nedeljo, 14. septembra, ob 17. uri, takoj po poročilih, na prvem programu predvajal nedeljsko reportažo: "Sardinija, otok pregnancev". Avtorica reportaže je Dorica Makuc, glasbo je izbrala Eva Rauha, za tonsko izvedbo je poskrbel Peter Čanžek, urednik pa je Ivan Sivec.

SOŠKA FRONTA, ŽRTVE BREZ SPOMINSKEGA OBELEŽJA

MIRAN MIHELIČ

Tudi v prvi svetovni vojni, konkretno na soški fronti, sta se bojevali za slovensko zemljo dve tuji imperialistični armadi. Po vojni sta obe uredili pokopališča za svoje vojaše in jim postavili posebne spomenike. Danes se te na ozemlju Slovenije in drugih alpskih držav množično obnavljajo. Temu ne botruje le pieteta, ampak tudi želja po nekom "zgodovinskem turizmu", ki naj obenem deluje antimilitaristično. Nihče pa ni postavil skupnega spominskega obeležja na slovenskem ozemlju, ki je tudi zaradi posledice te vojne ostalo razkosano, slovenskim civilnim in mobiliziranim žrtvam te vojne, ki ni bila slovenska vojna. Posledice, ki so prinesle tudi asimilacijo nad 150 tisočev Slovencev, odtrganih od matice.

V bovškem hotelu Alp je nedavno potekal simpozij zgodovinarjev ob 80-letnici preboja soške fronte pri Bovcu, ki so ga tuji zgodovinarji imenovali kar *Kobariški čudež*. Takrat je padlo ali za drugimi posledicami vojne umrlo na tisoče Slovencev. Kar neverjetno je, da se jih doslej še nismo spomnili z nobenim spominskim obeležjem, kot bi se jih sramovali ali prepustili to opravilo tujcem. Prav to je napaka, saj niso bili oni krivi morije. V tuji imperialistični armadi so bili mobilizirani proti lastni volji, saj je šlo v bistvu za grabežljivost po slovenskem ozemlju in njegovem kasnejšem razkosanju, kar je tragedija še povečalo. Ta sramežljivost pa je zato še bolj čudna, če se svojih vojakov ne sramujeta državi, ki sta to vojno začeli. Zato so bili slovenski mobiliziranci izključno žrtve tuje imperialistične

vojne. Takšen status jim lahko da le lastna domovina in spominsko obeležje tudi.

Od preboja soške fronte, ki se je pravzaprav začel slab kilometer pred Bovcem, bo 24. oktobra letos poteklo 80 let, kjer je avstrijska vojska s pomočjo specialnih nemških oddelkov naredila odločujoči prvi udarec, ki je povzročil nagel umik in začudenje strategov celo v zaledju. Čudežni preboj, ki svojega naleta (še posebno po zmagi na Maturju) ni izgubil vse do reke Piave, Avstroogrske ni mogel prinesiti ničesar več, saj je bila monarhija v teku nacionalnega in gospodarskega razsula. Soška fronta je torej izziv za premislek tudi za današnje dni, saj je zahtevala čez milijon žrtve, med temi številnih Slovencev, ki so se bojevali na obeh frontah, v prepričanju, da branijo svojo domovino. Popolnoma je bil porušeno Bovce, številne vasi, nasilno je bilo odgnanih na tisoče beguncev v Italijo in Avstrijo, od katerih se jih veliko, zlasti otrok in starejših, ni več vrnilo domov. Simpozij naj bi osvetlil usodne posledice te vojne za slovenski narod, ki se vlečejo še v današnje dni. Medtem so tuje vojske postavile svojim padlim številne spomenike, le naša država se potokom krvi slovenskih fantov ni poklonila vsaj z enim obeležjem.

Prihodnje leto ima organizator namen pripraviti mednarodni simpozij zgodovinarjev Slovenije, Italije, Avstrije, Madžarske, Češke, Slovaške in še katere od držav udeleženk v tej bitki, saj bo 80. obletnica konca prve svetovne vojne in začetek predaha, ki je pomenil le priprave na drugo svetovno morijo.

OB OBISKU KULTURNEGA DRUŠTVA "SKALA" IZ GABRIJ NA SARDINII

Na otoku pregnancev (9)

DORICA MAKUC

OLBIA

Olbia, nekoč znana po močvirnatih tleh, redko posejanih hišicah, je danes moderno mesto z več kot 30.000 prebivalci, industrijski in trgovski center, z važnim pristaniščem, ki povezuje sardinski otok z več pristanišči na kontinentu. Franc Pavlica bi v njem danes verjetno ne mogel prepoznati tistega kraja, iz katerega je šla njegova trnova pot po otoku in je v njem preživel najhujše dni svojega prisilnega bivanja na Sardiniji. Zavezniki so namreč prišli na otok skoraj neopazno. Po 21.9.1943 so se začeli pojavljati v pristaniščih in na letališčih. Otoka niso zasedli, pač pa samo letališča, ki so jih dokaj hitro preuredili v pomembna oporišča. Sardinija je ohranila gospodarje, ki jih je imela že pred tem, in nje so zdaj zavezniki imeli za svoje sobojevnike. Badogliova vlada je namreč 13.10.1943 napovedala Nemčiji vojno. Po umiku številčno močne italijanske vojske s Korzike se je Badogliova vojska na Sardiniji oktobra 1943 pomnožila na 11 divizij in je bila edina italijanska vojska, ki se ni razsula. Čeprav je bila podrejena zaveznikom, je vendarle tu zadržala vso oblast. To je bilo usodno tudi za posebne bataljone, zaradi česar se njihov položaj ni skoraj v ničemer spremenil in v mnogih pogledih celo poslabšal. Vojaška oblast na otoku se resnično ni v ničemer spremenila: ohranila je značaj, ki si ga je izoblikovala v času fašizma, zato tudi velik strah, da bi lahko najmanjši incident v delavskih četah prerasel v upor. Odtod tudi zastraševalni procesi, kakršen je bil sodni proces januar-

ja 1944. leta pred vojnim sodiščem VI. korpusa v Oristanu proti 6 pripadnikom 232. posebne delavske čete: Renatu Dellorju iz Pirana, Leopoldu Vidmarju iz Rihemberka, Miru Ferjančiču iz Goč, Antonu Prelcu iz Barke, Antonu Nardinu iz Štandreža in Karlu Gorjanu iz Mirna. Obtoženi so bili nepokorščine, nasilja in groženj oficirjem. Nesporazum med pripadniki 232. čete in poročnikom Cimonom, ki je bil z razliko od drugih bolj človeških italijanskih oficirjev iz komande najbolj grob in Primorcem ter Istranom povzročal nenehne težave, je nastal zaradi neizplačila tistih nekaj skromnih lir, ki bi jih morala komanda čete delavcem izplačati, pa je zamujala dobra dva meseca. Obtožencem so sodili po mirmodobnem vojaškem kazenskem zakoniku kakor tudi po vojaškem kazenskem zakoniku. Med vzroki hude obsodbe, ko so bili obsojeni Dellor na 14 let, Vidmar na 13, Ferjančič na 13, Prelec in Nardin vsak na 4 leta in Gorjan na 3 leta in 7 mesecev zapora, se navaja tudi izjava, ki naj bi jo izrekli nekateri obtoženci: "Mi nočemo več prejemati ukazov od italijanskih oficirjev, oni za nas več ne pomenijo nič, saj so vendarle prišli Angleži." Po obsodbi so tiste z višjo kaznijo odpeljali v kaznilnico v kraju Tramariglio, druge pa v kaznilnico v Algheru. V obeh zaporih so obsojenci trpeli veliko lakoto in malarijo. Po vojni so Dellorja, Vidmarja in Ferjančiča premestili v vojaške zapore v Gaeto; vse tri so izpustili iz zaporov dolgo po vojni 9.10.1947 in še zato, ker so bili deležni dveh povojnih amnestij. Franc Pavlica se je srečal s pripadniki 232. čete v Olbiji, kamor je prišla njegova 27. kompanija 10.11.1943.

"Ko smo prišli v Olbio pred 7 meseci, je bilo vse drugače. Mesto je sedaj opustošeno, videti je skoro samo vojaštvo, po ulicah civilistov malo, ker nimajo stanovanja, da bi se že lahko vrnili na svoje domove. Zelo hudo sta poškodovana pristanišče in postaja, pet velikih ladij leži potopljenih, od malih gledajo pa samo jambori iz vode. Letalski hanger in kar je bilo v njem, je vse zgorelo. Dobili smo tu dosti Slo-

vencev in tudi Dornberžanov, ki so bili pri 232. četi. Prišli so sem tudi naši mladi vojaki letnik 26. Ubogi reveži, vsi blede in suhi, izraza še otroškega, prav nič vojaškega ni bilo na njih. Ubogi fantiči, že tako mladi se morajo klatiti po svetu in se boriti z vsemi težavami, ki jih nosi s seboj ta strašna vojna! Povedali so nam, da se moramo preseliti drugi dan nekaj kilometrov ven iz Olbie. To nas pa že jezi, da nas predstavljajo kakor mačka mladiče. Komaj si kaj napravimo in popravimo, že moramo pobrati šila in kopita. Zvečer smo se zbrali pevci skupaj z organistom Jožetom. Pred našo palačo smo zapeli nekaj naših narodnih, hitro smo imeli dosti poslušalcev civilistov in vojakov, posebno naši mladi vojaki so bili veseli, ko so slišali našo pesem. Nekaj oficirjev je prosilo našega vodjo, da bi jim zapeli *Volgo*, smo jim prav radi ustregli. Zapeli smo jim pa najprej *Soča voda je šumela*! Bil je velik aplavz, zahtevali so, da smo jo morali še enkrat zapeti. Veseli smo bili, da je prišla slovenska pesem v veljavo tudi v javnosti, ker smo zapeli na glavnem korzu Olbie in pred velikim šolskim poslopjem. Bog varuj, če bi to napravili pred leti na korzu v Gorici! Pregrešili bi se proti najhujšemu zakonu postave. Z našo pesmijo smo upali ta večer, da tudi nam kmalu zasije sonce svobode."

Toda minil je november, prišel je december in Božič ter zadnji dan v letu, o katerem nam je Frenck Profesorjev iz Dornberka zapustil svoje žalostno pričevanje. "Vreme se nam je čez noč poslabšalo. Oblačno in burja. Popoldan tudi dež in po visokih hribih snéži. Zaradi slabega vremena ne gremo na delo, burja močno divja in tudi mrzlo je postalo. V naših barakah ni nič kaj prijetno, ker nam gre povsod mrzav noter, posebno v noge nas zebe in zraven smo še lačni. Zakurili smo sredi barake dva ognja, pa tudi to ne pomaga dosti. Vse hiti kuhati, eni kuhajo žopco, cvrejo jetra, tretji kuhajo polento, vsak si pomaga, kakor more, da si kaj priboljša za zadnji dan leta..."

DALJE

ŠE O PLEČNIKOVIM RAZSTAVI NA LJUBLJANSKEM GRADU

VLADIMIR VREMEC

Zapis, ki ga je Novi glas objavil v svoji 30. letošnji številki *Jože Plečnik in njegova arhitektura*, posvečen nedavno iztekli razstavi na ljubljanskem gradu, potrebuje nekaj dopolnitev; najprej o trditvi, da Slovenci do letošnjega leta nismo imeli priložnosti, da bi si ogledali Plečnikov celotni opus (ali vsaj večino) na pregledni razstavi.

Odkrivanje Plečnika je potekalo res bolj v tujini kot doma, a vedno z zaznavnim deležem slovenskih domačih strokovnjakov in ki postane odločujoč, če med slovenske avtorje damo tudi Borisa Podreka in prof. Marka Pozzetta.

Če vzamemo v poštev le razstave (in pustimo v nemar publikacije, med katerimi želim omeniti Pozzettovo *Jože Plečnik e la scuola di Otto Wagner*, Turin 1968, in razkošno knjigo o Plečnikovem dunajskem opusu izpod peresa dr. Damjana Prelovška, Edition Tusch 1979), gre postaviti na prvo mesto razstavo, ki jo je v prostorih Avstrijskega združenja arhitektov in v kripti cerkve sv. Duha na Dunaju, maja leta 1967, postavil Boris Podreka z naslovom *Josef Plečnik: Wien-Prag-Laibach*. Sledila je razstava, ki zasluzi naziv pregledna oz. celovita, ki jo je leta 1968 v Ljubljani pripravil Lojze Gostiša *Arhitekt Jože Plečnik*. Za razstavo je bil odgovoren arh. Tone Bitenc, uvodni tekst za bogat razstaveni katalog je napisal France Stele. Nato razstava v Oxfordu leta 1982 (in še v drugih mestih otoka in v Španiji) in pa glavna, doslej po obsežnosti neprekosljiva razstava v pariškem kulturnem središču Georges Pompidou, marca 1986, ki jo je postavil Boris Podreka. Jeseni istega leta so razstavo ponovili v Ljubljani na Gospodarskem razstavišču s tremi dodatnimi razstavami in razstavnim katalogom *Arhitekt Jože Plečnik 1872-1957* (besedilo Damjan Prelovšek).

Pomen pariške razstave je bil tolikšen - in odločilen za prodor Plečnika med največje arhitekte tega stoletja - da se mi zdi umestno postreči bralcem z nekoliko več podatki. Pariška razstava je nastala pod okriljem mesta Ljubljana, republike Slovenije, vrste ustanov vključno z ljubljansko univerzo, s pripravljalnim odborom, v katerem so bili takratni ministrski predsednik Dušan Šinigoj, predsednik kulturne skupnosti Slovenije prof. Matjaž Kmecl, minister za kulturo Vladimir Kavčič, župan mesta Ljubljana Tine Tomlje pa znanstveni odbor, v katerem so bili dunajski profesor F. Achleitner, umetnostni zgodovinar in direktor Plečnikovega muzeja dr. P. Krečič, arhitekt prof. E. Ravnikar, arhitekt prof. V. Šlapeta iz Prage, Gisela Šuklje iz Ljubljane in komisija, ki so jo sestavljali Francois Burkhardt, direktor omenjenega kulturnega središča G. Pompidou, umetnostni zgodovinar Lojze Go-

stiša, umetnostni zgodovinar Damjan Prelovšek in arhitekt prof. Boris Podreka z Dunaja. Pri doslej največji in najodmevnejši razstavi (a je res poteklo toliko časa, da se je spomin o njej izgubil v megli časa?) je sodelovalo na desetine strokovnjakov od Pariza, Dunaja, Prage in Ljubljane in vsaka razstava v tujini je pomenila novo postavitev in vsaka je imela katalog v jeziku gostitelja. Po Parizu in Ljubljani je razstava romala v Španijo (Madrid 1987), na Dunaj, v München in Karlsruhe (1987), Milan in Benetke (1988) ter ZDA (New York in Washington leta 1989).

Po vsem tem izrednem naporu, ki je po mojem skoraj brez primere v novejši slovenski zgodovini (to mora vsak pošten Slovenec priznati, če mu je všeč ali ne, saj v svetu niso samo ideologije in svetovni nazori, ampak tudi razmišljanja ljudi, vsak s svojo bolj ali manj znano osebnostjo), so sedaj možne le postavitve, ki osvetlujejo neko določeno obdobje (kot je praško) ali del arhitektovega zanimanja (bil je arhitekt, urbanist, krajinski arhitekt, oblikovalec pohištva in stanovanjske opreme, skratka zadnji velik univerzalni arhitekt v zgodovini arhitekture).

Po lanskem veliki razstavi *Arhitektura za novo demokracijo* na praškem gradu oz. na Hradčanih, ki jo je postavil arh. Tomaž Valena v sodelovanju z Damjanom Prelovškom (in ki mu je stal ob strani odbor, v katerem je bilo mnogo prej omenjenih imen), je mestna občina Ljubljana poskrbela za novo postavitev praške razstave (avtorja arh. M. Repa iz Prage in Damjan Prelovšek) v posebej za to priložnost preurejenih prostorih na ljubljanskem gradu. Ljubljanska razstava je torej bila tematska, omejena na določeno obdobje arhitektovega ustvarjanja. Škoda, da so tuji obiskovalci Ljubljane o njej zvedeli bolj naključno (ne spominjam se, da bi me cestni višci panoji opozarjali nanjo, in to v obdobju, ko je potekal niz prireditev pod naslovom *Ljubljana mesto kulture*). Bila je to priložnost, da bi spoznali, s kakšnimi težavnimi vprašanji se je Plečnik spopadal in kako jih je znal imenitno rešiti, ne da bi bil epigon klasičnih vzorcev.

In zakaj je Plečnik šel najprej v Prago in nato v Ljubljano? V dvajsetih letih je bila Ljubljana provincialno mesto, polno strahu pred genijem (*nemo propheta in patria*), tako da je mojster z veseljem sprejel vabilo prijatelja iz dunajskih let v ateljeju Otta Wagnerja, Jana Kotere (tam je bil tudi Maks Fabiani). Kotera je povabil Plečnika v Prago, da bi postal profesor na praški likovni akademiji, ki mu je v resnici prinesla velik ugled in enkratno naročilo-obnovo praškega gradu za potrebe nove države. Skoraj vsi poznavalci so si edini, da je Plečnik

poseg bil vrhunsko ustvarjalno dejanje kot malokatero v tem stoletju. In primer na priprava za poznejše preoblikovanje Ljubljane.

Nisem verjetno še zagovornik prejšnje oblasti, a priznati ji je treba, da je generacija politikov, ki se je zavedala neizbežnosti konca monolitne ideologije in oblasti, znala prislusniti duhu časa in da je znala izkoristiti ugodne razmere za izjemen podvig in da so pristojni kulturni politiki razumeli, kaj so takrat pomenile Podrekove vezi po vsej Evropi in po vsem svetu (da so zaupali njegovim strokovnim in kulturnim kvalitetam).

Takratni slovenski oblastniki so vsaj takrat znali ločiti med državnimi koristmi, takrat še nesamostojne republike Slovenije, in osebnimi simpatijami in antipatijami do sodelujočih, bolje kot sedanjí predsednik države, ki si je dovolil veto ob lanskoletni praški razstavi na določeno ime. Prekaljeni Čehi (z izkušnjo ene najbolj mračnih in totalitarnih komunističnih diktatur) na čelu s predsednikom Havlom pa so spretno obšli izsiljevanje, tako da je vendarle spregovoril tudi znani slovenski umetnostni zgodovinar.

Pa še nekaj: vsi devajo Plečnika v deveta nebesa. In vendar pristojne službe (Spomeniško varstvo republike Slovenije in Komisija pri nadškofiji v Ljubljani) dopuščajo skrajno vprašljive "izboljšave" na nekaterih sakralnih delih mojstra Plečnika, ki je v takratnih revnih razmerah znal poiskati primerno arhitektonsko in estetsko rešitev. Tega, kar je takrat ustvaril, se enostavno ne sme popravljati ali "izboljšati" po okusu današnjih bogatih Slovencev, kot je prizadeto zapisal v Delu dne 19. avgusta Damjan Prelovšek.

V Trst pribaja sloviti zbor

CAPELLA M.I. GLINKA

SANKT PETERSBURG

Letošnja tržaška jesen utegne biti za ljubitelje in spoznalce zborovske glasbe nadvse zanimiva in privlačna. V Trst prihaja namreč sloviti ruski zbor Mihail Ivanovič Glinka iz Sankt Peterburga, ki bo nastopil v dvorani Tripčevih 4. oktobra. Do koncerta tega vrhunskega zbora bo prišlo po zaslugi Glasbene matice, ki tako precej obetavno začinja svojo novo sezono.

Zbor M.I. Glinka, med izvedenci bolj znan z imenom

HRENOV SIMPOZIJ V RIMU

V papeškem zavodu Slove-nik v Rimu je v teku znanstveni zgodovinski simpozij o ljubljanskem škofu Tomažu Hrenu. Posvet poteka v dneh med 8. in 12. septembrom in nadaljuje že dolgoletno tradicijo letnih zborovanj o vidnejših slovenskih cerkvenih in kulturnih osebnostih, ki so bistveno zaznamovale našo versko zgodovino. Pred leti so med drugimi obravnavali velike podobe, ki so zapustile bogate sledove zlasti na Primorskem. Tako goriški nadškof Frančišek Borgija Sedej in kard. Jakob Missia, tržaški škof Andrej Karlin, buditelj beneških Slovencev Ivan Trinko, krški škof Anton Mahnič in drugi.

Škof Tomaž Hren je deloval v dobi katoliške verske obnove in spada med glavne protagoniste protireformacije na Slovenskem. Na rimskem simpoziju, ki je že sedemnajsti po vrsti, bo trideset predavateljev osvetlilo Hrenovo osebnost in njegovo vsestransko podobo. Simpozij prireja Slovenska teološka akademija v Rimu.

Capella, je najstarejši in najprestižnejši ruski zbor. Ustanovil ga je ruski nadvojvoda Ivan III. leta 1476 z imenom Zbor vladarjevih diakonov. Zbor je pel v glavnem pri verskih obredih na nadvojvodskem (in kasneje carskem) dvoru v moskovskem Kremlju (zanj je uglasbil skladbe tudi car Ivan Grozni). Ko pa je car Peter Veliki I. 1703 prenesel rusko prestolnico v na novo zgrajeno mesto Sankt Petersburg, mu je zbor seveda sledil. Takrat se je začela zlata doba tega sestava. V novi prestolnici ob reki Nevi so ustanovili prvo rusko filharmonijo, orkester in konservatorij; jedro, iz katerega so nastale vse te ustanove, pa je bil dvorni zbor oz. Capella, ki je še vedno spremljal obrede na carskem dvoru, postopoma pa je širil svoj repertoar tudi na posvetno področje. Zboru - in kasneje tudi orkestru - so načelovali ali pa z njim sodelovali najznamenitejši ruski glasbeniki 18. in 19. stol.: Dmitrij Stepanovič Bortnjanski (kdo ne pozna njegovega Mnogoletja - Mnogaja ljeta - ki se je udomačilo tudi pri nas?), Mihail Ivanovič Glinka (po katerem nosi zbor ime), Aleksej Fjodorovič Lvov (avtor ruske carske državne himne), pa še Nikolaj Andrejevič Rimskij-Korsakov, Pjotr Iljič Čajkovskij in drugi.

Po oktobrski revoluciji leta 1917 in koreniti spremembi političnega sistema v Rusiji z zmago komunistične partije je dvorni zbor prešel pod državno upravo z imenom Leningrajski državni akademski zbor Mihail Ivanovič Glinka. Zlasti po zaslugi takratnega dirigenta Mihaila Georgijeviča Klimova, ki ga je vodil od leta 1902 do 1935, in drugih sodelavcev, je zbor ohranil svojo vrhunskost in skupaj z orke-

strom uspešno nastopal doma in na tujem, z njim pa so še vedno sodelovali vrhunski sovjetski glasbeniki tistega obdobja, kot Igor Fjodorovič Stravinskij, Sergej Sergejevič Prokofjev in Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič.

Leta 1974 je prevzel vodstvo Cappelle sedanji dirigent in umetniški vodja Vladislav Aleksandrovič Černušenko. Černušenko ima med drugim zaslugo, da se je ruska naborna glasbena zakladnica polnopravno vrnila na rusko glasbeno prizorišče. Zbor Glinka je namreč pod njegovim vodstvom ponovno uvrstil v svoj repertoar naborne skladbe znanih ruskih preteklih in sodobnih skladateljev (Bortnjanskega, Čajkovskega, Sviridova in zlasti Rahmaninova, čigar čudovite *Večernice* je zbor že večkrat izvajal). Capella še vedno deluje v Sankt Petersburgu in še vedno uspešno nastopa doma in v tujini ter seveda snema za številne radijske in televizijske postaje ter za založbe kaset in plošč. Pred dvema letoma se je zbor Glinka mudil tudi na turneji po Sloveniji. Nastopil je tudi v Novi Gorici, kamor ga je prišlo poslušat tudi veliko ljudi iz zamejstva, ki si bodo prav gotovo še enkrat privoščili to čudovito doživetje.

Zbor Mihail Ivanovič Glinka se bo na svojem tržaškem koncertu predstavil s sporedom, ki bo obsegal skladbe iz ruske pravoslavne liturgije, pel pa bo tudi ruske in slovenske narodne pesmi. Vstopnice bodo naprodaj od ponedeljka, 22. septembra, dalje v dvorani Tripčevih. Abonenti jih lahko dobijo s popustom na sedežu Glasbene matice v ul. Ruggero Manna 29 v Trstu. Za pevske zборе je predviden skupinski popust.

7

ČETRTEK
11. SEPTEMBRA
1997GORIŠKA
MOHORJEVA
DRUŽBA

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

v sodelovanju

BIBLIOTECA STATALE ISONTINA

ISTITUTO DI STORIA SOCIALE E RELIGIOSA

ISTITUTO PER GLI INCONTRI CULTURALI MITTELEUROPEI

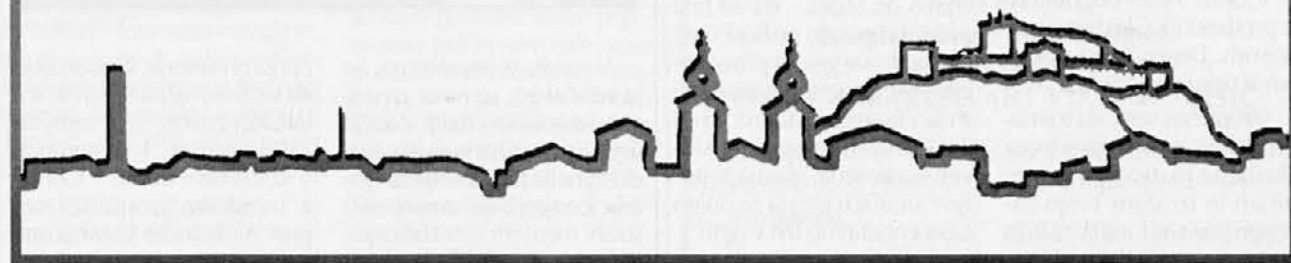
in pod pokroviteljstvom GORIŠKE POKRAJINE

vabi na predstavitev knjige

Gorizia nella letteratura slovena

Predstavitve bo v petek, 19. septembra 1997, ob 17. uri v dvorani Državne knjižnice v ulici Mameli 12 v Gorici.

Delo, ki ga je uredila Lojzka Bratuž, bosta predstavila prof. Marija Kacin in prof. Sergio Tavano.

POČASTITEV BAZOVIŠKIH JUNAKOV

SVEČANOSTI OB PONOVO OSKRUNJENEM SPOMENIKU

Konec prejšnjega tedna so se na Tržaškem in v Sloveniji zvrstile svečanosti ob obletnici ustrelitve bazoviških junakov Bidovca, Miloša, Marušiča in Valenčiča.

FOTO KROMA

Že v petek, 5. septembra, so se spominu štirih junakov poklonili na pokopališču pri Sv. Ani in v Prešernovem gaju v Kranju (tu je svoj venec položila delegacija Slovenske skupnosti). V soboto, 6. septembra, je bila zvečer maša zadušnica v bazovski cerkvi, daroval jo je župnik Žarko Škerlj. Letošnji govornik je bil pesnik Aleksij Pregarc, ki je med drugim poudaril, da "se nobena ideologija ne more uveljaviti za dolgo in še manj obstati, če se ji postavijo proti zdrave sile duha, sile svobodnega duha, ki ima vsako človeško življenje za enkratno bivanje na tem svetu." Med mašo je pel domači cerkveni pevski zbor, ki je na koncu zapel še nekaj pesmi.

V nedeljo, 7. septembra, pa je bila osrednja svečanost ob spomeniku na bazovski gmajni, ki so ga pred kratkim "neznanci" ponovno oskrunili s tem, da so ga pomazali in požagali tamkajšnje smreke, ki so ga krasile. Pred spomenikom so spregovorili Katja Colja, Giorgio Rossetti in Nadja Maganja (njen govor objavljamo v celoti na drugem mestu). Svečanost, ki se je udeležila velika množica ljudi, sta oplemenitila petje moškega zbora Janez Bleiweis iz Kranja in nastop Jerice Mrzel. Tudi letos pa je planinski odsek Športnega združenja Sloga priredil tradicionalni *Pohod bazoviških junakov*.

NELJUB DOGODEK NA SEDEŽU GLASBENE MATICE

Dne 4. septembra je nekaj minut pred 21.30 prišlo do neprijetnega dogodka na sedežu Glasbene matice v Trstu...

V prostore te naše kulturne ustanove je prišla policija in pevec ter pevovodji Janku Banu, ki so ob tisti uri bili pri pevski vaji, dejali, da jih je klical sosed in jih pozval, naj prekinajo petje, češ da gre za kaljenje nočnega miru, medtem ko je ob povsem dostojni uri šlo za navadno pevsko vajo zbora Jacobus Gallus. Gotovo je sosed oziroma sosed motilo slovensko petje, nič drugega. Drugače bi eden od policistov ne dejal pevcem zbora: "Veste, če bi bili v Gropadi, bi bilo drugače!"

Upam - zaključuje svojo izjavo dr. Štoka - da se taki policijski posegi ne bodo več ponovili, saj gre za provokacijo sosedu oziroma sosedov v ulici Ruggero Manna, ki so jim Glasbena matica ter slovenska beseda, glasba in petje v središču mesta že dolgo časa enostavno trn v peti!

Prepričan sem, da tolmačim čustva celotnega odbora Glasbene matice, ko protestiram in izražam svojo zaprepasčenost nad takim ravnanjem tržaške policije,

ki je izredno hitro reagirala na namig človeka, ki je ob 21.30 uri klical policijo, češ da gre za kaljenje nočnega miru, medtem ko je ob povsem dostojni uri šlo za navadno pevsko vajo zbora Jacobus Gallus. Gotovo je sosed oziroma sosed motilo slovensko petje, nič drugega. Drugače bi eden od policistov ne dejal pevcem zbora: "Veste, če bi bili v Gropadi, bi bilo drugače!"

Upam - zaključuje svojo izjavo dr. Štoka - da se taki policijski posegi ne bodo več ponovili, saj gre za provokacijo sosedu oziroma sosedov v ulici Ruggero Manna, ki so jim Glasbena matica ter slovenska beseda, glasba in petje v središču mesta že dolgo časa enostavno trn v peti!

DRAGA - FORUM O KLJUČNIH VPRAŠANJIH SLOVENSTVA

IVAN ŽERJAL

Od 4. do 7. septembra so v parku Finžgarjevega doma na Opčinah potekali 7. Draga mladih in 32. študijski dnevi Draga 97.

Podati zgoščen pregled tistega, kar se je dogajalo od 4. do 7. septembra pod šotorom v parku Finžgarjevega doma na Opčinah, ni lahko. Kako namreč strniti v en sam članek pet predavanj in dve okrogli mizi, da ne govorimo o diskusijah, ki so jim sledile? Vse to se je namreč dogajalo na 7. Dragi mladih in na 32. študijskih dnevih Draga 97. Nekaj pa lahko rečemo: letos sta tako Draga kot Draga mladih imeli skupno tematsko rdečo nit, ki se je vlekla skozi razna predavanja in okrogle mize, ki so bile na sporedu: Evropa, seveda gledana skozi slovenska - tako matična kot zamejska in zdomska - očala. Geslo 7. Drage mladih je bilo namreč *Naslednja postaja Evropa*, Draga 97 pa *Evropa: zdaj, jutri, v bodoče, nikoli?*

Če začnemo pri Dragi mladih, je treba povedati, da so letošnji organizatorji - združenje katoliških študentov Amos iz Maribora - želeli predstaviti konkreten prikaz tistega, kar je Evropska unija danes, in kakšne možnosti se odpirajo za Slovenijo in njene manjšine, če le-ta vstopi v to zvezo. Uvod v to razpravljanje je bilo predavanje Vinka Ošlaka o skupnih duhovnih in kulturnih temeljih Evrope, ki sta mu sledili okrogli mizi o Evropski uniji danes ter o prihodnosti Slovenije in njenih manjšin v okviru EU. Treba je reči, da sta tako prisotnost kakovostnih predavateljev (Vinko Ošlak, italijanski diplomat Luigi Vittorio Ferraris, avstrijski funkcionar Walter Ertl, dr. Ivana Suhadolc, dr. Franc Zagožen, dr. Andrej Aplenc in dr. France Krizanič) kakor živahnost diskutantov prispevali, da je bila 7. Draga mladih, čeprav ne kdovekako množično obiskana, zelo privlačna in zanimiva.

FOTO KROMA

Če pa na kratko obnovimo potek Drage 97, moramo reči, da so bili na njej prisotni predavatelji iz vseh treh Slovenij. Beneški rojak Giorgio Banchig, ki je govoril o položaju slovenske manjšine v Italiji 50 let po podpisu mirovnega sporazuma, je po poglobljeni analizi stanja naše manjšine s posebnim ozirom na Benečijo izrazil prvenstveno nujno po skrb za ohranjanje slovenstva, slovenskega jezika in kulture. Ekonomist dr. Andrej Bajuk, sicer argentinski rojak, je v svojem obširnem predavanju nakazal potrebo, ki jih ima Slovenija pri svojem vstopanju v Evropo zlasti na gospodarskem področju. Koroški teolog in biblist Klaus Einspieler je osvetlil pomen izraza *izvoljenost* v Svetem pismu in zgodovini izraelskega ljudstva ter o odnosu Izraelcev do drugih narodov. Drago 97 pa je sklenil bivši slovenski minister za kulturo in bivši veleposlanik v Parizu, pisatelj in mislec dr. Andrej Capuder, ki je spregovoril o nevarnosti enoumja, ki preti človeku na pragu tretjega tisočletja, s posebnim ozirom na slovensko stvarnost. Pri vsem tem pa ima človek vtis, da razprave, ki so sledile predavanjem, jim niso bile kos, saj razen v nekaterih primerih diskutant-

je niso uspeli priti k jedru problema, kaj šele, da bi predavateljem čisto enostavno postavili konkretno vprašanje. Glede tega je bilo na Dragi mladih stanje boljše.

Omeniti je treba, da je nedeljsko mašo za udeležence Drage 97 daroval tržaški škof Evgen Ravignani, ki je v svoji pridigi med drugim poudaril potrebo po prisotnosti kristjanov na vseh področjih družbe in človekovega življenja, to je v šoli, kulturi, politiki, socialni itd. Kristjani imamo nalogo ohranjevati vero vedno živo, še posebej v tem času, ki doživlja krizo resnic in izgubo moralnega čuta ter preveč družbo neka stalna negotovost in verska brezbriznost.

V okviru Drage 97 so bile tudi tri razstave: tradicionalna razstava knjig, razstava ob 40-letnici delovanja revije in založbe Mladika in razstava o rodbini Hrvatini od Banov. Poleg tega so v nedeljo popoldne predstavili tudi knjigo inž. Igorja Senčarja *Homo viator*. O knjigi je poleg avtorja spregovoril dr. Brane Senegačnik.

Skratka, če zaključimo to razmišljanje, lahko mirne duše zatrdimo, da Draga ohranja svoje poslanstvo, to je poslanstvo foruma, kjer se razpravlja o ključnih vprašanjih in o prihodnosti slovenstva. Prav zato so ti študijski dnevi še vedno pomembni in aktualni v skupnem slovenskem prostoru.

FOTO KROMA

KONEC SEMINARJA ZA SLOVENSKE ŠOLNIKE

FOTO KROMA

V torek, 9. septembra, se je končal 32. seminar za slovenske šolnike v Italiji. Zadnje dni so se na Opčinah in v Gorici zvrstile predavanja za učitelje in vzgojitelje na osnovnih šolah, medtem ko so bila v prvih dneh na sporedu predava-

nja za profesorje, ki poučujejo na višjih in nižjih srednjih šolah. Kot znano, se je seminar začel v četrtek, 4. septembra, v Kulturnem domu v Gorici, z uvodnim predavanjem prof. Aleksandre Kornhauser.

DNEVI VZGOJNO- ZAPOSLITVENEGA SREDIŠČA "MITJA ČUK"

V torek, 9. septembra, so se v Prosvetnem domu na Opčinah pričeli Dnevi vzgojno-zaposlitvenega središča Mitja Čuk, ki jih prireja Sklad Mitja Čuk...

Na sporedu je bila košarkarska tekma VZS Mitja Čuk - CLST, ob tej priložnosti pa so tudi predstavili *Zbornik slovenskega športa v Italiji*, ki ga je uredil Branko Lakovič. Dnevi vzgojno-zaposlitvenega središča so se nadaljevali v sredo, 10. septembra, v parku Finžgarjevega doma na Opčinah, kjer je bilo srečanje vzgojno-zaposlitvenih središč, ki ga je popestril nastop ansambla Kraški ovčarji.

V četrtek, 11. septembra, pa se dnevi zaključujejo. V parku Finžgarjevega doma bo ob 18. uri *Družinsko srečanje*, odprto vsem družinam, ki želijo izraziti solidarnost in spoznati življenje družin s posebnimi značilnostmi. Ob tej priložnosti bo koncert Godbenega društva Prosek. Za razvedrilo bodo igrali Kraški ovčarji.

Daljši prispevek bomo objavili v prihodnji številki.

ŠE EN PRISPEVEK O TABORIH TRŽAŠKIH SKAVTOV

POTOVALNI TABOR PO POHORJU IN PREKMURJU

KREATIVNA PANDA

Pred kratkim smo na straneh tržaške kronike že poročali o poteku letošnjih taborov slovenskih tržaških skavtov in skavtinj. V uredništvo pa je prišel še daljši prispevek o potovalnem taboru roverjev in popotnic 1. in 2. stega, tega objavljamo.

Posnetek je iz leta 1938 in nam prikazuje, kako je takrat narasla Mura naplavila mlin na breg

Skavtizem je vezan na življenje v naravi. Med letom se skavti srečujemo na sestankih, imamo pa malo priložnosti, da bi preživeli nekaj dni skupaj v naravi. Za to so najprimernejši čas počitnice. Višek skavtskega letnega delovanja je prav poletni tabor, ko se med seboj bolje spoznajo, se izurimo v raznih spretnostih in odkrivamo okolje, ki nas obdaja.

Letos smo se klanovci 1. in 2. stega (s Krasa in okolice) podali na potovalni tabor po Pohorju in Prekmurju. Potovalni tabori so v navadi pri skavtih, ko prestopijo v tretjo vejo skavtske organizacije. To je veja roverjev in popotnic, ki so stari od 18 do 20 let. Poletni potovalni tabor se razlikuje od taborov ostalih dveh vej, volčičev in izvidnikov, ker se tabor pomika iz kraja v kraj, navadno gre za večdnevne ture po hribih.

V ponedeljek, 18. avgusta, smo se z zgodaj zjutraj odpravili z železniške postaje na Opčinah z vlakom do Maribora. Zaradi dežja smo vzpon začeli kasneje. Po kosilu smo odšli proti Mariborski koči. Slučajno smo šli po južni strani in se tako izognili turističnemu in prometnejšemu delu Pohorja ter uživali v na-

ravi. Ker nam je ostajalo še nekaj časa, smo se povzpeli še do Ruške kočice pri Arehu, kjer smo prespali pod bivačkom prav blizu Arehove cerkve. Naslednji dan smo si ogledali slap Šumik, popoldne se ustavili pri Črnem jezeru in spotoma zavili na bojišče slavnega Pohorskega bataljona, kjer stoji v spomin žrtvam spomenik. Zvečer smo prispeli na Klopni vrh. Ker je deževalo, je bila pot precej močvirnata. S Klopne vrha smo se naslednji dan spustili preko zapuščenih domačij - nekoč glažut - v bližnjo vas Falo. Nekoč so na Pohorju izdelovali steklo in ga prodajali daleč naokoli. Zaradi industrije je obrt glažut prenehala obstajati. Preden smo prispeli v Falo, pa smo prijaznemu kmetu pomagali spraviti ovce iz staja na pašnik. Z vlakom smo nadaljevali pot do Maribora in z avtobusom do Radencev, kjer smo se pri novi cerkvi sv. Cirila in Metoda ustavili. Čaka nas je drugi del tabora, ki naj bi ga izvedli, tokrat po vodi, s splavi po Muri. Graditi smo jih začeli takoj popoldne. Ogrodje smo že imeli pri-

pravljeno (posodili so nam ga bratje goriški skavti), treba je bilo še napolniti zračnice in povezati ogrodje obeh splavov. Zvečer smo sodelovali pri maši. Šotore smo postavili prav pri župnišču. Naslednji dan smo se odpravili na ogled Radencev, zanimalo pa nas je predvsem zdravilišče. Po naključju smo srečali domačino, prof. Jožeta Bajzeka, do brega znanca, ki se večkrat ustavlja na Opčinah. Ponudil se nam je za vodiča in nas peljal na ogled ne samo zdravilišča, temveč tudi tovarne. V zdravilišču smo videli kopeli, v katerih se bolniki, predvsem srčni, kopajo v mineralni vodi, obogateni s CO₂, in prostore za razne terapije in rehabilitacijo. Ogledali smo si tudi bazene s termalno vodo, ki ima temperaturo okoli 34 stopinj. Znamka Radenska tri srca združuje tri mineralne vrelce: Kraljevi vrelce, vrelca Radin in Miral. Prvi vrelce je odkril l. 1833 Karel Henn. Pravijo, da se je kot študent vračal z Dunaja in se ustavil prav v Radencih ter naletel na čuden pojav. Pripravljalo se je na nevihto in v bližini močvirja se je slišalo čudno brbo-

tanje. Prebivalci so pripovedovali, da so to čarovnice, ki pripravljajo nevihto. Kasneje je Henn raziskal ta pojav in odkril, da je bil v močvirju izvir mineralne vode. Odkril je zdravilne učinke le-te in leta 1869 začel izkoriščati vrelce. V tovarni smo si ogledali črpalke, v katerih čistijo načrpano mineralno vodo. V zgornjem delu črpalke se nabira plin, spodaj voda, na dnu pa drobci peska. Zaradi prevelike prisotnosti železa morajo vodo s posebnim postopkom prečistiti. V obratnem primeru bi se voda kasneje obarvala v rdeče. Ogledali smo si tudi, kako stekleničijo Radensko in še razne druge brezalkoholne pijače v plastenke in pločevinke. Po poučnem ogledu smo dokončali splave, ker smo nameravali priti v istem dnevu do Veržaja. Pri tem so nam pomagali prijazni domačini, ki se jim je naš podvig zdel še kar nenavaden. Pozorno so gledali za nami, dokler nismo s splavi izginili za prvim ovinkom Mure. Vozili smo se po tih in hitri Muri prav ob sončnem zatonu, nad nami so letele štokrlje. Čeprav se zdi Mura na prvi videz mirna, je zahrbtna reka. Veliko ljudi je že utonilo v njenih vrtincih. Mnogokrat je tudi poplavljal bregove, dokler niso uredili toka njene struge. V mrtvih rokavih Mure je veliko gnezda sivih čapelj. V poldruhi uri smo prispeli k edinemu še delujočemu mlinu na Muri, in sicer pri Veržaju. Babičev mlin pri Veržaju stoji na trdni zemlji, medtem ko je samo mlinsko kolo na vodi. Pravi mlini na Muri so bili plavajoči mlini, ki so imeli na vodi tako mlinsko kolo kot mlinarjevo hišico. Narasla Mura pa je večkrat potisnila na breg take lesene mline, ki so se tu raztreščili. Tako se je zgodilo že štirikrat v Babičevim mlinom, ko se je naposled gospodar odločil zidati ga na zemlji ter pustiti samo kolo na vodi. Miniaturni plavajoči mlin smo videli naslednji dan pri Bistrici, malo nižje od Veržaja. Domačini so nam povedali, da mislijo zgraditi nov plavajoči mlin na Muri, ki bi jih oskrboval z moko. Prispeli smo torej v Veržaj, postavili šotore zraven mlina ter prespali noč.

Geslo klana je služiti, zato smo naslednji dan namenili pomoči okoliškim ljudem. Odpravili smo se v skupinah po dva v bližnji vasi: Veržaj, Beltince in Melince. V Veržaju sta dve skavtinji obiskali slovenske skavte in pomagali na domačiji pri pospravi ovs, dva skavta sta šla v Beltince in raziskala tamkajšnje znamenitosti (grad, cerkev in tipično prekmursko hišo - cimprano hišo) ter pomagala pri pripravi večerne zabave, druga dva pa sta pomagala družini v Melincih pri pobiranju krompirja. Prijazne družine so nam ponudile razne prekmurske jedi in nam dale za na pot tudi kruh, narejen iz grahama, ki so ga zmlili v moko prav v Babičevem mlinu. Po utrudljivem delu smo se zvečer zbrali na bližnjem igrišču, kjer je potekal etno-rock koncert.

OBVESTILA

49. MARIJANSKI shod bo v nedeljo, 14. septembra 1997, na Opčinah. Shod bo vodil tržaški škof msgr. Evgen Ravignani. Shod se bo pričel ob 15. uri v cerkvi.

V SREDO, 24. septembra, ob 20.30, bo v župnijski dvorani v Nabrežini mesečno srečanje za poglobitev moralnih problemov. Dr. Drago Štoka bo predaval o temi: *Etika in narodno vprašanje*. Sledi razgovor in družabnost. Vabljeni!

MLADINSKI ODBOR Slovenske prosvete prireja v sodelovanju s študentsko organizacijo univerze v Ljubljani *Tečaj pisne slovenščine na visoki stopnji*. Namenjen je študentom, vzgojiteljem, učiteljem, profesorjem, publicistom in vsem, ki se s pisno slovenščino ukvarjajo na delovnem mestu ali pri prosvetnem delu. Srečanja bodo potekala enkrat mesečno od septembra do maja. Voditeljica tečaja bo prof. Lelja Rehar Sancin. Prvo (informativno) srečanje bo v petek, 19. septembra, ob 20.

uri v Peterlinovi dvorani v ulici Donizetti 3. Informacije in prijave: tel. (040) 370846 (Slovenska prosveta), 569340 (Neva Zaghet - ob večernih urah).

DAROVİ

ZA KARITAS v Ajdovščini: A.G. 50.000.

ZA SLOVENSKO Vincencijevo konferenco v Barkovljah (za begunce): N.M. v spomin na Danico Martellani vd. Znidersič 30.000.

ZA ŠOLSKE sestre v Egiptu: Dina in Miloš v počastitev spomina s. Silvine Trošt 100.000.

ČESTITKE

V soboto, 6. septembra, sta se poročila Milka Pahor in Igor Jazbec. Srečnemu paru iskreno čestitata Dekliški zbor Devin in Moški zbor Fantje izpod Grmade.

Čestitkam se pridružuje Novi glas.

KOLONKOVEC

18. PRAZNIK SOLATE JE LEPO USPEL

V soboto, 6. septembra, je na kmetiji Kristjana Debelisa na Kolonkovcu potekal že 18. Praznik solate, ki ga prireja domače Prosvetno društvo Kolonkovec.

Praznik je na Debelisovo kmetijo privabil veliko število ljudi (med gosti je bil prisoten tudi tržaški podžupan Roberto Damiani), ki so prisostvovali tradicionalnemu tekmovalstvu v sajenju solate; tega so se ga udeležili domači vrtnarji in kmetovalci. Med moškimi je dobil prvo mesto Josip Stoper, drugo Edi Valentinčič, tretje pa Kristjan Debelis. Med ženskami je zmagala Aлена Petaros, drugo mesto je zasedla Lina Ban, tretje Evelina Jazbec, četrto pa Sonja Gregorič. Od mlajših tekmovalcev je bil prvi

Aleks Debelis, drugi Daniele Pieri, tretji pa Gabriele Pieri. Tekmovali so tudi najmlajši: zmagala je Mateja Piccini, drugi je bil Matej Kos, tretja pa Sara Kos. Nagrado za najlepšo solato je prejel Alojz Debelis, priznanja pa so prejeli še Josip Stoper, Nevio Martellani ter Marčelo in Pavel Debelis. Celotno prireditelstvo sta v slovenščini in italijanščini povezovali Nataša Ciliberto in Luciana Picek, prisotne pa sta na začetku pozdravila predsednik PD Kolonkovec Josip Stančič in predsednik Kmečke zveze Alojz Debelis.

Ob Prazniku solate sta bili tudi na ogled razstava domačih povrtnin in razstava Maria Magajne o Kolonkovcu.

ZAHVALA

4. septembra je v 89. letu starosti zaspala v Gospodu

DANICA MARTELLANI VD. ZNIDERSIČ

Zahvaljujemo se vsem, ki so ji nudili pomoč in prijateljsko oporo, in vsem, ki so jo spremljali na zadnji poti.

Sorodniki

Barkovlje, 9. septembra 1997

PREJELI SMO IN OBJAVLJAMO

O IZPLAČEVANJU PRISPEVKOV ZA DVOJE- ZIČNO POSLOVANJE IN ZA IZPOPOLNJEVANJE V SLOVENSKEM JEZIKU

Kolegij ravnateljev slovenskih šol v tržaški pokrajini z veliko zaskrbljenostjo spremlja dogajanje okrog izplačevanja prispevkov za dvojezično poslovanje (D.z. št. 11/1977) in za izpopolnjevanje v slovenskem jeziku (D.z. št. 10/1980 črka m). Radi bi poudarili, da sta bila oba zakona kljub pomanjkljivosti le velika pridobitev in priznanje ne samo za slovenske šole, ampak tudi za celotno slovensko skupnost v Italiji. Žal pa ravnatelj slovenskih šol na Tržaškem ob začetku novega šolskega leta z velikim presenečenjem ugotavljamo, da se postopek za izplačevanje omenjenih prispevkov za sončno leto 1996 ni premaknil z mrtve točke kljub večkratnim pozivom. Vse to povzroča šolam nepremostljive težave; nekatere so celo v stanju, da ne morejo poravnati dolgov do raznih prevajalcev, ki že od januarja ali še prej pritiskajo na ravnateljstva z upravičeno zahtevo po izplačilu honorarjev. Ob tem pa je zaradi knjigovodskih zahtev šolske uprave vedno manj možnosti, da bodo šole ta denar sploh lahko koristile. Poudariti je namreč treba, da so šole vezane na stroge predpise, ki ne dovoljujejo ne ustvarjanja deficita ne jemanja posojil. Tudi prenašanje

sredstev z enega proračunskega poglavja v drugo ni vedno mogoče. O teh težavah smo se že večkrat osebno pogovorili z odgovornimi na deželni upravi. Poleg tega je 31.1.1997 predstavnik Kolegija osebno predstavil direktorju deželnega urada za izobraževanje in kulturo celotno problematiko. Ker pa pogovoru ni sledil noben ukrep, smo se v začetku maja odločili, da z dopisom, naslovljenim tako političnim predstavnikom kot deželnim funkcionarjem, še enkrat zaprosimo za takojšnjo rešitev problema. Glede na to, da tudi na ta dopis nismo do danes prejeli odgovora, smo se odločili, da vso zadevo predstavimo javnosti z upanjem, da bo to odprto pismo pripomoglo k izhodu iz težkega položaja. Obenem pozivamo vse naše izvoljene predstavnike in politične sile, naj nemudoma posežejo pri pristojnih oblasteh in seveda predvsem pri upravnih pokrajinskih in deželnih organih za ureditev izplačil prispevkov za leto 1996 in za odpravo dosedanjih zamud in nerazumljivih birokratskih zapletov. To nedopustno zavlačevanje bi utegnilo vzbuditi sum, da je za vsem tem tiha namera oškodovati slovenske šole in s tem našo manjšino. Do pred nekaj leti namreč z izplačevanjem prispevkov ni bilo težav. Poleg tega pa še danes ni nobenih zastojev za tiste postavke zgoraj omenjenega zakona št. 10/1980, ki jih prejemale tudi italijanske šole.

ZA KOLEGIJ: DR. KSENIJA DOBRILA
DR. TOMAŽ SIMČIČ
DR. MARIJAN KRAVOS

SEMINAR ZA SLOVENSKE ŠOLNIKE

"TUDI UČITELJI SE UČIJO"

V četrtek, 4. t.m., se je v Gorici slovesno začel seminar za vzgojitelje, učitelje in profesorje šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem in Goriškem. Priredila sta ga Zavod Republike Slovenije za šolstvo (Organizacijska enota Koper) in Ministrstvo za šolo in šport Republike Slovenije. Organizacijsko sta izredno dobro obiskani seminar pripravila prof. Andreja Duhovnik, pedagoška svetovalka za slovenske šole na Tržaškem, in prof. Danilo Štekar, pedagoški svetovalec za Goriško in Benečijo.

Kulturni dom je bil poln, saj se je na odprtju seminarja zbralo več kot tristo petdeset slovenskih šolnikov, katerim je najprej spregovorila prof. dr. Aleksandra Kornhauser. Znana pedagoška delavka in znanstvenica iz Slovenije je naše šolnike s svojim odmevnim posegom navdušila, saj je bilo njeno izvajanje in zavzemanje za človeka in kakovostno šolo res odlično.

Na otvoritvi seminarja za slovenske pedagoge pa so spregovorili tudi predstavniki oblasti. Goriški župan Gaetano Valenti je pozdravil šolnike in jim zaželel uspešno delo tudi v imenu predsednika goriške pokrajine Giorgia Brandolina, medtem ko sta goriški in deželni šolski skrbnik podrobneje analizirala šolski sistem

in njegove preobrazbe. Slovesnosti se je udeležil tudi slovenski minister za šolstvo in šport dr. Slavko Gaber, ki je bil vesel dejstva, da se "tudi učitelji učijo", kot je sam dejal. Prisotnim je slovenski minister orisal preobrazbo slovenskega šolskega sistema, ki bo potekala navpično, se pravi od vrta pa vse do univerze. Dejal je, da se slovenska šola zgleduje po evropskih standardih moderno organizirane šole; povedal je tudi, da se v slovenski vladi in na slovenskem šolskem ministrstvu zavedajo, kako veliko in nenaдомestljivo vlogo ima slovenska šola v Italiji za obstoj manjšine. Bil je kategoričen, ko je dejal, da bi danes ne bilo več Slovencev v Italiji, ko ne bi imeli slovenskih šol. Šolnikom je zaželel veliko uspeha pri njihovem delu in jim naročil, naj iste želje posredujejo učencem in dijakom.

Seminar se je naslednje dni nadaljeval v Gorici in Trstu; šolnikom je predavalo veliko slovenskih strokovnjakov, ki so osvetlili uporabljanje slovenske besede v javnosti, govorniške spretnosti, uporabo slovenske besede v medijem prostoru in vrsto drugih področij poučevanja slovenskega jezika na vseh šolskih ravneh. Seminar se je zaključil v torek, 9. septembra.

Kdor se je udeležil dopoldanskega dogajanja, ve, da je bil to praznik, na katerem niso odtekale v prazno priložnostne besede. Kako pa bi šlo drugače, ko so krvodajalci ljudje, ki besede in namere nadomeščajo z dejanji! Na priznanju, ki ga je med osrednjo prireditvijo v sovedenjskem Kulturnem domu prejel 50-kratni darovalec Benjamin Černic z Vrha, je pisalo, da je 50-krat rešil življenje. Rešil ga je seveda tudi, kdor je daroval enkrat, desetkrat, dvajsetkrat... Zato verjamemo, da so v nedeljo krvodajalci praznovali ob misli na tiste neznance, ki so njihovo kri prejeli in od nje živeli. "Vsi smo dolžni pomagati, da bomo lahko pričakovali pomoči, ko jo bomo potrebovali."

G. Marjan Markežič je imel med župnijsko mašo v nabito polni cerkvi primerne besede za množico sovedenjskih krvodajalcev in njihovih gostov - predstavnikov drugih sekcij in sorodnih organizacij - razvrščenih v cerkvi, stoje ob živoredečih in modrih praporih z oznako krvodajalske sekcije. V Sv. pismu odkrivamo blagodejno moč krvi, ki ga živa krščanska tradicija istoveti z ljubeznivim žrtvovanjem: pelikan iz sebe, z lastno krvjo hrani svoje mladiče. Kristus sam

FOTO BUMBACA

je dal kri, smo slišali med mašnim nagovorom. Darovanje krvi je darovanje življenja po Kristusovem zgledu, je dejanje odrešenja. Pomagajmo življenju, je še opomnil g. Markežič, pomagajmo mu povsod tam, kjer včasih usiha, na primer v družini, v politiki.

Tudi lepo število teh, ki so se praznika udeležili, je dokazalo, da so sovedenjski krvodajalci dvajset let hodili po pravi poti. V dvorani Kulturnega doma se je odigral pester spored; naj le preletimo njegov potek. Godba iz Vileša je na začetku zaigrala krvodajalčevo himno, za njo je dvakrat zapel zbor Rupa-Peč. V svojem nastopu je neutrudni predsednik sovedenjske sekcije Branko Černic izrazil najprej hvaležnost vsem, ki so doslej na ka-

terikoli način pomagali, še krepkeje pa je poudaril, da mora biti tudi to srečanje v ljudno vabilo tistim, zdravim ljudem, ki bi lahko darovali od svoje krvi, pa se za to še niso odločili. Prisotne je poprosil, naj pomagajo prepričevati. Po prikazu opravljenega dela od leta 1995 do danes so bili na vrsti pozdravi in čestitke predstavnikov društev in ustanov. Na oder je stopil sovedenjski župan Petejan in prinesel zahvalo občinske uprave, za njim še predsednika KD Sovodnje, predsednik doberdobske sekcije, predstavniki Rdečega križa in krvodajalcev iz Škofje Loke, organizacije Rdečega križa Nova Gorica in Ilirska Bistrica, tajnica RK Ajdovščina-Vipava, predstavnica delavcev in otrok Centra za usposabljanje invalidne mladine Vi-

pava, predsednik združenja športnih ribičev Vipava. Spregovoril je tudi dolgoletni predsednik škofjeloških krvodajalcev, danes poslanec v državnem zboru, Mozgan, ki je prinesel čestitke predsednika parlamenta J. Podobnika in predsednika parlamentarne komisije RS za Slovence po svetu Schiffrerja. Priložnostno besedo je izrekel tudi predsednik goriškega krvodajalskega mandamenta in podpredsednik državne zveze FIDAS Bragagnolo. Pismen pozdrav so poslali predsednik goriške pokrajine Brandolin, predsednik novogoriškega Rdečega križa in župnik iz Gabrij Žerjal.

Zares prisrčen je bil obred podeljevanja "tihih" priznanj tistim, ki "tihu" in redno darujejo. Šop rumenih rož in topel aplavz je prejela Marinka Batič, brez katere bi bili vsi pri društvu na svoji poti bolj šepavi. Skupaj z Brankom Černicom sta društvu duša in pogonska sila.

Tik pred koncem je skupinica mladih iz Centra za invalidno mladino v Vipavi zapela in zaigrala venček slovenskih narodnih (na sliki). Med njimi je bil Janko, ki je pripravil darila za goste - lesene tablice, v katere je vžgal skico sovedenjske cerkve. Ta nastop je na izreden način podkrepil smisel nedeljskega srečanja: ljudje potrebujejo pomoči, zato darujmo od sebe! Krvodajalcem - dobrotnikom naših dni - sovedenjskega društva pa naj ne gresta samo voščilo in zahvala, raje se obvezimo, da jim bomo pomagali.

IDE

SESTANEK POKRAJINSKEGA TAJNIŠTVA SSK

OCENA SEDANJEGA STANJA

V sredo, 3. t.m., se je zbralo pokrajinsko tajništvo SSK na svoji prvi redni seji po poletnem premoru. Na dnevnem redu je bilo tudi poročilo oz. diskusija o strankinem delovanju v preteklem mesecu in poglabitev problemov, ki pestijo slovensko manjšinsko skupnost na Goriškem.

Pokrajinski tajnik Aleš Figelj je podal glavne točke strankinega srečanja s pokrajinskimi predstavniki ljudske stranke; na omenjenem soočanju so si bili predstavniki složni predvsem v želji in potrebi po planiranju resne in racionalne politike v sklopu Olike ob bližajočih se občinskih volitvah. Splošna ocena je bila ta, da je nujno potrebno nadaljevati na poti okrepitve koalicije Ojka, vendar gre prilagoditi politiko le-te na precej drugačno politično realnost, ki jo predstavlja občina Gorica.

V preteklem mesecu se je delegacija SSK sestala z novogoriškim županom Črtomir Špacapanom. Srečanje je sprožilo glasovanje protimanjšinske resolucije s strani goriške večinske koalicije dne 1. julija. Občinska uprava se namreč postavlja proti zakonskemu osnutku za slovensko manjšino, ki ga je v italijanskem parlamentu predstavil valdostanski poslanec Caveri in je odraz vseh političnih komponent naše manjšine v Italiji. S tem se goriška uprava

obnaša, če že ne drugače, vsaj nedosledno, saj se na mednarodni ravni ponaša z visoko stopnjo demokracije in sožitja med različnimi narodnostnimi skupnostmi, ki živijo v Gorici, doma pa glasuje za resolucijo, ki nas s svojimi postavkami pelje v temnejša leta naše polpretekle zgodovine. Novogoriški župan Špacapan se je zavezal, da bo novogoriški občinski svet izglasoval resolucijo proti omenjeni potezi goriške občinske večine.

V pogovoru s sosednjim županom je tekla beseda tudi o pripravah na praznovanje 1000-letnice prve omembe mesta Gorica; želja in skrb pa sta bili, da bi slovenska manjšina v Gorici pri tem ne izpadla oz. da bi bila njena zgodovinska prisotnost in kulturni doprinos kar mirno zamočana.

Nadalje je tekla beseda še o odnosih med mestoma Gorica in Nova Gorica; prevladalo je mnenje, da so slednji preveč institucionalni, primanjkuje jim vsakodnevnega sodelovanja; mesti bosta z odpravo meje v kratkem primorani na tesno sodelovanje.

V diskusiji je bil govor o prvem obdobju Brandolinovega upravljanja goriške pokrajine. Tajništvo je pozitivno ocenilo omogočeno selitev slovenske sekcije ITI v Šolski center. Člani tajništva so nazadnje še z zaskrbljenjem ocenili problematično finančno stanje SSG.

LUTKOVNI FESTIVAL V GORICI

IVA KORŠIČ

Ko se poletje začneja poslavljati od nas in potihnejo iskrivi odmevi ljudskih plesov folklornega festivala, obiščejo mestno središče mali igralci Alpe Adria Puppet Festivala. Tudi letošnjega, šestega, je priredil deželni center za animiranje gledališča CTA s podporo goriške občine in pokrajine ter drugih ustanov. Njegov umetniški vodja Roberto Piaggio si je zelo prizadeval, da bi ta lutkovna srečanja zadobila širšo razsežnost. To mu je uspelo, saj je bilo Obmejno gledališče brez meja letos tesno povezano z Mednarodnim lutkovnim festivalom v Mariboru in Celovcu. Razbohotilo se je in postalo še bolj kvalitetno in zanimivo. Prikazalo je namreč vrhunske uprizoritve lutkarskih hiš iz Češke, Avstrije, Slovaške, Hrvaške in celo Japonske. Uvod v teden lutk je bil že v avgustu, ko so v Gradežu, Krmínu, Romansu in Gradišču italijanske skupine prikazale igrice iz tradicionalne lutkovne dediščine. Osrednji del je potekal v Gorici od 1. do 8. t.m. Popoldanskim predstavam po mestnih vrtovih je sledilo veliko navdušenih malčkov (tudi slovenskih). Popoldne sta nastopili tudi Lutkovno gledališče Maribor z Velikim koncertom (s pogumnimi živalicami in raztresenim glasbenikom) in režiserji Pavla Polaka in Papilu Gledališče iz Ankarana, ki je sklenilo festivalske dni. Kot zmeraj so papirnati junaki z zvedavimi očmi in preprostimi

izštevankami osvojili otroške duše. Ob koncu predstave so otroci z Branetovo pomočjo izdelali papirnate miške. Večina večernih predstav je odražala neko strastno iskanje novih izraznih možnosti podajanja poleg že ustaljenih oblik. Tako so se med tradicionalne režijske pristope vrivale nove domislice s svojstvenimi prikazi. Ti so prišli najbolj do izraza pri tokijem igralcu in pri hrvaškem umetniku Zlatku Boureku. Igrice so bile tudi igrice češkega, slovaškega in avstrijskega gledališča (igralka slednjega je mojstrsko obvladala 96 nitk). Nekatere skupine so s prepričljivimi scenskimi in koreografskimi zamislimi, glasbenimi podlagami, z igralci na hoduljah, sencami, z umetnimi ognji pripovedovale svojevrstna dela.

Od 3. do 7. t.m. se je v goriških grajskih zaporih ustavila potujoča razstava Nekoč je bil kos lesa. V petnajstletnem potepu po starinah in plemiških zapuščinah sta zakonca Zanella iz Bologne zbrala na stotine različnih lutk, figur, scenskih pripomočkov, kostumov za marionete, odrčkov (med temi tudi odrček V. Emanuela II.), dragoceni knjigi o lutkarstvu in tekstov znanih lutkarjev. Absolutna bolonjskega DAMS-a Daniela Gorgoglione je prijazno in izčrpno posredovala obiskovalcem zanimive podatke o razstavi in lutkarstvu.

OTROCI IZ LAŠKEGA V POLETNEM SREDIŠČU

Tudi letos je društvo Jadro priredilo v septembru dvotedenski osvežilni in ustvarjalni tečaj slovenskega jezika za otroke iz raznih občin iz Laškega, ki obiskujejo slovensko osnovno šolo v Romljanu (na sliki). S pomočjo učiteljice Barbare Jelen iz Doberdoba, ki je že lani uspešno in potrepljivo vodila poletno središče, je trinajst otrok na sedežu in senčnem dvorišču telovadilo, se igralo in priredilo zanimivo delavnico, v kateri so udeleženci izdelali razna ročna dela iz papirja in lepenke. Uspeh so zelo cenili tudi starši, ki so z zanimanjem spremljali pobudo in so se hkrati tudi psihološko pripravili na reden začetek pouka slovenske šole.

V oktobru bo društvo spet uvedlo na svojem sedežu v Romljanu s pokroviteljstvom občine Ronke tečaj slovenskega jezika za odrasle, ki bo potekal enkrat tedensko (dve uri) in bo trajal šest mesecev.

Naj še omenimo, da je bilo v četrtek, 4. t.m., tradicionalno romanje slovenskih vernikov iz Laškega in okoliških kraških vasi v tržiško svetišče Marcelliana, kjer že 1400 let častijo Brezmadežno Marijo. Pobuda poteka v sklopu raznih cerkvenih prireditev, ki jih vsako leto v septembru prirejajo patri in se jih postopoma udeležujejo vse okoliške župnije. Letos sta darovala mašo g. Breclj iz Nabrežine in g. Prinčič iz Jamelj.

PO DOLGEM PRIČAKOVANJU

ŠTANDREŽ / ZADNJE SLOVO

SLOVENSKA SEKCIJA ITI V ŠOLSKEM CENTRU!

Slovenska sekcija ITI bo čez nekaj dni zaživela novo šolsko leto v Šolskem centru. Njena selitev se že nagiba h koncu, prostori so opremljeni, tudi denar za manjkajočo opremo laboratorijev je že bil nakazan in zagotovljen, tako da vse kaže, da bo pouk na tem zavodu lahko res kakovostno potekal v novih prostorih in v sodelovanju z ostalimi zavodi.

Odborniki Sindikata slovenske šole - tajništvo Gorica so na svoji zadnji seji razpravljali predvsem o slovenski sekciji ITI, o praktičnih problemih, ki se še rešujejo ob njeni selitvi, o novi fazi Šolskega centra, ki združuje vse slovenske višje šole. Potreba po sodelovanju med zavodi, ki delujejo v Šolskem centru, je po mnenju SŠS v tem trenutku posebno važna, kar naj se izkaže že tik ob začetku pouka.

Odborniki so nato razpravljali o dolgotrajnih obljubah občine za postavitve tablice na Šolskem centru z navedbo imen posameznih zavodov. Ker do tega še ni prišlo, je po mnenju SŠS najbolje, da za to poskrbimo sami.

Na dnevnem redu so bile še naslednje točke: srečanje med predsednikom pokrajine Brancolinom in slovenskim ministrom za šolstvo in šport Gabrom (na sliki), ki se ga je udeležil tudi tajnik sindikata Livio Semolič. Dogovor odpira nove perspektive glede sodelovanja med obmejnimi zavodi.

FOTO BUMBACA

SŠS ja zaprosil za srečanje z ministrom Gabrom.

Sledil je razgovor o 32. seminarju za slovenske šolnike v Italiji, katerega organizacija je bila dobra; npr. zamisel in potek kulturnega programa, za kar se odbor zahvaljuje predvsem pedagoškima svetovalcema Andreji Duhovnik in Danilu Štekarju.

Jesenski seminar v organizaciji Republike Slovenije, ki je namenjen šolnikom v Italiji, je letos potekal v Celju. Gostujoči so se posebno izkazali s svojim gostoljubjem (izredna pozornost do slovenskih šolnikov) in kakovostnimi vsebinami, tako da so bili udeleženci res navdušeni (še najbolj sta jih po mnenju dveh odbornikov SŠS očarala zamisel in ogled otroškega muzeja v Celju).

SI

ZBOGOM, EDI ZAVADLAV!

Leta 1950 je privekal na svet mali Edi. Srečna starša Emil in Lojzka Zavادلav sta bila Bogu hvaležna za dar življenja njunega otroka. Poleg njega jima je Bog podaril še tri hčere. Ediju je bila življenjska pot zapisana z boleznijo že od začetka. Deček je moral velikokrat v bolnišnico, kjer so mu skušali pomagati, toda prirojena bolezen mu je vse življenje povzročala težave. Mnogi ga niso poznali niti v domačem Štandrežu, ker je njegovo zdravstveno stanje potrebovalo samo dvoje stvari: zdravil, ki so jih predpisovali zdravniki, in ljubezni. Slednjo je v obilni meri prejemal od domačih, posebno od drage mame. Zasluga mame in vse družine je,

če je Edi ostal med nami toliko časa. V sebi je nosil otroško preprostost, svežo ljubezen in potrpežljivo zadržanje. Zaradi osebnih preizkušenj je šele letos prejel dar prvega sv. obhajila. Zanj je bil to velik dogodek, ki se ga je spominjal vsakokrat, ko mu je g. Karlo prinesel obhajilo. Samo en zakrament je Bog določil, da ga bo sam podelil Ediju. Domača družina in domači župnik sta namreč pripravljala Edija za prejem sv. birme, ko naj bi potrdil svojo ljubezen do Boga. Pa je Bog sklenil drugače in ga je sam potrdil za svojega zvestega sina, ko ga je v petek, 5. septembra, isti dan kot Mater Terezijo, poklical k sebi.

OBLETNICE ŠOLSKIH SESTER

V ponedeljek so se na praznik Marijinega rojstva zbrale šolske sestre iz Zavoda sv. Družine in iz Trsta, da so skupno obnovile redovne obljube. To se je zgodilo med mašo, ki jo je daroval msgr. Franc Močnik. Pred mašo je s. Alojzija v nekaj besedah poudarila namen srečanja: "Naša mašna daritev ima danes posebno razsežnost zahvale. Hočemo se zahvaliti za naši sestri slavljenki: za 60. obletnico redovnih obljub s. Cirile in 25. s. Lucije." Med mašo so sestre obnovile redovno obljubo dev-

štva, uboštva in pokorščine. "V to mašno daritev hočemo vplesti zahvalo za rojstni dan naše kongregacije, ki se ga vsako leto spominjamo 13. septembra." Po uvodnih besedah s. Alojzije se je nadaljevala maša, pri kateri je msgr. Močnik posebej omenil, da moramo zavzeto moliti za duhovniške in redovne poklice. Z msgr. Močnikom so somiševali še g. Žbogar, g. Markežič, dekan Lazar ter dr. Humar, ki so tako izkazali hvaležnost sestram za njihovo velikodušno pomoč pri vzgoji mladine in v skrbi za ostarele. G. Bolčina je med mašo orglal in pomagal peti.

prej smo videli reko Velino, ki se je z višine 165 metrov v slapu prelivala v reko Nero. Enourni postanek in občudovanje naravnih lepote smo prekinili s kosilom na prostem, nato smo krenili proti severu v Spoleto. Mimo rimskega gledališča in slavoloka nas je pot prek glavnega trga pripeljala do katedrale, kjer poteka mednarodni "Festival dei due mondi". Po toliko kulturnih lepotah smo si odpočili oči v naravnem parku, kjer so Klitumnovi izviri, nakar smo že hiteli mimo Trevia na večerjo v hotel.

Tudi na vrnitev smo morali pomisliti, saj je napočil že četrtni dan našega bivanja v Umbriji. Zjutraj smo obiskali Gubbio in se sprehodili do palače konzulov (na sliki), katedrale in vojvodske palače (Palazzo ducale), nekateri pa so se z žičnico odpeljali kar 350 metrov višje do S. Ubalda. Uspravili smo se še za kosilo, na katerem smo se - obvezno - pogostili s "tartufi", in že je bilo treba kreniti na pot. Mimo Ferrare, Padove in Benetk smo se srečno pripeljali domov. Prijetna družba in vse lepote, ki smo jih videli, pa nas bodo spominjale, da se bomo tudi drugo leto srečali in se odpeljali drugim zanimivostim naproti. Zahvala za enkratni izlet gre seveda agenciji Uniplan in gospodu Ivo Kovcu, pa še gospodinjam, ki so spekle dobrote za na pot; tudi pijače ni manjkalo. Za vreme pa vemo, komu gre zahvala.

- UDELEŽENEC

TISOČ SLOVENCEV - TISOČ DAROV

ZA KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Za Kulturni center Lojze Bratuž: ob 2. obletnici smrti mame Gizele Joško Kosič z družino 100.000; namesto cvetja na grob pok. Edija Zavادلava Tizianini sodelavci na Novem glasu 100.000 lir.

Svoj prispevek lahko nakažete na uredništvu Novega glasa ali na tekoči račun št. 31276 na Kmečki banki.

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega EDIJA ZAVADLAVA

se iskreno zahvaljujemo dr. Umbertu Tommasiniju za zdravniško pomoč, g. Karlu Bolčini in g. Marjanu Markežiču za pogrebno svečanost, cerkvenemu zboru Štandrež za občuteno petje in vsem, ki so na katerikoli način počastili njegov spomin.

Svoji

Štandrež, 11. septembra 1997

OBVESTILA

DUHOVNA OBNOVA za žene in družbenice bo v Zavodu sv. Družine v nedeljo, 14. t.m., ob 9. uri. Konec z mašo ob 18. uri.

RAVNATELJSTVO DRŽAVNE srednje šole I. Trinka obvešča, da se šolsko leto 1997/98 začne v ponedeljek, 15. t.m. V Gorici bo sv. maša pri sv. Ivanu. Dijaki se zberejo pred cerkvijo ob 8.30, nato gredo v spremstvu profesorjev v šolo do 12. ure. V Doberdobi pa se dijaki zberejo v šoli ob 8.10, v spremstvu profesorjev gredo k maši ob 9.30, nato v šolo do 11.30.

DAROV

ZA OBNOVITEV cerkve v Gaborju: P.F.C. 5.000; M.C. 50.000; O.D. 50.000 lir.

ZA MISIJON I. Štante: I.C.D. 50.000; M.C.G. 50.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: M.C.G. 50.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: Marija Žgavec Čevdek namesto cvetja na grob prijateljice Antonijete Caligaris 100.000; Danila in Danilo v spomin na Antonijeto Caligaris 100.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: Darko Devetak 50.000 lir.

ZA OBNOVITEV zvonika v Pevmi: ob drugi obletnici smrti mame Gizele Joško Kosič z družino 100.000 lir.

ZA SV. GORO: A.Š. 200.000 lir.

ZA MISIJONE: ob 21. obletnici smrti Alfonza Grudine žena 50.000 lir.

ČESTITKE

V torek, 9. septembra, sta v Štandrežu slavila 25-letnico poroke **Majda in Damjan**. Ob tem lepem jubileju jima iz srca čestitata Prosvetno društvo in Mešani pevski zbor Štandrež.

Majdi in Damjanu Paulinu ob njunem srebnem jubileju čestitajo uredništvo in uprava Novega glasa, Pastirčka in Goriške Mohorjeve družbe.

Zveza slovenske katoliške prosvete kliče svojemu predsedniku **Damjanu Paulinu in ženi Majdi** še na mnoga skupna leta.

SOŽALJA

Prosvetno društvo Štandrež in mešani pevski zbor izrekata družini Zavادلav globoko sožalje ob izgubi dragega sina in brata Edija.

Ob smrti brata Edija izreka Zveza slovenske katoliške prosvete pevovodkinji Tiziani Zavادلav občuteno sožalje.

Člani uredništva in uprave Novega glasa, Pastirčka in Goriške Mohorjeve družbe želijo izraziti dragoceni sodelavki Tiziani in ostalim Edijevim svojcem svojo bližino v tem težkem trenutku.

PD RUPA-PEČ NA IZLETU PO UMBRIJI

V zgodnjih jutranjih urah smo se v četrtek, 28. avgusta, z avtobusom dobro založeni z domačimi dobrotami odpeljali proti jugu. Z vmesnimi postanki pa nas je pot po obalni cesti pripeljala v Ravenno, kjer je pokopan Dante. Po lepi pokrajini, polni povrtnin in sadja, smo po štiripasošnici Tiberini Bis pripeljali v mestecu ob Tiberi Città di Castello, kjer nas je najprej čakalo kosilo v zdravilišču Terme di Fontecchio; okrepčani smo se sprehodili po mestu. Vožnja nas je peljala skozi čudovito Umbrijo mimo nasadov tobaka in koruznih polj. Po večkratnem prečkanju Tibere smo si ogledali muzej vina v Torgianu, ki so ga odprli leta 1974 in ima izredno bogato ter raznovrstno zbirko. Ker je

Umbrija tudi dežela keramike, smo se kar ob poti v Deruti ustavili in nekateri so si kupili spominček. Na večerjo in prenočišče pa smo se odpravili v Perugia. Po zajtrku nas je voznik Aleš popeljal v mestno središče, po premičnih stopnicah pa smo prišli do glavne ulice; tam smo se sprehodili do vodnjaka iz l. 1278, ki pa je žal še vedno v restavriranju. Videli smo tudi lepo fasado občinske palače in pa katedralo. V stolnici je ob tej priložnosti seveda zadonela slovenska pesem, nato pa nas je vodil pospremljen še do starega etruščanskega obzidja, da smo si ogledali etruščanski slavolok. Popoldan smo posvetili mestu Assisi, kjer se je l. 1182 rodil sv. Francišek Asiški. Prelepo mesto iz rožnate

ga kamenja ob gori Subasio smo si ogledali peš, saj drugače skoraj ne gre. Ogledali smo si cerkev sv. Klare in baziliko sv. Franciška iz leta 1228, eno najznamenitejših v krščanskem svetu, ki nas je očarala s svojo veličino. A ogleda še ni bilo konec, saj smo si v dolini pod mestom ogledali tudi cerkev S. Maria degli angeli, kjer je pod kupolo znana kapelica Porziuncola. Zvečer smo se odpeljali do Trasimenskega jezera, kamor si je šla mladina ogledat kmečki turizem, ostali pa smo se ob jezeru sprehodili "v družbi" številnih komarjev. Naslednjega dne smo se po zajtrku spet odpravili na pot, tokrat proti mestu Terni, ki je kljub okoliški težki industriji zelo čisto mesto. Nekaj kilometrov na-

Zlatarna
ŠULIGOJ

1897-1997

Posebne ugodnosti

ob

100-letnici

Ul. Carducci 49 - GORICA

11

ČETRTEK
11. SEPTEMBRA
1997

ŠPETER, 5. SEPTEMBRA

ZAŠČITNI ZAKON NE BURI DUHOV

ERIKA JAZBAR

Gorska skupnost za Nadiške doline je priredila srečanje-soočanje o nastajajočem zaščitnem zakonu za slovensko manjšino v Italiji. V petkovih poznih popoldanskim urah so v občinski dvorani v Špetru spregovorili vidni predstavniki političnih gibanj, ki so vložila v italijanskem parlamentu svoj osnutek zakona za zaščito naše narodnostne skupnosti. Birokratska pot za sprejem zakona, ki ga Slovenci v Italiji čakamo kar nekaj desetletij, se torej začne. V ponedeljek se je zbral ožji odbor ustavne komisije poslanske zbornice, ki je s svojim koordinatorjem Massellijem ocenil možnost oblikovanja osnovnega besedila omenjenega zakona, izhajajoč iz zakonskih osnutkov, predstavljenih doslej v italijanskem parlamentu.

Iz besed in misli, ki smo jih lahko poslušali na petkovem srečanju, bi lahko rekli, da so pogoji za uresničitev le-tega precej pozitivni in soočanje med različnimi, ne več nasprotnimi, je v precejšnji meri možno in tudi zaželeno.

Začnimo kar po vrsti. Špeterske konference so se udeležili poslanec Gualberto Niccolini (FI), senator Pietro Fontanini (SL), poslanec Antonio Di Bisceglie (DSL), poslanec Tullio Grimaldi (SKP), ki je tudi član omenjene poslanske komisije, bivši senator Ljudske stranke Diego Carpenedo (ki je v času svojega mandata predložil zakonski osnutek za LS) ter senator Darko Bratina, ki je podal tudi sklepne misli. Zakonski osnutek, ki so ga podpisale politične komponente slovenske manjšine in ki nosi v parlamentu ime poslanca Union Valdôtaine Caverija, je na večer predstavljal deželni predsenik SSK Bernard Špacapan, ki nam je v krajšem pogovoru povedal naslednje: "Sodelujoči politiki so pokazali umirjenost in pripravljenost na diskusijo, tudi predstavnik Pola svobosčin je pozitivno presenetil s svojo pripravljenostjo in ni bil posebno oster, kakor se ni to dogajalo do včerajšnjega dne. V razgovoru s parlamentarci predvsem pri tistih, ki spadajo v levsredinsko koalicijo - je bilo čutiti veliko optimizma; enotno besedilo zaščitnega zakona nastaja precej hitro, premaknili smo se z mrtve točke. Pozitivno je tudi dejstvo, da desnica ne nasprotuje več a priori naši zaščiti, temveč je pripravljena tudi na razgovor. Zelo žalostna pa je ugotovitev, da tisti, ki nasprotujejo na vse možne načine zaščitnemu zakonu, so nekateri domačini - sicer zgovornimi slovenskimi priimki -, ki dokazujejo, kako v teh krajih o Slovencih ni nobenega sledu in da zato ne potrebujejo nobenega zakona, ki naj bi ščitil le domači dialekt. Predstavnik NZ s Trbiža je v svojih besedah zvenel veliko bolj odprto.

V svojih uvodnih pozdravih je predsednik Gorske skupnosti Firmino Marinič poudaril, da je gospodarska zaostalost Benečije in Rezie posledica tudi dosedanjega narodnostnega zapostavljanja. Proces evropske integracije ustvarja zato nujne pogoje zblizanja med narodi in premošča dosedanje konflikte.

Stališča sodelujočih politikov niso prinesla bistvenih novosti, če ne pomembno soočanje med različnimi stališči v duhu novejšega časa. Prisotni so si bili med različnimi stališči složni v tem, da je treba problem zaščite manjšine rešiti v čim krajšem času. Proti toku so se obnašali le občinski upravitelji manjšinske koalicije, ki še verjamejo (ali se jim tako splača, ali se niso odvalili) v nevarnost z vzhoda ipd., ven-

dar bi se zdelo, da nimajo več odobravanja večine krajevnih političnih sil.

Nazadnje bi lahko povzeli zaključno misel senatorja Bratine, ki je bil mnenja, da "je pomembno, da do zakona pride; raje imeti grd zakon kot nobena; zakon bo sad kompromisa in zato ne bo zadovoljil vseh pričakovanj; lahko pa ga bomo popravljali in izboljšali v prihodnosti".

SLOVENC V BENEČIJI DALEČ OD ZAŠČITE!

MIRKO ŠPACAPAN

Tako sem premišljeval, ko sem se vračal od posveta v Špetru Slovenov v petek, 5. septembra, na katerem so predstavili za beneško publiko svoje zakonske predloge za zaščito Slovencev v Italiji poslanci Niccolini za Forza Italia, Di Bisceglie za PDS, Fontanini za Lega Nord, Grimaldi za komuniste, dr. Bernard Špacapan namesto Caverija za SSK ter senator Darko Bratina kot izvedenec za probleme slovenske manjšine.

Medtem ko so vsi govorniki poudarjali novo klimo, ki jo je občutiti v Rimu glede vprašanja zakonske zaščite ter v bistvu ugotavljali razmeroma rahla razhajanja med različnimi besedili, ki pa se bodo lahko s primernim pristopom počasi izgladila, sta med posegi poslušalcev naravnost izbruhnila na dan nejevolja in načelno nasprotovanje vsakršni obliki obravnave Benečanov kot Slovencev in njihovega narečja kot slovenskega izvora.

Dolga desetletja brez šolske vzgoje, petdeset let Gladiovega izpiranja možganov našim rojakom, da morajo braniti Italijo pred Titovim komunizmom, popolno pomikanje slovenske narodne zavesti in nasprotno prepričanje pripadnosti italijanskemu narodu in državi - vse to in še marsikaj je Slovence v Benečiji pripeljalo do popolne narodnopolitične apatije, včasih celo do sovraštva do vsega, kar je slovensko, z besedami in vedenjem, vrednimi najhujših fašističnih prenapetežev v Trstu.

Kar pri vsem tem najbolj zaboli, je dejstvo, da nosijo največkrat vsi ti "čistokrvni" Italijani lepe slovenske priimke, da med sabo govorijo "po domače", da se jim na obrazih vidi, katerega izvora so.

Prav tu pa je tudi srž problema. Vsi žal vemo, kako je zgodovina našega naroda prežeta z dogodki medsebojnih pokolov, Valjuna nad Črto mirom, turških graničarjev nad lastnimi brati, partizanov nad domobranci, da se spominimo samo največjih. Različno gledanje se kaj rado sprevrže v odkrito nasprotovanje, napolnjenost in sovraštvo, kmalu nato pa v fizično obračunavanje. Ni časa za debato, izmenjavo mnenj, kresanja med

različnimi prepričanji, takoj je priložnost za blatenje, smešenje, žaljenje, nato pretep in torej uničenje nasprotnika z različnimi sredstvi. Tudi s povezovanjem in zavezništvu s poprej skupnim sovražnikom.

Primer je seveda prevelika, vendar ne moremo mimo ugotovitve, da imajo tudi na Tržaškem najbolj ihtavi nasprotniki Slovencev priimke slovenskega izvora ali slovenske sorodnike, da imajo ravnatako na Koroškem vindišarji in nemškutarji lepe, včasih sicer popačene slovenske priimke, da so tudi najhujši protislovinci v Benečiji - Slovenci sami.

Kako drugače je izzvenel umirjeni in trezen poseg predstavnika novofašistov, Italijana s Trbiža, ki je za Slovence in Nemce v Kanalski dolini zahteval zaščitne ukrepe, take pač in v taki meri, da ne bodo grozili obstoju ostalih prebivalcev italijanskega jezika.

Senator Darko Bratina in podpredsednik deželnega sveta FJ-k Miloš Budin sta poslušalce prepričevala o nujnosti, da do zakona pride, zlasti zdaj, ko smo po zgodovinskem padcu berlinskega zidu, pred vstopom Slovenije v Skupni Evropski trg in pred izvolitvijo samih meja med državami. Senator Bratina je šel tako daleč, da je izjavil, da je tudi najslabši zakon boljši kot noben zakon.

Ne glede na to, da nam je Italija slab zakon ponujala do sedaj in da ga Slovenci nismo mogli sprejeti in da je tudi slovensko nasprotovanje slabemu in nepopolnemu zakonu pripomoglo do tega, da ga že štirideset let zama pričkujemo, daje človeku misliti, kako se slovenska premočrnost iznakaže, ko se ta ali oni narodni veljak približa oblasti.

Tukaj so imeli z nami vedno vsi lahek posel, saj je pred polno kašo marsikdo obmolnil in začel iskati spraviljivejše tone.

Zaradi vsega tega bo pot do zaščite Slovencev v Benečiji še zelo dolga, saj bodo naši odgovorni dejavniki prav gotovo sprejeli dejstvo, naj se o Slovencih piše in obravnava samo tam, kjer je za to večina prebivalstva. Po izjavah, ki smo jih slišali, pa dvomim, da se bo v t.i. "slovenski" Benečiji kaj takega zgodilo v prihodnjih letih.

17. SLIKARSKI TEDEN V SVEČAH NA KOROŠKEM

Letošnja stoletnica rojstva kiparja Franceta Goršeta, ki je v Svečah na Koroškem preživel zadnja leta življenja, je v nekem smislu označila tudi letošnjo, sedemnajsto izvedbo slikarskega tedna, ki ga prireja društvo Kočna. Gorše velja za nekakšnega duhovnega očeta te pobude, ki privablja v vas pod Karavanke umetnike iz Slovenije, Veneta, Furlanije - Julijske krajine, širše Avstrije, a tudi ustvarjalce, ki predstavljajo slovensko likovno umetnost v zamejstvu tako na Koroškem kot pri nas. Letos se je te pobude udeležilo sedem ustvarjalcev, in sicer Giuliano della Libera Lhupo iz Veneta, Lucijan Bratuš in Viktor Rebernak iz Slovenije, Georg Vith in Karin Pliem-Rainer, ki sta zastopala Avstrijo, in še Nežika Novak iz Železne Kaple ter Hiacint Jussa iz Števerjana. Vsak v svojem slogu in na svoj način so teden dni ustvarjali v prostorih galerije Gorše, stare šole in še stare kmečke hiše. Pobuda želi obogatiti same likovnike, a tudi ljudi, ki jih obiskujejo in si ogledujejo njihovo delo ter se z nji-

mi pogovarjajo. Organizatorji so tudi letos poskrbeli za likovno delavnico za otroke in odrasle. Letos sta jo vodila Rudi Benet in Julian Taupe, kar je bilo priložnost, da so mladi tečajniki spoznali uporabo akrila in hkrati - to velja še zlasti za otroke - tudi priložnost, da so utrjevali znanje slovenščine.

Slikarski teden je tudi priložnost, da društvo Kočna priredi še druge kulturne prireditve. Ob odprtju je bil koncert dua saksofonistov, sredi tedna je v okviru koroške deželne razstave Krščanska kulturna zveza iz Celovca odprla razstavo o arhitektonskih zanimivostih Roža, priredili pa so tudi spominski večer kiparju Gorsetu. O njem in njegovem delu so pripravili nekakšno trojezično lepiljenko. Na večer sta nastopila duo flauta - klavir Lucija in Andrej Feinig, pravo doživetje pa je bil nastop kvarteta bratov Smrtnik, ki so tudi sami obudili spomine na Goršeta. S petjem in pričevanjem so prillili novega olja lučki slovenskega kulturnega in narodnega dela v Svečah.

KONČAL SE JE RAZISKOVALNI TABOR

MLADI ZAMEJSKI RAZISKOVALCI V KANALSKI DOLINI

Od 25. avgusta do 6. septembra se je skupina dijakov in univerzitetnih študentov udeležila 17. Raziskovalnega tabora v Kanalski dolini. Pobudo so omogočili Odsek za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici, Društvo mladih raziskovalcev iz Gorice in Trsta ter Društvo naravoslovcev in tehnikov Tone Penko...

V dveh tednih je 22 mladih raziskovalcev pod vodstvom mentorjev preučilo nekatere specifičnosti življenja, jezika in okolja, v katerem živi najsevernejša slovenska skupnost v Italiji.

Po enajstih letih se je Raziskovalni tabor spet vrnil v Kanalsko dolino, tokrat pa so sodelujoči računali na pomoč in sodelovanje Kulturnega društva Planika, v prostorih katerega sta bila sedež in centrala operativnega dela tabora. S kulturnimi delavci so mladi priredili tudi informativni ve-

čer, na katerem so jim predsednik Rudi Bartholot, Anton Sivec ter Peter Gerdol predstavili kulturno in družbeno delovanje Slovencev, ki živijo v Kanalski dolini, in pri tem poudarili, da so ravno Slovenci med tremi etnijami, ki oblikujejo ta predel italijanske države, najbolj aktivni in živi, čeprav so bili pogoji za ohranitev slovenske besede v teh krajih zelo slabi.

Delo mladih raziskovalcev se je razvijalo najprej z nabiranjem informativnega gradiva. S pomočjo treh mentorjev ter vodje Milana Pahorja so v štirih interakcijskih skupinah preučili odnos vas-planina, zgodovino nekaterih družin, ljudsko arhitekturo ter bogastvo in specifičnosti jezika za kmetijstvo, planine, orodje in vasi. Pri takih raziskavah je bila pomoč domačinov temeljna, saj je pravo bogastvo vsakoletnega raziskovalnega tabora ravno stik z domačim vsakdanjim prebivalstvom, ki je dejansko najpomembnejši avtor oz. vir za brošuro, ki izide leto kasneje.

Izvečke in zaključke letošnjega raziskovalnega tabora so predstavili na petkovem večeru v Beneški palači v Naborjetu.

EJ

18. KOGOJEVI DNEVI GLASBE

S slovesno otvoritvijo, na kateri je bil slavnostni govornik akademik in skladatelj Uroš Krek, ter s koncertom v domači cerkvi sv. Marije Vnebovzete, so se zadnji avgustovski soboto v Kanalu pričeli letošnji 18. Kogojevi dnevi - mednarodni festival sodobne glasbe.

Letošnja prizorišča ostajajo enaka: Kanalu, Dobrovemu v Brdih, Zemonu in Ljubljani so organizatorji pridali še Trst. S tem pa so zvezali skladateljsko ustvarjalno in življenjsko nit Marija Kogoj, ki mu je festival posvečen. Letošnjo otvoritev, ki ji je kamen v mozaik spominov ob polnoletnosti pridal tudi akademik Ciril Zlobec, je obogatila pregledna razstava akademskega slikarja Maksima Sedeja, ki jo je pripravila umetnostna zgodovinarica in kritičarka Nelida Silič Nemec.

Že v uvodnem koncertu, ki se ga je udeležilo veliko število ljubiteljev sodobne "resne" glasbe, smo slišali novost skladatelja Marjana Gabrijelčiča v izvedbi "Orchestra di Padova e del Veneto", pod vodstvom Antona Nanuta, ki se je tudi letos podpisal pod umetniško vodstvo festivala.

Kogojevi dnevi, ki se bodo s koncertom v Trstu končali 24. oktobra, pripravljajo prizadevni člani domačega Prosvetnega društva Soča. Posebnost, a ne več novost festivala v Kanalu je večer poezije; letos so se po zamisli in izboru slavista dr. Igorja Saksida, spomnili pesnika Toneta Pavčka ob njegovem bližnjem visokem življenjskem jubileju. Prihodnji, tretji koncert bo v petek, 12. septembra: v kanalski cerkvi bo nastopil ljubljanski godalni kvartet v zasedbi: Monika Skalar - violina, Karel Žužek - violina, Franc Amsenak - viola in Stanko Demšar - violončelo.

SPOMENIK PADLIM NA SOŠKI FRONTI

V Ravnici so v nedeljo, 7. t.m., slovesno odkrili spomenik padlim Slovincem v prvi svetovni vojni. V letih 1915-17 je v moriji Soške fronte na "Gori smrti", kakor pisni viri zaznamujejo Škabrijel, umrlo nad 40.000 fantov, med njimi veliko Slovencev. Njim so se s postavitvijo spomenika po osmih desetletjih zamolčanja poklonili Goriški rodoljubi, ki jim predseduje Friderik Rusjan; obeležje je obogatil bogat kulturni spored. Spomenik, ki ga je oblikoval umetnik Pavle Medvešek, sta odkrila Damjan Zavrl in Zmagor Zagor, podčastnika slovenske vojske. Slavnostni govornik na Ravnici, kamor so prišli tudi predsednik Kučan ter župana mest Ljubljana in Celje, je bil akademik Ciril Zlobec. V nagovoru Primorcem je poudaril, da fantje celjskega 87. pehotnega polka in 2. ljubljanskega gorskega polka niso umrli za našo, ampak za nas pomembno vojno. Goriški rodoljubi so z odkritjem spomenika pozabili odvzeti spomin na padle Slovence; podobno so z odkritjem obeležja pred dvema letoma storili na Sv. gori. - MR

DOGODEK, POMEMBEN TUDI ZA SLOVENCE V ITALIJI

V SOLKANU STALNA MUZEJSKA ZBIRKA O PRIMORSKI V OBDOBJU 1918-1947

MARJAN DROBEŽ

Podpredsednik slovenske vlade Marjan Podobnik in novogoriški župan Črtomir Špacapan sta preteklo soboto v Vili Bartolomei v Solkanu slovesno odprla Stalno muzejsko zbirko o Primorski v obdobju od 1918. do 1947. leta. Pripravil jo je Goriški muzej.

Muzejska zbirka o Primorski med obema svetovnima vojnama in pozneje od osvoboditve pa do leta 1947, ko je mirovna pogodba s Italijo določila novo državno pripadnost tega prostora, je celovit, stvaren, objektivni in dokumentiran prikaz obdobja, ki je bilo za Primorčane usodno, saj je bil pod fašizmom ogrožen njihov obstoj kot dela slovenskega naroda. Dogodki v omenjenem razdobju so zato pomemben del polpretekle zgodovine slovenskega naroda, imajo pa tudi aktualne politične oz. mednarodne razsežnosti, ki segajo v naš čas in v odnose med Slovenijo in Italijo, kar sta v svojih posegih poudarila tudi podpredsednik slovenske vlade Marjan Podobnik in novogoriški župan Špacapan.

Stalna muzejska zbirka obsega okrog 400 m² površine ter zavzema vse prostore, ki jih je bilo mogoče uporabiti v solkanski zgradbi. Vseh eksponatov oz. muzealij, ki jih je Goriški muzej na razne načine pridobil, je bilo trikrat več, kot pa so jih lahko uporabili za

zbirko. Finančna sredstva, potrebna za dejanje, namenjeno proslavljanju 50-letnice združitve Primorske z matičnim narodom, sta prispevala Ministrstvo za kulturo Slovenije in Mestna občina Nova Gorica.

Muzejska zbirka v Solkanu je razdeljena na šest zgodovinskih kronoloških sklopov. Prikazuje dogodke na Primorskem - tudi tiste, ki so se dogajali v Trstu in Gorici - od razpada avstroogrske države leta

1918 pa do usode in boja Slovencev v novi italijanski državi, ko je fašizem poskušal z nasiljem uničiti tisti del našega naroda, ki je bil vselej sestavni etnični del tega obmejnege ozemlja. Prikazani so tudi boj za osvoboditev in prizadevanja za novo mejo med sosednjimi državama, ki je omogočila, da se je večina tistega dela slovenskega naroda, ki živi na Primorskem, lahko združila z matično domovino. Nova Stalna muzejska zbirka prikazuje tudi tragične dogodke, ki so se zvrstili med drugo svetovno vojno ali po njej. Gre za žrtve v t.i. fojbah in za Primorčane, zavezniške letalce, zavedne Slovence, ki so po prihodu v domovino izginili oz. so postali žrtve revolucije. Prikazan je primer Marjana Feggeca iz Trsta. Njega so še oktobra 1945 videli nekje na Gorenjskem, potem pa je za njim izginila vsaka sled.

Otvoritev nove muzejske zbirke v solkanski Vili Bartolomei se je udeležilo veliko številno nekdanjih partizanov in drugih udeležencev osvobodilnega boja, predstavnikov muzejev, tudi tistih iz bližnjih območij v Italiji, ter županov in predstavnikov političnih strank s širšega območja Goriške. Iz Gorice sta bila navzoča tudi prof. Lojzka Bratuž in dr. Damjan Paulin.

Ob odprtju Stalne muzejske razstave o Primorski v obdobju 1918-47 je Goriški muzej izdal publikacijo o kronologiji dogodkov v omenjenem obdobju. Avtorja sta ravnateljica Goriškega muzeja prof. Slavica Plahuta in muzejski svetovalec Drago Sedmak. V pripravi je tudi poseben katalog-vodnik po Stalni muzejski razstavi.

S SLOVESNOSTI OB PRAZNIKU MESTNE OBČINE NOVA GORICA

ZAVZETOST ZA SKUPNI KULTURNI PROSTOR IN ZA SOŽITJE OB MEJI

Proslava in najrazličnejših prireditev, ki te dni potekajo v počastitev 50-letnice združitve Primorske z matičnim narodom, je očitno preveč. Zdi se, kot da bi v septembru povsod radi nekaj "proslavljali", čeprav gre tudi za manjše jubileje ali obletnice ustanovitve trgovinskih in drugih podjetij, ki bi jih lahko proslavili skozi vse leto. Tako pa je september preveč obremenjen, zaradi česar je bila marsikatera prireditev manj opazna in odmevna, kot bi lahko bila. Druga težnja prirediteljev množičnega "proslavljanja" pa je, da si zagotovijo primerne prestizne govornike, ki naj bi bil zlasti župan Nove Gorice Črtomir Špacapan.

Med dogodki, ki sodijo k proslavljanju 50-letnice združitve Primorske z matičnim narodom, je 9. september, občinski praznik Nove Gorice. Le-ta je posvečen 9. septembru zgodovinskega leta 1943, ko se je po razpadu Italije pričela množična vstaja primorskega ljudstva proti fa-

šističnim in nemškimi okupatorjem oz. oblastem. Na slavnostnem zasedanju Mestnega sveta novogoriške občine je o dogodkih v zvezi s priključitvijo Primorske matični domovini govoril predsednik Mestnega sveta Rajko Harej. Obravnaval je preteklost, podrobneje pa sedanje razmere v novogoriški občini, upošteva je zlasti možnosti vključevanja Slovenije v EZ. Svoj govor je pričel z ugotovitvijo, da se ob obletnici priključitve spominjamo tudi ustanavljanja čitalnic v našem goriškem prostoru. Nekatere med njimi, čitalnice v Solkanu, Šempasu, Prvačini, Dornberku in Branku, letos praznujejo 135-letnico ustanovitve. Potem ko je poudaril, da brez priključitve Primorske "ne bi mogli imeti samostojne države Slovenije", ki je pomenila tudi konec procesov, "v katerih smo Slovenci zmeraj v zgodovini samo izgubljeni", je opozoril na vlogo slovenskih duhovnikov, ki so med obema vojnama sodelovali pri organiziranju odpora fašistični raznarodovalni politiki. "Ta politika se je z oboro-

ženim odporom Tigrovcev in partizanov med drugo svetovno vojno dokončno strla." Pri analizi sedanjega časa in razmer je predsednik Mestnega sveta v Novi Gorici dejal, "da nimajo vsi Slovenci na zahodni narodnostni meji enakih pravic. Konec je tudi obdobja, ko je komunistična oblast delila Slovence v Italiji na politično sprejemljive in na tiste, ki jim režim ne zaupa. Po mili volji smo lahko brali Primorski dnevnik, prenos Katoliškega glasa čez mejo pa je bilo kaznivo dejanje. Gostovanja pevskih zborov pri t.i. desnici Slovencev v Italiji se je za pevovodje končalo tudi s spanjem v Žabjem kraju." (Gre za območje v Solkanu, kjer so bili oz. so še zmeraj zaporji).

Govornik se je nato posvetil razmišljanju o skupnem slovenskem kulturnem prostoru na Primorskem in v zamejstvu v Italiji, dodal pa, "da se bo jutri, ko bo meja med Slovenijo in Italijo samo še zemljepisni pojem in je ne bodo več varovale puškine cevi, pokazalo, če smo na Goriškem sposobni ustvariti območje, ki

bi bilo evropski primer med dvema narodoma. Ob tem pa je priznanje pravic slovenske narodne skupnosti v Italiji osnovni pogoj za dobre odnose med sosednjima državama.

Rajko Harej je zelo kritično ocenil stanje v gospodarstvu. "Kje smo mi na Goriškem?" se je vprašal. "Kaj je z gospodarstvom, ki ga je prevzela v sanacijo država? To je umiranje na obroke, v gospodarstvo ni novih vlaganj, ni razvoja in uporabe novih tehnologij. Živimo od plače do plače. Kjer so koraki, so ti kratki. Vlada skrbi samo za polnjenje državnega proračuna, ki ga uporablja za trošenje in ne za razvoj. Ne naredi nič za zmanjšanje obremenitev gospodarstva. Velika podjetja s tisoč in več zaposlenimi pa se ukinjajo, do kdaj? S približevanjem Evropski zvezi bo na Goriškem izgubljenih še veliko delovnih mest. Kje je torej naša perspektiva? Opazno je demografsko upadanje števila prebivalcev občine. O tem bi moral razpravljati tudi Mestni svet v Novi Gorici."

Med gosti so se slovesnosti v Novi Gorici udeležili goriški župan Gaetano Valenti in dr. Damjan Paulin ter Janez Povše, predstavnika Sveta slovenskih organizacij iz Gorice. M.

SLOVENIJA

JUBILEJNO ŠOLSKO LETO

GIMNAZIJA V NOVI GORICI PROSLAVLJA 50-LETNICO USTANOVITVE

Minulega 1. septembra je minilo pol stoletja, odkar je bila v Šempetru pri Novi Gorici ustanovljena oz. je tam pričela delovati nova slovenska gimnazija. Namenjena je bila dijakom iz tistih krajev Goriške, ki so po novi razmejitvi, določeni z Mirovno pogodbo med Italijo in državnimi zmagovalkami v drugi svetovni vojni, pripadali tedanji Jugoslaviji.

Omenjeno obletnico, ki pa ni zapisana v programu proslav ob 50-letnici združitve Primorske z matičnim narodom, bodo obeležili z raznimi svečanostmi, ki bodo potekale vse šolsko leto 1997/98. Ob začetku tega leta sta se vodstvo in profesorski zbor gimnazije srečala s triindvajsetimi dijaki, ki so se pred 50 leti prvi vpisali v novo gimnazijo, dvaindvajsetimi maturanti prve generacije in s 154 dijaki, ki so se letos vpisali na gimnazijo v Novi Gorici.

Proslavljanja omenjenega jubileja si bodo sledila tudi v naslednjih mesecih tekočega šolskega leta. Zaradi tega bomo v tem zapisu poudarili samo nekaj podatkov, ki kažejo na pomembno izobraževalno vlogo gimnazije in kulturno poslanstvo te ustanove.

V minulih petdesetih letih je novogoriško gimnazijo (v šolskem letu 1947/48) se je iz Šempetra preselila v Novo Gorico, kjer pa deluje v težavnih prostorskih razmerah) obiskovalo okrog 4 tisoč dijakov, 3.672 slušateljev pa je opravilo maturo. V šolskem letu 1997/98 gimnazijo obiskuje 618 dijakov. Pravzaprav je gimnazija del šolskega središča, v katerem sta vključeni tudi Kmetijsko-živilska srednja šola ter Srednja zdravstvena šola. Vseh dijakov omenjenih šol je približno 1.300, zaradi prostorske stiske pa je šolsko poslopje odprto vsak dan neprekinjeno od 7. do 19. ure.

Dijaki, ki so nekoč obiskovali gimnazijo v Novi Gorici, zdaj žive in delajo v raznih državah, skoraj na vseh celinah. Med njimi je veliko znanstvenikov oz. strokovnjakov z najrazličnejših področij, ki so se uveljavili predvsem v ZDA, Italiji, Ljubljani in v Novi Gorici. Tudi nove generacije dijakov dosegajo dobre uspehe pri izobraževanju. V lanskem šolskem letu je iz novogoriške gimnazije bilo 16 t.i. maturantov, ki so bili v skupini odličnikov sprejeti pri predsedniku države. Uspešni so tudi na raznih mednarodnih tekmovanjih. Dijakinja 4. razreda Maja Harej je npr. dosegla iz znanja kemije prvo mesto na treh mednarodnih tekmovanjih. Dijakinja 1. a razreda Ana Demšar je dosegla zlato priznanje iz znanja materinščine na vseslovenskem tekmovanju. Tekmujejo tudi iz znanja italijanskega jezika. Prof. fran-

coskega jezika Zdravka Kante je zaradi izrednih uspehov pri poučevanju omenjenega jezika prejela državno priznanje Francije.

Gimnazija izdaja tudi občasno glasilo, natisnjeno v raznih tujih jezikih; angleškem, francoskem, nemškem in italijanskem.

Ob razčlenjevanju podrobnosti o izobraževalnih naporih in uspehih novogoriške gimnazije menimo, da bi bilo koristno, če bi ta pedagoška ustanova svoje izkušnje, znanje profesorjev oz. učiteljev ponudila v oceno in morebitno uporabo tudi kakšni šoli ustrezne ravni pri Slovencih v Italiji.

Ravnatelj gimnazije in novogoriškega šolskega centra prof. Bojan Bratina je v pogovoru za Novi glas dejal, da bodo v kviru proslavljanja 50-letnice šole izdali tudi posebno publikacijo o njenem razvoju v preteklem pol stoletju. M.

PRIPRAVE NA PROSLAVO OB PRIKLJUČITVI

KRONIKA SOLKANSKIH DOGODKOV PRETEKLEGA TEDNA

Solkanci so pretekli teden namenili praznovanju domačega krajevnega praznika, ki se letos ujema s praznovanjem ob 50-letnici priključitve in s 30-letnico solkanske krajeвне skupnosti. S koncertom na Sv. gori pred dnevi so pričeli cikel kulturnih dogodkov, ki se mu je pridružilo odprtje razstave v prostorih solkanske krajeвне skupnosti, ki povzema načrte primorskih in solkanskih mizarjev v tem stoletju. Razstavo je v sodelovanju s kraji pripravila Srednja lesarska šola iz Nove Gorice, v kulturnem programu ob otvoritvi pa so nastopili violinistka Mojca Gal, harmonikaš Aleks Rutar in govornik Zdravko Bašin.

Kulturnim prireditvam ob obhajanju krajevnega praznika sta se pridružili osrednja proslava v Osnovni šoli Solkan, ki so jo pripravili učenci šole z mentoricama Nado Majcen in Jožico Golob, na kateri so poleg pevskega zbora nastopili solistka Tatjana Mihelj, kvartet Kresnice, violinistki Mojca Gal in Klara Gomboc; sledilo je odkritje spominskega obeležja na pročelju doma KS.

Solkanci so praznovanja sklenili s plesno zabavno prireditvijo, kjer je za dobro glasbo skrbel Miran Rudan in Remi band, z nastopom mažoret in promenadnim koncertom godbe na pihala, kakor tudi s tradicionalno regato, ki je letos spet zvezala športnike to stran in onstran državne meje.

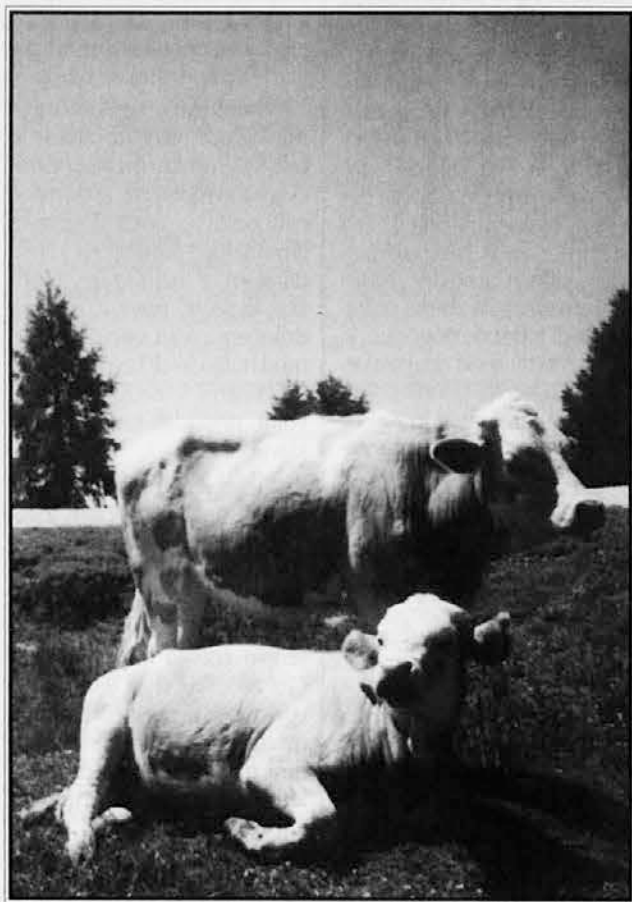
- MARJANA REMIAŠ

13

ČETRTEK
11. SEPTEMBRA
1997

NEKAJ PODATKOV O GOVEDOREJI V SLOVENIJI

V Sloveniji so pred kratkim ustanovili Zvezo govedorejcev, katere člani so posamezna Društva govedorejcev in Zveze rejcev posameznih pasem. Društva govedorejcev so v svojih okoliših povsem samostojna glede razvijanja dejavnosti, prav tako so tudi Zveze rejcev posameznih pasem svobodne pri razvijanju svojih načrtov glede selekcije in uveljavljanja pasem. Ustanovljena krovna organizacija, t.j. Zveza govedorejcev, pa bo zastopala interese rejcev v odnosu in sodelovanju z Ministrstvom za kmetijstvo in drugimi organizacijami, med drugim bo usklajevala delo strokovnih služb z organizacijami rejcev. Stanje slovenske živinoreje se je lepo pokazalo tudi ob razstavi, ki so jo priredili na nedavnem sejmu v Gornji Radgoni. Letošnja razstava je bila veliko bolj pestra, saj govedorejci spreminjajo svoje rejske cilje. Če je bil še pred petimi leti glavni poudarek na mlečni proizvodnji in so naslednja leta skušali posvetiti nekaj več pozornosti prireji govejega mesa, so letos z razstavo plemenskih telic, rjave, lisaste in črno bele pasme, hoteli prikazati potencial za prirejo mleka, s primerki kombiniranih pasem, in sicer kri-

žancev ter čistih charolais in limousin pasem, pa možnosti dobre prireje mesa. Rejci se v Sloveniji vse bolj odločajo za intenzivnejšo pridelavo mleka, na manjših kmetijah pa redijo mlečne ali kombinirane

pasme. V teh primerih pride do križanja rjave, črno bele, a tudi lisaste pasme z biki izrazito mesnih pasem. Na ta način naj bi si Slovenija zagotovila ne le samooskrbo z mlekom, kar ji je že uspelo, am-

pak tudi samooskrbo z govejim mesom. Glede mleka je poraba le-tega in mlečnih izdelkov na prebivalca izredno nizka, tako da bi ta vidik lahko še izboljšali. Na slovenskem tržišču se pojavlja tudi preveč uvoženega mesa, medtem ko domači rejci težko prodajajo govedo, ki bi dajalo gotovo boljše kakovost. Povprečna mlečnost krav narašča iz leta v leto pri vseh pasmah. Če je bila recimo pri rjavi pasmi leta 1993 povprečna mlečnost 4.043 kg, je lani znašala 4.463 kg. Pri črno beli pasmi je bila l. 1993 povprečna mlečnost 5.543 kg, lani pa 6.121 kg. Bistveno se izboljšuje tudi vsebnost beljakovin in maščobe v mleku. Stroka ugotavlja, da ti rezultati niso slabi, vendar pa ne kažejo dejanskega genetskega potenciala. V nekaterih predelih, kjer so slabši pogoji za vzrejo, je povprečje bistveno nižje. Najboljša območja in najboljši rejci pa dosegajo rezultate, ki so primerljivi z evropskimi. Za črno belo pasmo je največje uspehe dosegel živinorejec Anton Dolenc iz Vrhnjega na Gorenjskem, ki je v preteklem letu v svojem hlevu z 39 kravami v 305 dneh v povprečju namolzel 9.940 kg mleka s 4,02% tolšče in 3,25% beljakovin. Ti rezultati so seveda mogoči edino s strogo selekcijo in predvsem s primerjemo oskrbo in prehrano živali.

— MT

SDGZ OBVEŠČA

MOŽNOST PROMOCIJE V SLOVENIJI ZA TRGOVINE IN DRUGE OBRATE

Slovensko deželno gospodarsko združenje vabi člane, naj se vključijo v promocijo Kluba naročnikov Dela in Slovenskih novic. Ta akcija omogoča trgovcem, gostincem in obrtnikom s prodajno dejavnostjo in drugim storitvenim podjetjem neposreden dostop do naročnikov obeh dnevnikov, ki sta med najbolj branimi v Sloveniji.

115.000 naročnikov Delovih publikacij (Delo, Slovenske novice, Razgledi in Marketing magazin), ki so člani omenjenega kluba, dobijo kartico oz. plačilno kartico Delo-Diners Club, s katero imajo pravico do popusta v konvencionarnih obratih. Popust pa določijo sami obrati (npr. v odstotkih na prodano blago, posebne promocije ipd.), ki sodelujejo kot partnerji na osnovi pogodbe o poslovnem sodelovanju.

Podjetja z vplačilom ugodne članarine dobijo objavo v Katalogu kluba naročnikov, ki izhaja vsaj trikrat letno v prilogi Dela in Slovenskih novic (naslednja izdaja konec septembra), in v rubriki Klub naročnikov tedenske priloge obeh dnevnikov, Delo & Dom.

Ponuja se torej dragocena priložnost za trženje na slovenskem trgu. V primeru, da bi dosegli dovolj interesentov, bi lahko v omenjenih prilogah objavili skupni seznam ponudbe slovenskih trgovin in drugih obratov v zamejstvu.

Interesenti naj se čimprej javijo, najkasneje do 15. t.m., sicer zapade rok za jesensko izdajo Kataloga kluba naročnikov. Prijave sprejema SDGZ v Trstu: telefon št. 040-362949.

V GORNJI VIPAVSKI DOLINI ŽE SKORAJ TISOČ ZASEBNIH OBRATNIKOV

V Sloveniji se hitro širi t.i. drobno gospodarstvo, ki ga sestavljajo majhna podjetja oz. obrtne delavnice raznih strok. To je tudi edina dejavnost, ki uspešno razvija svoje programe in zaposluje nove delavce. Razvoj drobnega gospodarstva je hiter tudi na območju Gornje Vipavske doline, ki jo sestavljata občini Ajdovščina in Vipava.

Na tem območju zdaj deluje že skoraj tisoč majhnih industrijskih oz. obrtnih delavnic, v katerih je skupaj okrog 1.200 zaposlenih. Lastniki so v napredek te dejavnosti v preteklih sedmih letih vložili okrog milijardo 200 milijonov tolarjev investicij. Nove obrtne dejavnosti so dobile prostore zlasti v vojašnicah nekdanje jugoslovanske vojske, med katerimi je tudi tista ob izviru Hublja. Precej prostorov za nova majhna podjetja ali obrtne delavnice so zasebniki dobili tudi v opuščnem velikem podjetju Kovinska Ajdovščina, ki je bilo nekdanj ponos družbenega gospodarstva v Gornji Vipavski dolini. - M.

ITALIJANSKO PRAVO

GRADBENO DOVOLJENJE JE VEDNO POTREBNO

Včasih se zgodi, da določeni stavki, ki jih vsebuje stanovalska kupoprodajna pogodba, lahko zavedejo povprečnega kupca, ker se na prvi pogled zdi, da jamčijo nekaj, kar se v resnici (a vendar samo v luči podrobnejše analize) izkaže kot nezaščiten. Tako je predvsem s številnimi obveznostmi in izjavami urbanistične narave, ki jih predvidevajo zakon št. 47/85 ter njegovi kasnejši popravki in dodatki. Obveznosti, ki jih določajo omenjeni zakoni, pa niso vedno najboljše usklajeni s sicer izredno razvejanim in zapletenim sistemom urbanističnih in gradbenih predpisov.

Do največjih nesporazumov prihaja ponavadi v zvezi s členom 40 omenjenega zakona št. 47/85, ki določa, da za stavbe, ki so bile zgrajene pred 1.9.1967, prodajalec ni dolžan prikazati gradbenega dovoljenja, ampak mora v pogodbi samo izjaviti, da je bila stavba zgrajena pred 1.9.1967.

Problem je v neusklajenosti omenjenega predpisa z zakonom št. 1150/42 in z njegovim popravkom, ki ga je uveljavljal zakon št. 765/67. Točno sosledje zakonov v času namreč prikaže naslednji zakonski razvoj: do l. 1942 ni bilo potrebno nobeno gradbeno dovoljenje. Zakon št. 1150 z dne 17.8.1942 je določil obveznost gradbenega dovoljenja ("licenza edilizia") samo za nove zgradbe znotraj mestnih središč. Zakon št. 765 z dne 6.8.1967 pa je razširil obveznost gradbenega dovoljenja na kateri koli gradbeni poseg v katerem koli pasu občinske površine. Iz tega pregleda jasno izhaja, da je zgoraj navedena obvezna izjava, ki jo mora dati prodajalec stavb, ki so bile zgrajene pred letom 1967, utemeljena zgolj v primeru, ko je bila stavba zgrajena pred letom 1942. Samo pred tem časom je bila gradbena pravica prosta in neomejena. Do kakšnih nesporazumov torej lahko pride?

Lahko se zgodi, da nekdo popolnoma legitimno in celo v dobri veri proda stavbo, ki je bila zgrajena med letom 1942 in letom 1967 brez gradbenega dovoljenja. Kupec jo bo sicer lahko še naprej uporabljal takšno, kot je. Ko pa bo hotel kaj spremeniti, se bodo občinski uradi zavedeli, da gre za stavbo, ki je bila zgrajena brez obveznega gradbenega dovoljenja. V tem primeru pa zakon obvezuje občinsko upravo, naj da podreti stavbo.

Skratka: zgolj na kupcu sloni breme, da v vsakem primeru (razen za stavbe, ki so bile zgrajene pred l. 1942) zahteva od prodajalca gradbeno dovoljenje. Tega bremena namreč zakon ne nalaga niti notarjem, zato je njihova preveritev žal le stvar dobre volje in ne zakonske dolžnosti.

- DAMJAN HLEDE

V TEKU SO KORENITE GOSPODARSKE PREOSNOVE

MARKETING, RAZVOJ IN MEDNARODNO SODELOVANJE DRŽAV V TRANZICIJI (2)

GABRIJEL DEVETAK

MARKETINŠKI VIDIK RATIFIKACIJE EVROPSKEGA SPORAZUMA O PRIDRUŽEVANJU MED EVROPSKO SKUPNOSTJO IN NEKATERIMI EVROPSKIMI DRŽAVAMI V TRANZICIJI

Bolj ali manj je želja vsake evropske države, da bi se čimprej priključila k Evropski skupnosti. Pri tem pa ni dovolj le želja, ampak tudi izpolnitev pogojev, ki jih narekuje Evropska skupnost. Med bivšimi komunističnimi evropskimi državami ima najvišji standard Češka, najnižjega pa Romunija in Bolgarija. Po l. 1990 pa so se razlike na življenjski ravni med evropskimi državami v tranziciji močno povečale. Nekatere od držav v tranziciji, kot so na primer Češka, Madžarska in Slovenija, so se hitro zavedale nujnosti gospodarskih in drugih sprememb ob istočasnem upoštevanju marketinške "filozofije" in uvajanju tržnega gospodarstva. Stevilne bivše evropske socialistične države pa se težko prilagajajo novim pogojem gospodarjenja in težje opuščajajo metode prejšnjega

centralističnega upravljanja in planiranja. Kot primer bi omenili Poljsko, ki je bila z bruto domačim proizvodom na prebivalca slabša kot npr. Bolgarija. Po nekaj letih intenzivnega dela pa je prehitela Bolgarijo, tako da so v obdobju 1996/97 bolgarski državljani za okoli trikrat na slabšem od povprečnega Poljaka. Sicer pa je značilno zlasti za bivše balkanske socialistične države in republike, da zaradi političnih trenj in najrazličnejših sporov s konservativnimi postkomunističnimi silami niso še uspeli stopiti v korak hitrejših gospodarskih in drugih reform. Zaradi tega imajo take države najslabšo življenjsko raven prebivalstva. Dokler se ne bodo temeljito spremenile družbene in gospodarske razmere, jim tudi strokovnjaki s področja marketinga ne bodo mogli bistveno pomagati.

Med evropskimi državami v tranziciji velja posebej podčrtati Češko republiko, ki je znala racionalno in praktično uvajati tržno gospodarstvo in izvesti splošno privatizacijo. Tudi Madžarska je med prvimi uresničila družbene reforme ter odprla vrata za neposredna tuja vlaganja v vrednosti več tisoč ekujev na prebival-

ca. Iz naslova evropske gospodarske pomoči sklada Phare je Madžarska v obdobju 1990-96 dobila okoli 673 milijonov ekujev za prestrukturiranje industrije, kmetijstva, za razvoj infrastrukture in za druga področja. To je prispevalo tudi k temu, da se je uvoz iz Madžarske v Evropsko skupnost močno povečal (z 2,6 na 8,7 milijarde ekujev). Temu primerno pa se je povečal tudi izvoz iz Evropske skupnosti na Madžarsko (s 3 na 9 milijard ekujev). Lahko podčrtamo, da je bilo madžarsko gospodarstvo tržno naravnano: njihovi strokovnjaki pa so obvladali marketing v teoriji in praksi ter se zlasti angažirali na nemško govorečih trgih Evropske skupnosti, tako da je bila Zvezna republika Nemčija prvi trgovinski partner v zunanjetrgovinski menjavi z Madžarsko (v letu 1996 je imela Madžarska z Nemčijo 24% delež). Tudi strategija nadaljnjega razvoja in evropskega povezovanja je bila za Madžarsko dobro zastavljena, saj je imela kooperacijski sporazum z Evropsko unijo že v letu 1988. Evropski pridružitveni sporazum je Madžarska podpisala decembra 1991 in ga uveljavila v fe-

bruarju 1994. Zelo pomembno za Evropsko zvezi je, da deluje tržna ekonomija, privatizacija in da je prisotna liberalizacija. Vse to je Madžarska v praksi tudi dokazala. Centralno planiranje so opustili že v letu 1968 in postopno prešli na tržno gospodarstvo. Z gospodarsko reformo pa so pričeli sistematično že v letu 1985, kar je prispevalo k institucionalizaciji tržnega gospodarstva brez kakršnihkoli škodov. Tudi privatizacija je veliko prispevala pri angažiranju neposrednih tujih naložb (konec 1996. leta jih je bilo že za okoli 10 milijard ekujev, kar predstavlja rekord, to je približno 1000 ekujev na prebivalca).

Zanimivo je tudi dejstvo, da je bila izdana Uredba o začasni uporabi sporazuma o prosti trgovini med Republiko Slovenijo in Republiko Madžarsko od strani vlade Republike Slovenije že spomladi 1994 in je začela veljati 1. julija 1994. Tudi to dejstvo je prispevalo pri obeh državah v tranziciji k boljši mednarodni menjavi blaga. Sicer pa so posamezne vlade držav v tranziciji prožne in sproti izdajajo konkretne uredbe o spremembah in dopolnitvah določenih uredb o začasni uporabi sporazumov o prosti trgovini, kot je bilo to storjeno od vlade Republike Slovenije, ko je v aprilu 1997 izdala podobno uredbo o začasni uporabi sporazuma o prosti trgovini z Republiko Bolgarijo.

— DALJE

JADRANJE

ARIANNA BOGATEC DRUGA V ITALIJI

CAGLIARI - Po ne ravno uspešnem nastopu na svetovnem prvenstvu kategorije evropa v San Franciscu je najboljša zamejska športnica zadnjih let, Sirenina jadralka Arianna Bogatec (na sliki), poskrbela za svoj najboljši dosedanji nastop na absolutnem državnem prvenstvu, se pravi v mešani konkurenci. Večkratna državna prvakinja je tokrat na skupni lestvici zaostala le za evropskim prvakom Fontanijem in tako os-

vojila lovoriko absolutne državne podprvakinje. Poleg Bogatceve so nastopili še trije Sirenini jadranci, ki so se dobro odrezali: Miran Guštin je bil 11., Andrej Močilnik 12., Paolo Tomšič pa 16. in 4. med mladinci. Na Sardiniji je skupno nastopilo 41 jadrancev.

Arianna Bogatec je že konec prejšnjega tedna odpotovala na predolimpijsko regato v avstralski Sydney, kjer se prvič seznani z jadralskim poljem, ki bo prizorišče prihodnjih olimpijskih iger leta 2000.

ED

ODBOJKA

NOVOSTI PRI VALU IN KOIMPEXU

ERIK DOLHAR

V Štandrežu trenira tudi mlad Bolgar

Po odhodu Mateja Černica v A1 ligo se pri štandreškem Valu začne novo obdobje. Domači športni delavci so si v teh poletnih mesecih na vsak način skušali prizadevati, da bi zapolnili vrzel, ki jo je Matej pustil za sabo. Z novim trenerjem Paolom De Marchijem, ki bo skrbel tudi za mladinski sektor, skušajo skrbeti tudi za vzgojo lastnih igralcev. Največjo novost v članski ekipi, ki letos ne misli odigravati stranske vloge v B1 ligi, predstavlja povratek Rayana Graunerja (letnik 78, 191 cm), ki je pred štirimi leti odšel v Padovo v A ligo, lani pa je igral v Mošu. V Štandrež je prišel tudi izkušeni Giancarlo Snidero, ki ima za sabo desetletno igranje v A ligi in bo neposredni tekme Beltrameju in Coli za mesto na centru, čeprav lahko vsi trije igrajo v diagonalni s podajačem.

Po odhodu Černica in Marchesinija trenutno trenira 17 igralcev (na sliki). Med temi je tudi mladi igralec Pallavola TS Ruggiero Visciano, s prvo ekipo pa trenira tudi nekaj perspektivnih mladincev, saj morata dva od njih (Visciano in Boris Jelen) letos obvezno biti v postavi ekipe na prvenstvenih tekmah. Na poskusu je tudi 22-letni Bolgar Boris Krumov, ki je nekaj let igral v južni Italiji, kjer si je pridobil registracijo. Če bi ostal pri Valu, ne bi imel težav za igranje. Vodio politike Vala je še vedno vzgoja lastnih igralcev, zato so se tudi odrekli Marchesiniju in se odločili, da na njegovem podajaškem mestu obdrži Simona Černica in Stefana Rigonata, ki je letos uredil svoje zadeve v službi. Trener bo izbral dvanajsterico igralcev; kdor ne bo prišel v poštev za prvo ekipo, bo igral pri Soči ali pri Slogi, saj bo 2. Valova ekipa v D ligi pod vodstvom Štefana Cotiča nastopala izključno z mladinci. Mesto Mateja Černica naj bi kril Ezio Piccinin iz Maniaga. Val je okrepil sodelovanje s Sočo, s katero bodo imeli tudi novo skupno ekipo under 13, dogovorili pa so se, da bo Sočane treniral Bosanec Senad Begič, ki je več let treniral v Kopru, sedaj pa živi v Trstu.

FOTO BUMBACA

V Gorici, kjer bo Val tudi letos igral domače tekme v športni palači, fantje trenutno trenirajo dvakrat dnevno. Z bratom Miklus (podjetji Imsa in La Goriziana) se pri Valu tudi dogovarjajo, da bi sestavili navezo pokroviteljev, s katero bi utrdili predvsem delovanje na mladinskem področju, ki mora biti še naprej rezervoar za prvo ekipo, pri čemer mora člansko moštvo postati nekaj katalizator, v katerega se bo iztekala celotna mladinska dejavnost.

V B2 ligi bo tržaški Koimpex nastopal z dvema ekipama: Slogaši bodo igrali v moški konkurenci, dekleta združene ekipe pa v ženski. Moški Koimpexa vadijo pod vodstvom novega domačega trenerja prof. Maria Čača. V tem trenutku se fantje pripravljajo predvsem fizično na začetek prvenstva. Trener Čač pri treniranju fantov nima prevelikih težav, saj je odbojarsko zrasel v njihovem krogu. Koimpex bo, razen De Cecca, ki je prestopil k B2 ligašu Pordenonu, nastopal z lanskim postavom, sicer pa iščejo še kako okrepitev. V glavnem je Koimpex nizka ekipa, zato bi potrebovali vsaj še po enega tolkača in enega podajača. Okrepitve bi lahko iskali, kot že omenjeno, pri Valu ali pri razpadli ekipi Pallavola Trieste. Koimpex bo najprej nastopil na turnirju Bazoviških žrtev, ki bo 20. in 21. t.m. Na tem turnirju bo gotovo nastopil lanski zmagovalec, ekipa Dob iz avstrijske Koroške. Verjetno bo nastopil tudi Val ali kaka druga močna ekipa. Zadnji teden septembra se bo začel italijanski pokal, nato pa 25. oktobra prvenstvo B2 lige in na prvi tekmi Koimpex čaka deželni derby z VBUjem. Vmes bodo igrali še prijateljske tekme,

da bi se ekipa čimbolje pripravila in uigrala. Prvenstvene tekme bodo kot lani igrali v repenski telovadnici. Pomožni trener Bruno Milčič je zbral fante in začel s fizično pripravo kar pred telovadnico.

Kaj pa dekleta združene ekipe Koimpexa? Treniral jih bo priznani slovaški strokovnjak Dušan Blahuta, ki je že vrsto let treniral Slogaše. Dekleta trdo vadijo v openski telovadnici, kjer ni časa za počitek, ker je vadbeni prostor tako majhen. Sploh je pri njihovem kondicijskem treningu stalno prisotna žoga, ki je glavni element igre. Koimpex še ni v popolni postavi. Masimiliana Srichia je začela trenirati, nakar je odnehala, saj išče mesto v kaki ekipi B1 lige. S Koimpexom trenira tudi Eva Vicentini, ki ima izkušnje v B1 ligi. Barbara Gregori, ki je mislila opustiti aktivnost, se je premislila, tako da tudi ona trenira. Žal bo Katja Vodopivec šla študirat v Anglijo, tako da je letos ne bo v ekipi. Trener Blahuta meni, da bodo toliko bolj uspešni, kolikor bodo v ekipi ustvarili zdravo in za trdo delo pripravljeno skupino. 13. in 14. t.m. jih čaka prvi nastop na turnirju Bazoviških žrtev, na katerem bo gotovo nastopila ekipa iz Brna. Nato se bo pričel italijanski pokal in nato še prvenstvo B2 lige. Vsak teden pa bodo dekleta odigrala še vsaj eno prijateljsko tekmo. Letošnje prvenstvo bo izredno naporno, saj v skupini B2 lige s Koimpexom nastopajo predvsem ekipe iz Emilije Romagne, zibelke italijanske odbojke. Trener Blahuta je prepričan, da bodo le s trdim delom in z veliko požrtvovalnostjo ter složnostjo kos svoji nalogi.

OLIMPIJSKE IGRE LETA 2004 BODO V ATENAH

Organizatorji olimpijskih iger leta 2004 bodo prebivalci grškega glavnega mesta Atene. Tako so odločili člani Olimpijskega komiteja pred nekaj dnevi. Posebno razočarani nad to odločitvijo so bili Italijani, ki so s kandidaturjo Rima prodrli vse do zadnje izbire, kjer se prvič seznani z jadralskim poljem, ki bo prizorišče prihodnjih olimpijskih iger leta 2000.

KOTALKANJE

BRLEC NE BO VEČ TRENER POLETOVIH KOTALKARJEV?

V ponedeljek, 8. t.m., so pri ŠD Polet priredili slovesnost v počastitev zmage na svetovnem prvenstvu naše najboljši kotalkarice Tanje Romano.

Ob tej priložnosti je dolgotletni trener Peter Brlec napovedal, da ne misli več trenirati. Napoved je globoko odjeknila v zamejskih športnih krogih, saj je Peter Brlec takorekoč "posvojen zamejec". Pri Poletu trenira kotalkanje namreč že polnih 27 let.

ROKOMET

SLOVENSKI B2-LIGAŠ KRAS STARTA 13. T.M.

Kot smo že najavili, bo moška rokometna ekipa Krasa letos nastopala v 2.B slovenski državni ligi, in sicer v skupini zahod. Rokometna zveza Slovenije je objavila razpored tekem. Kras bo prvenstvene nastope začel 13. septembra v gosteh pri ekipi RK Duplje. Poleg Krasa so v skupini še Alpes pohišstvo, Jezersko, B. Kolarič RK Hrvačini, Žabnica, Novo Mesto in DVZ Prizma Ponikve. Nastop našega moštva je v slovenskem športnem krogu zbudil veliko zanimanja, saj je to prvič, da kaka zamejska ekipa igra v uradnem prvenstvu Slovenije.

ODBOJKA

EVROPSKO PRVENSTVO

Italijanska odbojarska reprezentanca ima na evropskem prvenstvu v Den Boschu velike težave in ni več nepremagljiva ekipa izpred nekaj let. V nedeljo so namreč italijanski odbojkarji doživeli gladek poraz proti ekipi Jugoslavije kar s 3:0, v igri dejansko niso bili nikdar. Zato je vladalo veliko zanimanje za tekmo s presenetljivo dobro ekipo Slovaške, ki je premagala Nemčijo in Rusijo. Italija je morala zmagati, če hoče ostati v boju za odličja. Po dolgi in napeti tekmi so Italijani vendarle slavili s 3:1, a s svojo igro niso prepričali.

USPELA SOŠKA REGATA

FOTO BUMBACA

V nedeljo, 7. t.m., se je mednarodne regate Solkan-Podgora udeležilo zelo veliko ljudi, saj je bilo samo udeležencev 202. Regata, ki iz leta v leto postaja večja in ima namen družiti sosede in dati svoj doprinos k sožitju dveh narodov ob meji, je torej zelo uspela. K temu je prispevalo tudi lepo vreme in kar nekaj vidnih udeležencev regate, med katerimi omenimo novogoriškega župana Špacapana, slovenskega ministra za pravo-

sodje Marušiča, goriškega občinskega odbornika Bordina in pokrajinsko odbornico Di Dato, ki je na sedežu kulturnega društva v Podgori izrekla priznanje organizatorjem. Kot vsako leto sta soška regato organizirala kajakaška kluba Šilec iz Gorice in Soške elektrarne iz Nove Gorice. Prireditelji so bili izredno veseli dejstva, da se je regate udeležilo tudi več ljubiteljev kajakaštva iz osrednje Slovenije.

AMATERSKI NOGOMET

3. BREGOV TURNIR NAŠI FANTJE

V Dolini se bo 16. septembra začel že tretji nogometni memorial Naši fantje, ki je posvečen spominu na prezgodaj preminule Bregove nogometaše Flavio Diminichia, Paola Monda in Davida Maura. Turnir se bo začel s tekmo med Bregom A in Primorjem, v naslednjih dneh pa se bodo zvrstila srečanja Primorje - Domio, Breg B - Juricani (Hrvaška) in Chiarbola - Costalunga. Zmagovalci se bodo uvrstili v polfinale, ki bo na sporedu 23. in 24. septembra. V prvem se bosta pomerila zmagovalec prve in

tretje tekme, v drugem pa zmagovalec druge in četrte. 26. septembra bo še veliki finale. Vse tekme bodo na peščenem nogometnem igrišču Športnega centra v Dolini ob 20. uri, finale pa bodo odigrali ob 19. uri. Na prvih dveh turnirjih je slavil Domio, ki ima tako možnost, da z morebitno tretjo zmago osvoji prehodni pokal v trajno last.

Na memorialu Boris Husu na Proseku je bil najprej na sporedu polfinale med domačim Primorjem in repenskim Krasom (na sliki / Foto Kroma).

LEPO OBISKAN SPOMINSKI POHOD BAZOVIŠKI JUNAKI

Tudi letos je ob slovesnostih v počastitev obletnice ustrelitve bazoviških junakov planinski odsek Športnega združenja

Sloga priredil tradicionalni spominski pohod Bazoviški junaki, ki se ga je udeležilo veliko ljudi (Foto Kroma).

15

ČETRTEK
11. SEPTEMBRA
1997

SPRAVA ZAHTEVA DEJANJA!

To velja tudi za odnos do naših someščanov. Ni le stvar enakopravnosti, temeljnih človekovih pravic ali celo kake politične ali strankarske oportuniteti, zgodovinskih resnic, temveč gre za sposobnost, da znamo v našem vsakdanu prisluhniti drugemu, ki morda drugače misli kot jaz. Sožitje je danes edina bivanjska izbira.

To ne pomeni, da moramo odstopati od naših zahtev in se odpovedovati našemu prepričanju. Dandanes se v Italiji veliko govori, da je treba na novo razmisliti o kočljivih preteklih dogodkih. To v določenih primerih pomeni zbrisati odgovornosti za zločine, ki jih je Italija počenjala v Libiji, Etiopiji, Grčiji, Albaniji, Sloveniji, Rusiji in drugod. Ne moremo pristati, v imenu prej omenjenega sožitja, na stališče, da so krivci le na eni strani in da se žrtve spremenijo v rablje. Z zaupanjem pričakujemo izsledke mešane komisije slovenskih in italijanskih zgodovinarjev. Vsekakor pa je določena revizija očitno potrebna tudi med nami, o čemer pričča kar nekaj dogodkov teh dni. Ali se je kdaj del manjšine spominjal ugrabljenega urednika Demokracije Slavka Uršiča? Kdo je obsojal krvave dogodke v Lanišću? Kdo je sploh kaj pozitivnega omenjal glede

Zavezniške vojaške uprave, kot so to storili včeraj v Komnu, ali pa se kdaj sploh vprašal, če ni prav tisti radikalizem, ki je bil značilen za povojno slovensko politiko v Trstu, kriv, da so bili Slovenci odstranjeni od vseh vzvodov oblasti, za kar plačujemo še danes?

Že od mladih let in posebno v obdobju univerzitetnega izobraževanja poslušam očitke, kako mi Slovenci, ali del nas, živimo v političnem in kulturnem getu. To od italijanskih intelektualcev, ki se na kulturnem in političnem področju ukvarjajo s slovensko problematiko, pa se ne čutijo dolžne, da se naučijo našega jezika. Prepričana sem, da spoštovanje sloni na spoznavanju in dokler ne bo prišlo do tega, bo dialog med nami otežkočen. Priznati si pač moramo, da so italijanski tržaški intelektualci, razen nekaterih izjem, na tem področju popolnoma odpovedali. Skoraj vse, kar je bilo prevedenega v italijanščino, so storili slovenski prevajalci. Ali ni škandal, da se Boris Pahor tiska v Parizu, New Yorku, v Nemčiji, v Trstu pa ga italijanski Tržačan sploh ne pozna. Če mi Slovenci v Trstu zahtevamo slovenščino v javnosti, ni zato, ker hočemo s tem jeziti svoje someščane. To je za nas potreba, kot je zrak, ki nam daje možnost, da živimo. Brez svo-

jega jezika ne obstajamo. Zgleda, da imajo za to poslovneži veliko več posluha, če odmislimo lepe zglede cerkvenih mošt, ki pač vedo, kako se nagovarja duša, kot intelektualci ali politiki.

Naj se na koncu spet povrnem k našim junakom. Tigrovi in drugi bojevniki za svobodo so bili ves povojni čas potisnjeni v ozadje, za oblast v matici in za nekatere uradne zgodovinarje pa so bili celo sramotno ožigosani. Vse naše vasi krasijo lepi spomeniki v čast padlim v drugi svetovni vojni. Ta pa je ostal skromen in v 50 letih nismo našli ne načina ne dovolj denarja, da bi ga spodobno preuredili. Isto velja za Opčine, še bolj za pozabljene žrtve v Forte Bravetta v Rimu in za mrtve internirance po Italiji. Ta skromni spomenik je bil ves povojni čas tarča nestrpnosti, ki niso sposobni in nočejo sprejeti dejstva, da mi smo, smo bili in tudi bomo tukaj. Tem ljudem, ki širijo narodnostno mržnjo, je težko govoriti o kakem sožitju, vendar ne smemo izgubiti upanja, da čas dela v prid ljudi dobre volje.

Obnovljeni spomenik naj zraste v želji, da bi manjšina - v spoštovanju različnosti, ki nas bogati - dosegla tisto enotnost, ki jo tako krvavo potrebuje za svoj obstanek.

USTANOVljen V GORICI POKRAJINSKI ODSEK ZDRUŽENJA DAROVALCEV KOSTNEGA MOZGA (ADMO)

Po Pordenonu in Vidmu je bil ustanovljen tudi v Gorici pokrajinski odsek Združenja darovalcev kostnega mozga (ADMO - Associazione donatori midollo osseo)...

Združenje, ki je v deželi prisotno na občinski ravni tudi v krajih Azzano Decimo, Caneva, Cavazzo Carnico, Gradež, Prata di Pordenone, Pravisdomini in S. Quirino, ima kot glavni cilj to, da senzibilizira javno mnenje glede težav pri darovanju kostnega mozga, želi pa še zbirati prijave novih morebitnih darovalcev in podpirati raziskave z nabiranjem potrebnih sredstev.

Nekatere krvne bolezni, med katere spadajo predvsem hude oblike levkemije in aplastične anemije, je možno namreč zdraviti prav s presaditvijo kostnega mozga. Mnogi taki bolniki so otroci, za katere predstavlja presaditev kostnega mozga edino možnost za rešitev življenja.

V takem primeru so prve osebe, ki lahko kaj naredijo, bolnikovi družinski člani, predvsem bratje in sestre; žal pa ni vedno možna kompatibilnost z enimi ali drugimi. Zato je pomembno najti posa-

mezniške, ki so tuji bolnikovi družini; ti lahko postanejo z majhno osebno žrtvijo možni darovalci in lahko postanejo razlog upanja za življenje bolnika.

Za dosego teh ciljev je bil ustanovljen goriški pokrajinski odsek združenja, ki ima trenutno sedež v Zagreju. Začasni upravni odbor sestavlja jo (do pokrajinskih volitev) predsednica Benedetta Forte, podpredsednik Filiberto Bellucci, tajnica Cristina Voncina, blagajničarka Manuela Mazzarino. Kdor želi dobiti naknadne informacije o združenju in o možnosti, da bi sam postal morebiten darovalec kostnega mozga, naj klične na telefonski številki: 0481-92276 ali 0481-537718.

Že vnaprej se zahvaljuje vsem, ki bodo z nami sodelovali, da bi imeli bolniki upanje življenja.

UPRAVNI ODBOR
GORIŠKEGA POKRAJINSKEGA ODSEKA ADMO

K R A T K E

VPRAŠANJE PREUREĐITVE socialne države utegne povzročiti hudo krizo tako v sedanjih vladni večini kot v opoziciji, to je znotraj "pola svoboščin". V vladni večini, katere sestavni del je tudi Stranka komunistične prenovitve, prevladuje mnenje, da je treba občutno oklestiti izdatke za pokojnine, čemur pa odločno nasprotujejo prenovljeni komunisti, ki so že zagrozili, da bodo odtegnili zunanjo podporo Prodijevi vladi, če bo ta zahtevala prevelike žrtve od delavnih ljudi. Znotraj "pola svoboščin" pa so se razmere zaostrele, ker so bivši krščanski demokrati, ki jih vodita Caselli in Buttiglione, izrazili pripravljenost na sodelovanje z vlado, v okviru prizadevanj za reformo socialne države. Nekateri vidijo v tem pripravljenost na prevzem vloge, ki jo v sedanjih vladni večini imajo prenovljeni komunisti. Berlusconi je glasnik pa je bivšim krščanskim demokratom kratkomalo očital, da se jim toži po oblasti.

"ČE BO Severna liga vztrajala na odcepitvenih stališčih in dejanjih, ki vodijo v to smer, bo morala nujno nastopiti sodna oblast." Tako je pred dnevi izjavil predsednik republike Scalfaro. Voditelji Severne lige pa so spet poudarili, da ne prekličejo sklepa o volitvah v parlament t.i. Padanije, ki naj bi bile 26. oktobra.

PRISTOJNA KOMISIJA poslanske zbornice je začela razpravljati o vprašanju zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji. Poročevalec Maselli je rimskemu dopisniku slovenskih poročil RAI Spetiču potrdil, da bo komisija na posebnih avdicijah poslušala tudi mnenje predstavnikov prizadete manjšine. Pristavil pa je, da bodo dela trajala več časa, sam pa si bo prizadeval, da bi besedilo zakona bilo v skladu z normami, sprejetimi na evropski ravni.

PREDSEDNIK DRŽAVNEGA zbora RS Podobnik bo do srede tega meseca razpisal predsedniške volitve. Do zdaj je znano, da bo spet kandidiral predsednik Milan Kučan. Tako imenovane pomladne stranke pa se, kot kaže, nikakor ne morejo sporazumeti o skupnem kandidatu.

ZELO NAPETO je tudi v Republiki srbski. V Banjaluki le po zaslugi mednarodnih sil ni prišlo do fizičnega obračunavanja med pristaši Biljene Plavšić in bivšega predsednika Karađića. Medtem je tudi hrvaška narodna stranka izjavila, da se ne bo udeležila upravnih volitev 16. t.m., češ da ni zagotovljena svoboda glasovanja.

KAJ JE "funkcionalna nepismenost"? To je pomanjkanje pisnih, bralnih in računskih spretnosti, zaradi česar oseba ne more aktivno sodelovati v družbenih dejavnostih, v katerih se zahtevajo sposobnosti pismenosti. Kdor ne zna oblikovati pisma, izpolniti obrazca, ne razume pisnih navodil, je funkcionalno nepismen. Po zadnjem popisu prebivalstva je v Sloveniji 7559 nepismenih, starejših od 10 let, to je 0,4% vsega prebivalstva. Funkcionalno nepismenih je gotovo več.

Z ŽIČNICO DO SVETIH VIŠARIJ, KJER SE SREČUJEJO VERNIKI TREH NARODOV

KABINSKA ŽIČNICA v Ovčji vasi obratuje vsak dan od 21. junija do 3. septembra. Ob sobotah in nedeljah pa še: 7./8. in 14./15. junija ter 13./14., 20./21., 27./28. septembra in 4./5. oktobra.

URNIK: delavniki od 9. ure do 16.30; nedelje in prazniki od 8.30 do 13. ure. Posebne ugodnosti za organizirane skupine (min. 25 oseb): povratna karta 14.000 lir.

Sv. maša: delavniki ob 12. uri; nedelje in prazniki ob 9.30, 10.30, 12., 15. uri.

INFORMACIJE TEL. 0428/2967 - 61982. FAX 0428/40455

telecabina
MONTE
SANTO
D E L
LUSSARI

Z 9. STRANI

POTOVALNI TABOR PO POHORJU...

Za koncert smo izvedeli v Radencih in ga v prvotnem načrtu ni bilo. Odločili pa smo se, da bomo odkrivali tudi glasbeni svet Prekije. Na koncertu so nastopile skupine Kontrabant s cigansko glasbo, skupine Zadnji moment, Orlek in Posodi mu jurjater Vlado Kreslin. Šele pozno ponoči smo se odpravili spat. Čakal nas je še zadnji dan, spust po Muri do hrvaške meje. Zgodaj zjutraj smo pospravili šotore, natovorili splave in se poldrugo uro spuščali po Muri. Prišlo je do majhnega zapleta: pri Gibini naj bi bil brod, tako je bilo vsaj na karti, v resnici pa ga ni bilo in je malo manjkalo, da bi se znašli na Hrvaškem. Srečo smo imeli, da smo se prav na meji ustavili. Treba je bilo še raztovoriti splave, jih razstaviti in se odpraviti na ljutomersko železniško postajo. Uspelo nam je, da smo pravočasno ujeli vlak in se vrnili v Sežano. Tu se je, žal, tabor končal. Čakali so nas radovedni starši, ki so nas obsipavali z vsemi možnimi vprašanji.

Poleg tega, da smo si ogledali mnogo lepih in zanimivih krajev, smo v tem tednu tudi utrdili medsebojno prijateljstvo in se povezali v skupnost. Začeli smo s pisanjem novega pravilnika klana, listine, ker smo čutili potrebo, da tudi mi najdemo v organizaciji svoj prostor, predvsem po polemikah v zvezi s prejšnjimi Genghis klanovci. Ostalo nam je seveda še veliko dela, toda glavno je, pravijo, začeti.

ZSKP GORICA

ZAČENJA SE NOVA KULturna SEZONA

Po poletnih počitnicah se je v četrtek, 4. septembra, sestel širši odbor Zveze slovenske katoliške prosvete in izdelal načrt za jesensko obdobje. V začetku oktobra bo Zveza priredila razstavo del Franceta Goršeta ob 100-letnici umetnikovega rojstva. Razstava bo v prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Pevska skupina Akord iz Podgore se bo udeležila v soboto, 4. oktobra, prireditve v Svečah na Koroškem, kjer je stalna razstava Goršetovih del. O delovanju Goršeta na Primorskem bo govorila prof. Verena Koršič Zorn. Teden kasneje se bodo razne goriške kulturne skupine udeležile Primorskih dnevo v Koroškem, ki bodo trajali od 11. do 19. oktobra.

Letošnja Cecilijanka bo v soboto, 22., in nedeljo, 23. novembra, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Posvečena bo skladateljema Lojzetu Bratužu ob 60-letnici smrti in Pavletu Merkuju ob 70. življenjskem jubileju.

Zveza bo ob 50. obletnici podpisa mirovne pogodbe priredila vrsto predavanj na to temo.

Odborniki Zveze so izdelali nekaj predlogov za proslavo 40-letnice delovanja ZSKP.